

**Metodický pokyn č. 1/2017
k archivnímu zpracování
fondu typu „Archiv obce“**

Čj. MV- 35224-1/AS-2017

Obsah:	Strana
1. Úvod	4
1.1. Okruh působnosti	4
1.2. Důvod vydání	4
1.3. Vazba na Základní pravidla, případně jiné standardy a metodiky	4
1.4. Struktura metodiky	4
1.5. Implementace	5
2. Studie o historickém a správním vývoji spisové služby obcí do roku 1945	5
2.1. Rychtářské úřady	6
2.1.1. Charakter instituce	6
2.1.2. Základní normy	7
2.1.3. Organizační struktura	7
2.1.4. Kanceláře	7
2.1.5. Agendy a písemnosti	8
2.2. Obecní úřady	12
2.2.1. Charakter instituce	12
2.2.2. Základní normy	14
2.2.3. Organizační struktura	15
2.2.4. Kancelář	16
2.2.5. Agendy a písemnosti	17
3. Dosavadní metodiky a zpracování fondů Archiv obce	29
4. Situace před převzetím do archivu a výběr archiválií	30
4.1. Praxe při nakládání s dokumenty před převzetím do archivu	30
4.2. Akvizice archiválií a jejich uložení	32
4.3. Výběr z rozsáhlých agend	33
4.4. Nahrazení originálu kopií	33
4.5. Ponechávání duplicit a multiplicit	34
4.6. Uložení archiválií téhož původce ve více institucích,	34
4.7. Vymezení archivního souboru	34
4.8. Časové vymezení fondu, nástupci a předchůdci, zařazování prior a posterior	36
4.9. Vnitřní organizační jednotky, podřízené a volně přidružené složky	37
4.10. Řešení případů, kdy nelze původce určit, nebo se na vzniku archiválie podílelo více původců	38
4.11. Řešení torzovitě dochovaných archivních souborů	39
4.12. Rozhodný okamžik pro uzavření archivního souboru	39
4.13. Rozhodný okamžik pro zahájení zpracování	39
4.14. Název archivního souboru	39
5. Zpracování archivního souboru	39
5.1. Postup před zahájením zpracování	39
5.2. Archivní pomůcky	40
5.3. Ochrana osobních údajů a citlivých osobních údajů, autorská práva	40
5.4. Vnitřní skartace (viz též výběr archiválií)	40
5.5. Vlastní zpracování fondu	41

6. Popis archiválií	43
6.1. Zásady popisu archiválií	43
6.2. Úrovně popisu	43
6.3. Prvky popisu	44
6.3.1. Používání prvků popisu	44
6.3.2. Prvek Jiné označení – umělá signatura	44
6.3.3. Prvek Formální název jednotky popisu	44
6.3.4. Prvek Název autorského díla	45
6.4. Výběr pořadacího schématu	45
6.5. Evidenční jednotky	45
6.5.1. Určování a popis evidenčních jednotek	45
6.5.2. Úřední knihy	45
6.5.3. Kartony, fascikly	46
6.5.4. Tisky	46
7. Popis původce (původců)	46
7.2. Typy původců	46
8. Rejstříky	47
9. Literatura	47
10. Autoři	49
11. Zrušovací ustanovení	49
12. Účinnost	49
Přílohy	50
Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015	51
Příloha č. 2 Umělé pořadací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce	86
Příloha č. 3 Popis původce rychtářský úřad	123
Příloha č. 4 Popis původce obecní úřad	127
Příloha č. 5 Popis původce místní národní výbor	138
Příloha č. 6 Popis původce osada obce	147

1. Úvod

1.1. Okruh působnosti

Metodický pokyn stanoví minimální obecné zásady pro zpracování archivních fondů typu „Archiv obce“, kterou je třeba dodržet, je na zpracovateli, aby jej doplnil o případná místní či regionální specifika. Schémata třídění, uvedená v tomto pokynu, bude možno importovat do chystaného systému ELZA a významně tak usnadnit a urychlit zpracování archivních souborů tohoto typu.

1.2. Důvod vydání

Fondy typu „Archiv obce“ obsahující archiválie obecní samosprávy od prvopočátku do roku 1945 patří ke kmenovým fondům Státních okresních archivů. V ústřední evidenci Národního archivního dědictví lze dohledat celkem 10 468 archivních souborů tohoto typu, inventarizována je polovina z nich. Potřeba vytvoření aktuální metodiky odpovídající platným principům a zásadám je tedy nasnadě.

1.3. Vazba na Základní pravidla, případně jiné standardy a metodiky

Metodický pokyn vychází ze Základních pravidel pro zpracování archiválií (Druhé doplněné a opravené vydání, Praha 2015; dále „ZP“) a Základního materiálu k tvorbě metodik zpracování archivních souborů v platném znění, dále pak ze zásad společných všem nebo většině metodických pokynů ke zpracování jednotlivých typů archivních souborů.

Řada principů a tezí obsažených v tomto pokynu platí obecně fondy místní samosprávy, především pro archivní fondy typu „Archiv města“. Nelze nicméně předpokládat, že by se tato metodika vztahovala i na fondy z provenience městské samosprávy. Zpracování takové metodiky si vyžádá delší čas.

1.4. Struktura metodiky

Metodika je rozdělena do celků, které odpovídají jednotlivým, obvykle na sebe navazujícím procesům při zpracování archiválií:

2. kapitola seznamuje s dějinami původců, jejich funkcemi a na ně navazujícími agendami.
3. kapitola uvádí výčet dosavadních metodik a metodických postupů, s nimiž je třeba se seznámit, a to zejména tehdy, půjde-li o zpracování dříve zpracovaného archivního souboru.
4. kapitola se zabývá praxí při nakládání s dokumenty u původce a má napomoci s výběrem archiválií a tvorbou archivního souboru.
5. kapitola se věnuje postupům při zpracování archiválií.
6. kapitola připomíná některé zásady popisu archiválií s ohledem na specifika archivů obcí.
7. kapitola definuje popis původce.
8. kapitola odkazuje na tvorbu rejstříků podle ZP.
9. a 10. kapitola obsahuje výčet základní literatury k tématu a seznam autorů metodiky.

1.5. Implementace

Zásady pro pořádání archivních fondů Archiv obce budou uplatněny u archivních fondů dosud neinventarizovaných, případně tehdy, rozhodne-li se archiv o jejich reinventarizaci.

V případě, že se archiv rozhodne převést starší pomůcky (prozatímní inventární seznam, inventář) podle této metodiky a bez větších zásahů do zpracovaných archiválií, použije pořádací schéma uvedené v příloze č. 1, a to zejména pokud byl při původním zpracování použit Metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000). Použití pořádacího schématu uvedeného v příloze č. 2 není však vyloučeno.

Pokud nastane případ, že z důvodu různé struktury archiválií bude při pořádání třeba kombinovat původní rozdělení spisové agendy do několika manipulačních období s prvky umělého schématu a časové vymezení těchto období nebude korespondovat s časovým vymezením svazků úředních knih vedených často kontinuálně bez ohledu na změny spisového plánu, použije se obvykle pořádací schéma č. 1.

2. Studie o historickém a správním vývoji spisové služby obcí do roku 1945

a) Název „Archiv obce“ je reminiscencí na vývoj péče o tyto archiválie v době před vznikem jednotné archivní sítě. Současně vyjadřuje skutečnost, že v některých případech obsah fondu přesahuje rámec původní registratury původce. Proti původnímu stavu se však dnes z fondu vyčleňují archiválie původců, které tvoří samostatné fondy.

b) Termín „obec“ je v tomto případě totožný s obcí jako samosprávnou entitou, tedy s tzv. obcí místní (politickou), jak byla definována v letech 1850-1945. Do fondu náleží i archiválie z doby před rokem 1850, kdy obce v obdobném slova smyslu neexistovaly a orgánem obecní správy byly rychtářské úřady.

c) Rychtářské úřady a obecní úřady se od sebe lišily charakterem a podstatou vykonávané agendy, společná jim však byla nízká úroveň byrokratizace úřadování a s tím související nedokonalá formální vyhraněnost písemné agendy, která často plně neodpovídala parametrům základních diplomatických kategorií (kniha, spis atd.), jak je známe z prostředí jiných soudobých úřadů. Typickým jevem bylo např. soustředování několika agend do jedné knihy nebo nejednotnost způsobu vedení agend. S výjimkou případů, kdy byla formální podoba některých knih stanovena předpisem, záleželo pouze na rozhodnutí obecní správy, zda určitou agendu povede ve formě knihy nebo jiným způsobem.

d) V případě, že daná archiválie nenaplnuje všechny formální znaky knihy, je třeba zvážit především její pozici ve vztahu k ostatním archiváliím původce a skutečnost, zda původci sloužila k opakovanému zaznamenávání případů v rámci příslušné agendy. Za knihy lze považovat i ty archiválie, které byly původcem používány dlouhodobě a byly jím případně průběžně aktualizovány, např. urbáře, katastrální elaboráty, parcelní protokoly nebo inventární knihy. Knihami naopak nejsou písemnosti, které sloužily při sestavování těchto knih jako podkladové materiály, např. katastrální fase, výtahy nebo výkazy.

e) U účetních písemností je třeba vycházet z kontextu užívaného systému účetnictví. Za knihy zde pokládáme především hlavní knihy a deníky, a dále písemnosti, které plnily dílčích (pomocných) účetních knih, např. pomocné hlavní knihy, pomocné deníky, likvidační strazzy, knihy poplatníků, knihy jistin, úvěrní knihy nebo konferenční knihy. Tyto pomocné účetní knihy se však v archivech obcí objevují jen v některých případech.

2.1. Rychtářské úřady

2.1.1. Charakter instituce

a) Rychtářské úřady nebyly obecně definovanou nejnižší instancí veřejné správy, ale především výkonnými orgány, které většinu svých pravomocí odvozovaly od pozemkové vrchnosti. O vesnické samosprávě lze v období 17. - první poloviny 19. století hovořit pouze v omezené míře.

Rieger, Bohuš: Zřízení krajské v Čechách. Sv. 2, Praha 1892 – 1893; Rieger, Bohuš: O správě obcí katastrálních za císaře Josefa II. In: Drobné spisy, sv. I, Praha 1914, s. 279 – 289; Rieger, Bohuš: Pozemková vrchnost. In: Drobné spisy I, Praha 1914, s. 477 - 478; Kapras, Jan: Právní dějiny země Koruny české, sv. 3, Praha 1920; Hanzal, Josef: Vesnická obec a samospráva v 16. a na počátku 17. století. Právněhistorické studie 10, 1964, s. 135 - 147; Knoz, Tomáš: K pravomoci vrchnostenské správy a poddanské samosprávy v českých zemích před Bílou horou. (Na základě právních normativních pramenů.). In: Historie a současnost veřejné správy. Sborník příspěvků z vědecké konference, Brno 1993 s. 15-27; Štarha, Ivan: K vývoji správy poddanských měst, městeček a vesnic jižní Moravy. In: Poddanská města v systému patrimoniální správy (Sborník příspěvků z konference v Ústí nad Orlicí 12.-13. září 1995). Ústí nad Orlicí, 1996 s. 53-62; Chochořáč, Bronislav: Soudní znalci, notáři či spekulanti? Role rychtářů na západní Moravě v 16. a 17. století. In: Ad vitam et honorem: profesor Jaroslavu Mezníkovi přátelé a žáci k pětasedmdesátým narozeninám, Brno 2003 s. 753-759.

b) Mezi jednotlivými zeměmi, ale i dominiemi panovaly značné rozdíly, které se projevují ve značně diferencovaném obsahu a rozsahu agendy. Obecně měli rychtáři na Moravě a ve Slezsku rozsáhlejší pravomoci než rychtáři v Čechách.

c) Postavení rychtářů bylo odvislé od struktury správy jednotlivých dominií, od 18. století se však agenda rychtářů postupně rozšiřovala díky posilování normativní role panovnické moci i v oblastech, které byly dosud pokládány za privátní doménu pozemkových vrchností. Před rokem 1848 přicházeli rychtáři do styku s tolika agendami, že to již připomínalo okruh působnosti budoucí obecní samosprávy. Podstatným rozdílem však zůstávalo, že rychtáři byli především výkonnými, dohlížecími orgány vrchnostenské správy a jejich samostatná rozhodovací pravomoc byla stále omezená.

Obentraut, Maxmilian: Příruční kniha pro vesní rychtáře k seznání důležitosti své služby a k poučení o povinnostech jim přináležejících, Praha 1847; Lopaur, Miloslav: Příběh olešenské Rychty. (Pokus o nahlédnutí do poměrů na rychtářích a novoměstském panství v 16. a 17. století na příkladu Olešné). In: Západní Morava : vlastivědný sborník, roč. 8, (2004), s. 5-24; Stupková, Eva: Rychtář Beneš. In: Olomoucký archivní sborník, 3, 2005, s. 88-95; Kouřilová, Markéta: Správa vesnické komunity v pobělohorské době na bruntálském panství. Časopis Slezského zemského muzea. Série B - vědy historické. 57, č. 3, 2008, s. 204-219; Čoupek, Jiří: Dědičné fojtství v Hostětíně. In: Východní Morava: dějiny - lidé - krajina 3, 2013, s. 181-183; Čoupek, Lukáš, Obnovování obecních představených na velehradském panství v první polovině 19. století. Slovácko 55, 2013, s. 273-289; Koumar, Jiří: Venkovští rychtáři a vesnická samospráva na panství Mělník v 17. století (ve světle studia pozemkových knih). In: Confluens. Vlastivědný sborník Mělnicka, č. 8 (2013), s. 116-140; Čoupek, Lukáš, 2014: Čoupek, Lukáš, Nižší obecní úředníci a služebníci. K vývoji obecní správy na velehradském panství před rokem 1850. Slovácko 56, 2014, s. 221-232; Čoupek, Lukáš: Rychtářský a pudmistrovský úřad na velehradském panství v době předbřeznové. Časopis Matice moravské Brno 133, č. 1. 2014, s. 71-89.

d) Z této charakteristiky se do jisté míry vydělovaly některé privilegované vrstvy vesnického obyvatelstva, které si uchovaly zvláštní postavení (např. obyvatelé chodských nebo valašských vsí).

e) Specifickou podobu také měla správa českých svobodníků, v jejichž čele stáli starší svobodníci jednotlivých čtvrtí vybíraní úřadem královského prokurátora, od roku 1796 pak

krajskými úřady z osob navržených samotnými svobodníky. V jednotlivých vsích vedli obecní správu svobodničtí rychtáři.

Twrdy, Franz Xaver: Pragmatische Geschichte der böhmischen Freisassen, Prag 1804.

2.1.2. Základní normy

a) Postavení rychtářů vyplývalo v některých případech ze starobylých práv, postupně však bylo upravováno instrukcemi, které vydávaly jednotlivé vrchnosti. Tyto instrukce se nejčastěji nacházejí v archivních fondech příslušných velkostatků.

b) Od poloviny 18. století určovaly úkoly rychtářů v některých případech přímo i obecné předpisy vydávané panovníkem, např. systemální patent z roku 1748. K vydání obecné instrukce pro rychtáře, o níž se uvažovalo v r. 1783, nedošlo, v první polovině 19. století se však objevily některé dílčí předpisy určené rychtářům všeobecně, např. guberniální nařízení pro Čechy č. 6519 z roku 1828 o správě obecního majetku a č. 22951 z roku 1830 týkající se policejního řádu.

Kalousek, Josef (ed.): Řády selské a instrukce hospodářské. In: Archiv český, sv. 22 - 24 a 29, Praha 1905–1913; Prasek, Vincenc: řada příspěvků v časopise Selský archiv, zejména ročník 1902–1907; Černý, Václav: Hospodářské instrukce. Přehled zemědělských dějin v době patrimoniálního velkostatku v XV. - XVIII. století, Praha 1930.

2.1.3. Organizační struktura

a) Orgány místní správy ve vsích byli do roku 1850 vedle rychtářů (fojtů, šoltysů) také konšelé (šefové) a obecní starší (obecníci). Na Moravě se v některých oblastech objevovali rovněž obcí volení pudmistři (purkmistři, půlmistři), kteří působili zpravidla jako zástupci rychtářů nebo řídili správu vsi mimo sídlo rychtáře, obecní hospodáři nebo horní pro správu vinic.

b) Většina rychtářů byla do svého úřadu dosazována vrchností, někdy byli rychtáři voleni se souhlasem vrchnosti obcí. Především na Moravě a ve Slezsku se dlouho udržela také instituce dědičných rychtářů, která však byla v první polovině 19. století postupně odstraňována z obavy, aby se do úřadu nedostávali lidé neschopní zastávat rostoucí agendu.

c) Úřad rychtáře měl výrazně osobní charakter. Rychtáři vedli svěřenou část výkonu patrimoniální správy a v omezené míře vykonávali i některé samosprávné funkce. Konšelé plnili spíše pomocné úkoly, obecní starší působili především ve sféře správy obecního majetku. Kromě písemností veřejného charakteru byly součástí agendy i písemnosti vztahující se k osobním právům a výsadám rychtářů samotných.

d) Jako orgán kolegiálního typu fungovala vesnická správa pouze v některých případech, například při rychtářských soudech, kde vedle rychtářů zasedali také přísežní (konšelé, starší).

2.1.4. Kanceláře

a) Administrativa rychtářských úřadů neměla charakter skutečné kanceláře a ustálené formální postupy do její agendy pronikaly především díky rostoucímu styku s agendami organizovanými panovnickou mocí.

b) Vzhledem k převážně výkonnému charakteru rychtářových úkolů převažovaly v agendě většinou došlé písemnosti administrativního a organizačního charakteru. Jako samostatní původci písemností vystupovali rychtáři se svými úřady mnohem méně často. V řadě důležitých záležitostí působili především jako osoby požívající všeobecné důvěry a úřední autority a stvrzovali písemná pořízení svým podpisem, aniž museli sami vyhotovovat písemný záznam.

c) Agendu vedli rychtáři někdy s pomocí obecního písaře, jímž často býval místní kantor.

d) Ve vsích, kde vesnická správa nevykonávala agendu pozemkových knih, zahrnovala písemná agenda rychtářských úřadů především knihy evidenční povahy, přípisy zaslané z vrchnostenské kanceláře, listinné a právní doklady obce a řády či instrukce.

e) Důsledkem omezeného rozsahu agendy byla skutečnost, že v některých případech postačovala k jejímu vedení jediná úřední (či polouřední) kniha pamětního či smíšeného charakteru. V 16.-18. století jsou například známy tzv. rychtářské zápisní knihy (rychtářská registra), jejichž zápisy se týkaly právních i účetních záležitostí. Jen výjimečně jsou ve fondech naopak dochovány např. protokoly z jednání rychtáře, konšelů a dalších zástupců obecní správy.

f) Dobová praxe respektovala skutečnost, že administrativní dovednosti představitelů vesnické samosprávy byly obvykle na nízké úrovni a v některých případech mohla být v tomto prostředí problémem i samotná gramotnost. Počítalo se proto například s tím, že k podepisování důležitých dokumentů mohou být přizváni důvěrníci nebo že se v berních účtech budou ještě v 18. století používat vedle běžných číselných znaků i tzv. selské číslice. Také formuláře účetních písemností se pro potřeby vesnické správy zjednodušovaly na nejmenší možnou míru.

g) Od poloviny 18. století přecházelo vedení některých částí písemné agendy na úředníky vrchnostenské správy, neboť i zdatní rychtáři se těžko vyrovnávali s požadavky na formálně přesné vedení agend právního či účetního charakteru. Praktická činnost rychtářů se však na druhé straně rozšiřovala, především ve sférách zajištění bezpečnosti a správy obecního majetku.

2.1.5. Agendy a písemnosti

Úřední činnost rychtářů se postupem času vyhranila v působení především ve třech základních oblastech:

- 1) působení v zájmu vrchnosti při prosazování jejích práv a při správě poddanských záležitostí,
- 2) péče o obecní majetek a jiné obecní záležitosti,
- 3) vystupování při jednáních jako důvěryhodné a přísězné osoby.

Obentraut, Maximilian: Příruční kniha pro vesní rychtáře k seznání důležitosti své služby a k poučení o povinnostech jim přináležejících, Praha 1847; též německá verze: Handbuch für die Dorfrichter zur Erkennung ihres Dienstpostens und zur Belehrung über ihre auf demselben ihnen obliegenden Pflichten. Praha 1847.

Podrobnější komentář k vybraným agendám a jejich částem:

1) Péče o obecní majetek a jiné obecní záležitosti

Série Obec a její správa

Agenda	Ochrana práv a majetku obce
Obsah	Opatrování obecní truhly s obecními privilegii, dalšími důležitými dokumenty, obecními penězi a typáři.
Listiny	Obecní privilegia.
Používané knihy	
Jiné charakteristické písemnosti	Důležité dokumenty zajišťující práva obce, obecní typáře.
Odkazy	Robotní patent ze dne 13. srpna 1775 (Patenty, č. 1934) nařizoval například ukládat v obecních truhlách nové robotní seznamy pod dvěma zámky, od nichž po jednom klíči měli mít rychtář a konšel. Podle smyslu robotních patentů z let 1680, 1717 a 1738 byla předbělohorská privilegia poddaných pokládána za propadlá, pokud nebyla nově potvrzena. K tomu viz též nařízení ze dne 12. prosince 1766 kterým bylo nařízeno vrátit obcím pečetidla, chovaná při vrchnostenských kancelářích. Chobot, Karel, Baletka, Tomáš: Privilegia měst, městeček a vsí z území okresu Nový Jičín, Nový Jičín 1999.

Série Obecní majetek

Agenda	Správa obecního majetku
Obsah	Evidence majetku, jeho nákup, prodej a pronájem. První pokusy o modernější evidenci majetku na Moravě již v polovině 18. století, v Čechách byla všeobecná norma pro správu majetku vydána v roce 1828. Po vydání občanského zákoníku z r. 1811 pořizovány soupisy obecního majetku za účelem rozlišení obecního jmění (výnos sloužil k hrazení potřeb obce) a obecního statku (sloužil společně všem obyvatelům). Od druhé poloviny 18. století se na obecní majetek vztahovala i pravidla o pronájmu a prodeji nemovitostí schvalovaných gubernií a krajskými úřady, a předpisy o správě obecních lesů, užívání obecních pastvin či podnikání obecních staveb.
Používané knihy	Inventáře obecního majetku.
Jiné charakteristické písemnosti	Soupisy obecního majetku, smlouvy, protokoly o pronájmech a dražbách, protokoly o prohlídkách lesů, fundační listiny.
Odkazy	Dvorský dekret ze dne 14. prosince 1789 o placení nákladů na obecní rychtáře a nákladů na obecní potřeby. Všeobecný občanský zákoník z roku 1811, § 288. O praktických důsledcích této normy srv. též relaci vrchnostenského úřadu panství Červené Pečky v Časlavském kraji o činnosti zasloužilého rychtáře Josefa Brandejského ze dne 11. května 1847, kterou vydal J. Kalousek, c. d., sv. 25, 1910, č. 1 183. Patent ze dne 2. května 1752 pro Moravu (Patenty, č. 1421), též instrukce moravského gubernia ze dne 23. července 1781. Guberniální nařízení pro Čechy ze dne 20. března 1828, č. 6 519 (PGKB 1828, č. 48). Text vydán též J. Kalouskem, c. d., sv. 25, č. 1 157. Nařízení bylo rozděleno v samostatnou část věnovanou správě obecního majetku měst a městeček a v samostatnou část pro poddanské vesnice. Předpokládalo, že se především provede přesná evidence všeho obecního majetku a zjistí způsob jeho využívání. V praxi však bylo realizováno zpočátku pouze šetření poměrů ve městech, zahájení soupisu majetku vesnic bylo krajským úřadům uloženo znovu až guberniálním nařízením ze dne 11. května 1840, č. 18 705 (PGKB 1840, č. 141). Z řady předpisů o pronájmu a užívání majetku viz zejména dekret dvorské kanceláře ze dne 20. července 1820, č. 21 069 (PGKB 1820, č. 143, guberniální nařízení pro Čechy ze dne 27. prosince 1826, č. 73 683 (PGKB 1826, č. 195), 22. května 1840, č. 19325 (PGKB 1840, č. 150) a 28. května 1842, č. 29 814 (PGKB 1842, č. 151) a dekret dvorské kanceláře ze dne 19. února 1847. Podle patentů o lesním řádu ze dne 5. dubna 1754 pro Čechy a 23. listopadu 1754 pro Moravu (Patenty, č. 1498, 1513) byla těžba v obecních lesích poddanských měst a vesnic povolena pouze se souhlasem vrchnostenského úřadu, který také v praxi někdy zajišťoval prodej dřeva a kontroloval použití získaných finančních prostředků. Vedle odborných vrchnostenských úředníků však měl být jednání o lesích přítomen vždy i zástupce obce, viz guberniální nařízení pro Čechy ze dne 15. července 1843, č. 34 308 (PGKB 1843, č. 189). Patent ze dne 21. listopadu 1768 o dělení obecních pastvin mezi uživatele a jejich proměnění v luka a pole, guberniální nařízení pro Čechy ze dne 19. srpna 1842, č. 43 177 (PGKB 1842, č. 244), o pronájmu a odprodeji přebytečných výměr obecních pastvin. Pro podnikání obecních staveb guberniální nařízení pro Čechy ze dne 13. února 1841, č. 2 301 (PGKB 1841, č. 36).

Agenda	Správa obecních financí
Obsah	Vedení účetní evidence, účtování peněz z pronájmů, prodeje produktů, obecních poplatků, náklady na obecní zaměstnance, obecní budovy, instituce zřizované obcí, výdaje obecní správy. Správu obecních financí vykonávali pod dohledem vrchnosti původně především rychtáři a obecní starší, od poloviny 18. století se v souvislosti s novými nároky na formální podobu účtů jejich vedení přesouvalo k vrchnostenským hospodářským úřadům. Tak to předpokládalo i nařízení českého gubernia z roku 1828, které ponechávalo v rukách rychtářů pouze vedení účetní agendy ve vsích, které disponovaly nevýznamnými částkami. Nařízení

	z roku 1828 umožňovalo rychtářům vést účty ve zjednodušené podobě pouhých dvou rubrik pro příjmy a výdaje, zatímco obecní účty vedené u vrchnostenských úřadů měly být pořizovány podle pravidel pro účetní agendu měst.
Používané knihy	Hlavní knihy, deníky.
Jiné charakteristické písemnosti	Dílčí účetní písemnosti ve struktuře odpovídající místním poměrům (do r. 1850 nelze provádět výběr).
Odkazy	Guberniální nařízení ze dne 20. března 1828, č. 6 519 (PGKB 1828, č. 48). Nařízení českého gubernia ze dne 20. dubna 1837, č. 15 521 (PGKB 1837, č. 103), o pořízení soupisů kostelů a kaplí spravovaných obcemi za účelem řádného vedení kostelních účtů. Jejich smyslem bylo především zavedení řádného vedení kostelních účtů a jejich kontrola. V ostatních případech byli obyvatelé zpravidla povinni poskytovat alespoň ruční i potažní sílu ke stavbě a opravám budov nebo k dovozu dřeva na otop. V záležitostech nákladů na provoz vesnických škol dvorské dekrety ze dne 6. října 1787 a 25. dubna 1789, a dále politický školní řád ze dne 11. srpna 1805, zvl. §§ 205, 368, 389, 391, 392, 404.

2) Působení v zájmu vrchnosti při prosazování jejích práv a při správě poddanských záležitostí

Série Vrchnostenské záležitosti

Agenda	Prosazování práv a zájmů vrchnosti
Obsah	Vybírání vrchnostenských platů a dávek, organizace robotní práce, evidence poddaných, pomoc při správě dvorového a rybnického hospodářství, vyšetřování škod způsobených poddanými, dohled na hospodaření poddaných na gruntech.
Používané knihy	
Jiné charakteristické písemnosti	Výpisy z urbářů a další soupisy povinností a dávek, robotní seznamy, robotní patenty nebo příkazy vrchnostenských úřadů.
Odkazy	Dvorský reskript ze dne 12. května 1770. O povinném uchovávání nových robotních seznamů viz např. robotní patent ze dne 13. srpna 1775 (Patenty, č. 1934).

Agenda	Zprostředkování komunikace mezi vrchností a poddanými
Obsah	Účast při úředních dnech ve vrchnostenské kanceláři, svolávání obce, vyhlašování příkazů panovníka a vrchnosti, zastupování poddaných při jednání s vrchností.
Používané knihy	
Jiné charakteristické písemnosti	Obecní řády, patenty, instrukce, cirkuláře a další úřední předpisy
Odkazy	Patent ze dne 1. září 1781 (Patenty, č. 2020) o vyřizování stížností poddanými v přítomnosti rychtářů a konšelů nebo dvou sousedů.

Série Policejní a bezpečnostní záležitosti

Agenda	Dohled nad všeobecnou bezpečností
Obsah	Dohled nad veřejným pořádkem, kontrola cestujících osob, žebráků, podomních obchodníků a hostinců, organizace pátrání po hledaných osobách, pomoc při vyšetřování krádeží či násilných trestných činů, dohled na provoz na silnicích, kontrola měř a vah, dohled na dodržování stavebních a požárních předpisů, hygienických nařízení a opatření proti epidemiím, účast při očkování a prohlídkách mrtvých, dohled na dodržování svátků a pořádku při veřejných událostech, kontrola zaměstnávání čeledi či zaopatření chudých. Ve starších dobách pomoc při stíhání uprchlých poddaných, pátrání po tajných nekatolicích. Vystavování potvrzení pro obyvatele.
Používané knihy	
Jiné charakteristické písemnosti	Agenda především výkonného charakteru bez rozsáhlejší produkce písemností, např. informace a příkazy nadřízených orgánů, popisy hledaných osob, protokoly a hlášení o místním šetření.
Odkazy	Policejní řád vydaný instrukcí českého gubernia č. 22 951 z 17. června 1830 (PGKB 1830, č. 150); presidiální nařízení ze 17. srpna 1816 odesílání žebráckých osob do příslušných obcí; stavební řád pro Čechy vydaný guberniálním

	nařízením č. 26 897 ze 17. května 1833 (PGKB 1833, č. 149); požární řády ze dne 22. září 1755 (Patenty, č. 1537) a 25. července 1785 pro Čechy (Patenty, č. 2104) a ze dne 21. srpna 1751 a 24. ledna 1787 pro Moravu (Patenty, č. 1406, 2130); četná poučení o lidských a dobytčích nemocích; nařízení dvorské kanceláře ze dne 8. ledna 1808 o spolupráci při evidenci očkovačů; nařízení českého gubernia č. 19 269 ze dne 21. května 1830 (PGKB1830, č. 123) o vedení evidence poraženého dobytka; četné patenty o stíhání tuláků a žebráků; čelední řády ze dne 25. ledna 1765 a z 30. září 1782 (Patenty, č. 1690, 2054).
--	---

Série Berní záležitosti

Agenda	Spolupůsobení v rámci přenesené působnosti patrimoniální správy v berní agendě
Obsah	Vybírání berní od spolupráce při pořizování podkladů přes evidenci výběru, vlastní vybírání a odvádění u vrchnostenských či krajských úřadů až po vedení berních exekucí či vyšetřování živelních škod. Vybírání nepřímých (spotřebních) daní a poplatků, především jako účastníci případných šetření. Od r. 1788 činnost u kontribučenských obilních fondů. V letech 1788-1789 dočasně existovaly v rámci josefínské berní reformy funkce obecních rychtářů a výborů pro správu berní.
Používané knihy	Parcelní protokoly
Jiné charakteristické písemnosti	Výpisy z katastrálních fasí a elaborátů, repartiční seznamy, berniční knížky, kontribučenské účty a podklady pro jejich sestavení, potvrzení vystavovaná pro potřeby jednotlivých poplatníků.
Odkazy	Robotní patent z 20. dubna 1738 (o berničních knížkách a účasti při subrepartici. Patenty, č. 1139), patent z 1. května 1748 (Patenty, č. 1277); systemální patent z 6. září 1748 (Patenty, č. 1283), císařské reskripty z 9. ledna 1751, 7. října 1752, 11. listopadu 1752, 14. července 1753, 30. března 1754 a 3. srpna 1754; cirkulář pro krajské úřady z 31. října 1752; dv. dekret ze 7. července 1768, pokladní instrukce pro kontribučenské úřady ze 17. září 1807, nařízení českého gubernia z 24. června 1819. O kontribučenských obilních fondech patent z 9. června 1788 (Patenty, č. 2156), dv. rozhodnutí z 9. března 1793 a instrukce vydaná v příloze guberniálního nařízení z 18. listopadu 1827, č. 33 315 (PGKB 1827, č. 305). K berní reformě instrukce ze dne 12. června 1788, patent ze dne 10. února 1789 (Patenty, č. 2168), dvorské dekrety ze dne 2. března, 18. srpna, 17. září a 6. října 1789, patenty ze dne 19. dubna a 9. května 1790 (Patenty, č. 2177, 2178).

Série Vojenské záležitosti

Agenda	Spolupůsobení v rámci přenesené působnosti patrimoniální správy ve vojenské agendě
Obsah	Působení při evidenci (konskripci) a odvozech rekrutů, pátrání po vojenských zbězích, doprovod vojenských oddílů, organizace přípravy, pomoc při ubytování a zásobování vojenských jednotek.
Používané knihy	
Jiné charakteristické písemnosti	Písemnosti pomocného evidenčního charakteru odvozené obvykle z berní agendy, podklady pro vojenskou konskripci, dokumenty týkající se vyšetřování škod a vyplácení náhrad.
Odkazy	Robotní patent ze dne 27. ledna 1738 (Patenty, č. 1139), článek 28, a zde citované předpisy, Nařízení ze dne 3. prosince 1789 o rozvrhování přípravy. Císařské reskripty ze dne 31. července 1750 a 12. května 1770. popřípadě při vyšetřování škod způsobených vojenskými oddíly, konskripční patent z 25. 10. 1804 (Patenty, č. 2270).

Série Církevní a školní záležitosti

Agenda	Spolupůsobení při odvodu církevních a školních platů
Obsah	Dohled nad odváděním církevních a školních platů, účast na vizitacích škol, dohled nad chováním školní mládeže mimo školu.
Používané knihy	
Jiné charakteristické písemnosti	Přehledy povinných platů a dávek, doklady o fundacích škol a církevních institucí a vedení jejich účtů.
Odkazy	Podle školního patentu ze dne 6. prosince 1774 (Patenty, č.)1907, čl. 17, ustanovovaly školdozorce z obcí vrchnosti, podle politického školního řádu ze dne 11. srpna 1805, § 153, společně vrchnosti a místní duchovní správci. Nařízení českého gubernia ze dne 7. ledna 1831, č. 43 323 (PGKB1831, č. 7)

Série Právní záležitosti

Agenda	Spolupůsobení při výkonu sporného a trestního soudnictví
Obsah	Rozhodování drobných pří, mezních sporů, sporů o náhradu škody na pozemcích, sporů mezi poddanými o dluhy, sporu o čest nebo sporů o ublížení na těle. Těžší provinění soudila obvykle vrchnost. Hrdelní právo (pouze některé vsi na Moravě, které byly správními centry menších statků nebo oddělených enkláv). Právo bylo omezeno v 18. století při redukci hrdelních soudů a po vzniku soudních úřadů justiciářů při patrimoniálních úřadech v letech 1783-1786.
Používané knihy	Knihy zápisů z jednání soudu (v některých místech vedené spolu s další agendou v rychtářských register či zápisních knih).
Jiné charakteristické písemnosti	Protokoly z řízení.
Odkazy	K justiciářům především patent ze dne 11. května 1786 (Patenty, č. 2121). Nařízení ze dne 16. března 1803 o zákazu sjednávat mimosoudní vyrovnání prostřednictvím rychtářů. Štarha, Ivan: K vývoji hrdelního soudnictví na Moravě. In: Hrdelní soudnictví českých zemí, Zámorsk - Pardubice 1995, s. 21 - 27.

Agenda	Spolupůsobení při výkonu nesporného soudnictví
Obsah	Účast při jednání výročních soudů, svědectví v záležitostech pozůstalostních, sirotčích, knihovních, při odhadech a pořizování inventářů pozůstalostí či oznamování úmrtí obyvatel rychty, případně správa pokladny se sirotčími penězi pod dohledem vrchnosti. Na některých panstvích na Moravě a ve Slezsku vedení gruntovních knih s vklady pořizovanými se souhlasem vrchnosti. Někdy se jednalo pouze o duplicitní svazky.
Používané knihy	Knihy zápisů z jednání soudu (v některých místech vedené spolu s další agendou v rychtářských register či zápisních knih), knihy purkrechtní, sirotčí registra, knihy svatebních smluv, knihy testamentů, knihy dluhů, horenské knihy, trhovářská registra, knihy domků a podsedků. Po r. 1794 většinou i zde dělení na knihy hlavní a knihy listin.
Jiné charakteristické písemnosti	Soudní protokoly, inventáře pozůstalostí, testamenty, smlouvy a podobně. Tyto písemnosti ovšem nemusí pocházet přímo z činnosti rychtářů, ale mohou se týkat i případů, na něž rychtáři pouze dohlíželi.
Odkazy	O rozdělení právních agend mezi hospodářský a soudní vrchnostenský úřad viz dvorský dekret ze dne 21. srpna 1788. Ustanovení o dohledu rychtářů na řádné zacházení s pozůstalostním a sirotčím majetkem, jejichž smyslem bylo zabránit jejich svévolnému rozchvácení, byla obsažena již ve starších vrchnostenských instrukcích. Patent o taxách ze dne 15. května 1779 (Patenty, č. 1987) předpokládal účast nestranných rychtářů a přísedících při pořizování inventářů a odhadech gruntů. Dále viz patent ze dne 9. září 1785 (Patenty, č. 2107), jímž byla publikována instrukce pro činnost soudních úřadů, a nařízení českého gubernia ze dne 4. července 1799. Vedení knih obecní správou upravovaly zejména dvorský dekret ze dne 6. srpna 1787 a patent ze dne 9. dubna 1789 (Patenty, č. 2170). Obecně uznávaným vzorem pro vedení gruntovních knih byly předpisy o knihovní praxi při úřadech zemských desk, např. patent ze dne 22. března 1794 pro Čechy a ze dne 22. dubna 1794 pro Moravu (Patenty, č. 2201), a knihovní instrukce, publikovaná dvorským dekretem ze dne 5. června 1796. Trantírek, Miroslav: Vliv státu na vývoj městských a gruntovních knih na Moravě a ve Slezsku do roku 1849. Sborník archivních prací X, 1960, č. 2, s. 151; Štarha 1968: Štarha, Ivan: Městské a vesnické knihovní úřady na Břeclavsku, Jižní Morava 4, 1968, s. 109 - 114; Štarha, Ivan: K soupisu pozemkových knih v Jihomoravském kraji, Archivní časopis 17, 1967, s. 200 - 205.

2.2. Obecní úřady

2.2.1. Charakter instituce

a) Obce po roce 1850 byly konstituovány jako nejnižší, ale plnohodnotná instance v rámci zemské samosprávy s přesně vymezenými kompetencemi, vybavené navíc rozsáhlou agendou přenesené působnosti. Platilo pro ně jednotné obecní zřízení, od měst (s výjimkou měst statutárních) se proto obce nelišily svým postavením, ale především charakterem organizace úřadování a jeho formální úrovní.

Šedesát let československé samosprávy, Praha 1925; Dřimal Jaroslav, Samospráva na Moravě a ve Slezsku, Brno 1957 (rotaprint); Klabouch, Jiří: Ke vzniku novodobých jednotek místní správy v Čechách v letech 1849-1863. In: Acta regionalia. Sborník vlastivědných prací, Praha 1965, s. 164-172; Klabouch, Jiří: Die Gemeindegelbstverwaltung in Österreich 1848-1918. Wien - München 1968; Janák, Jan - Hledíková, Zdeňka: Dějiny správy v českých zemích do roku 1945. Praha 1989; Schelle Karel, Obecní samospráva v českých zemích v období buržoazní republiky. In: Právněhistorické studie, sv. 29, 1989, s. 137-156.; Janák, Jan: Moravská a slezská správa a samospráva v letech 1740 až 1948. In: Vlastivědný věstník moravský 42, č. 3, (1990), s. 338-356; Janák, Jan: Státní správa a územní samospráva 1740 - 1945.

b) Od roku 1864 platila samostatná zemská zřízení pro Čechy, pro Moravu a pro Slezsko, ve správě obcí proto existovaly mezi těmito zeměmi rozdíly. Odlišnosti se týkaly i vyšších instancí samosprávy s odvolacími a zčásti i kontrolními funkcemi, jimi byly od roku 1864 v Čechách orgány okresní a zemské samosprávy, na Moravě a ve Slezsku zemské sněmy a výbory. Tyto rozdíly byly postupně odstraňovány až po novelizaci obecního zřízení v roce 1919 a zrušení zemských sněmů v roce 1920.

Čechy: Stamm Ferdinand: Die wichtigsten Angelegenheiten der Gemeinde. Prag 1850; Stamm, Ferdinand: Das Gemeindegesetz vom 17. März. Praha 1850; Špatný, František: Příruční knížka k úřadování představených obecních. Právní svazek. Praha 1852; Obentraut, Maxmilian: Abecedně spořádaná příruční kniha pro představené obcí: navedení k seznání důležitosti úředního postavení jejich a k náležitému poučení o povinnostech jim příslušejících obzvláště o příruči policejní správy, s ohledem na zvelebování země. Praha 1860 (3. vydání); Obentraut, Maxmilian: Samospráva obce v království Českém. Praktické navedení pro pány představené, radní a výbory obecní ... Sv. 1 - 3, Praha 1863 (též německá verze); Kratochvíl, Jan: Výklad zřízení obecního, řádu volení a práva domovského. Praha 1864; Bartošek, Josef: Rukověť k obecnímu zákonu danému dne 16. dubna 1864 pro království České. Tábor 1866; Veselý, Karel: Kapesní knížka pro zastupitele okresní a obecní ... Plzeň 1867; Březnovský Jan, Instrukce k úřadování pro obce městské, vesnické, kontribučenské fondy, záložny a spolky vůbec, Praha 1868; Knopf, Filip: Obce právo a moc: k potřebě starostů obecních ... Praha 1894; Schwarz, František: Výklad zákona obecního a zákona o zastupitelstvu okresním pro království České. Díl I. Zřízení obecní a řád volení v obcích. Praha 1898 (3. vyd.); Uhlíř, Josef: Zákony týkající se obecní a okresní samosprávy, I., Zákony týkající se ústrojí obce a okresu. Zřízení obecní a řád volení v obcích. Zákon o zastupitelstvech okresních, Písek 1905; Žalud, Josef: Obecní zřízení a řád volení v obcích království Českého s doplňujícími zákony, nařízenými a instrukcemi. Praha 1907; Uhlíř Josef, Obecní zřízení a řád volení v obcích pro Království české, Písek 1915;

Morava: Mezírka, Josef: Porádky pro obecní představené a písaři. Brno 1854; Wintersperger, Anton: Rukověť pro představené obcí. Brno 1865; Macenauer, Josef: Samospráva obecní. Příruční kniha pro starosty a zastupitele obecní na Moravě. Brno 1899 (3. vyd.); Roháček, František: Příruční kniha pro starosty a zastupitele obecní na Moravě. Brno 1899 (3. vydání); Petzl Jindřich, Příruční kniha pro obce na Moravě, sv. 1 - 3, 2. vydání, Brno 1902; Výbora, František: Obecní zřízení moravské: zákon ze dne 15. března 1864 zemského zákona číslo 4 se změnami provedenými pozdějšími novelami k obecnímu zřízení, zvláště zákony ze dne 7. února 1919 č. 76 Sb. z. a n. a ze dne 12. srpna 1921 č. 236 Sb. z. a n. Brno 1922;

Slezsko: Široký, Josef: Řád obecní a řád volení pro vévodství horní a dolní Slezsko, se zákony pozdějšími, jimiž jednotlivá ustanovení byla buď změněna neb doplněna. Moravská Ostrava 1910 (2. vydání);

Obce po r. 1918: Říha, Josef: Obecní zřízení a novely k němu vydané po roce 1918. Praha 1921; Senn Hans, Hilfsbuch für den Gemeindebeamten, Reichenberg 1923; Klapka, Otakar – Flögel, Jaroslav: Obecní zřízení v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha 1927; Kaňka Josef, Základy správy obecní. Správní příručka českých obcí (se zvl. zřetelem na reformu veř. správy a na reformu hospodářství svazků územní samosprávy), 2. vydání, Kutná Hora 1927; Kliment Josef, Základy obecního zřízení v Čechách, na Moravě a ve Slezsku: systematický výklad zákonů o způsobu jednání obecních orgánů a návrh jednacích řádů, Brno 1930; Senn, Hans: Das Handbuch der Gemeinden enthaltend alle Gesetze und Verordnungen über die Verwaltungsaufgaben vom Jahre 1923 bis 1930. Nachtrag. Reichenberg 1931; Flögel, Jaroslav: Obecní zřízení (řád) v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (se všemi doplňky a změnami). Vysoké Mýto 1932; Flögel Jaroslav a kol., Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, Praha 1933; Kliment, Josef: Obecní zřízení v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha 1936; Kouba, František: Slovník obecní samosprávy. Písek 1938.; Uhlíř, Josef: Obce. In: Slovník veřejného práva československého, sv. IV, Brno 1938, s. 2-53.

c) Odlišný charakter měla správa obcí, které byly v letech 1938-1945 připojeny k Německu a k Polsku.

Portele, Theodor: Akten-Plan für die Gemeindeverwaltungen des Sudetengause. Stuttgart 1939; Vrbata, Jaroslav: Přehled vývoje veřejné správy v odtržených českých oblastech v letech 1938-1945. Sborník archivních prací XII, 1962, 2, s. 45-67; Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848 – 1960. Sv. 1, Ostrava 1966; Sieradzka, Danuta: Právní základy pro působení obecní samosprávy na tzv. Zaozlí v období 1938-1939. Slezský sborník. Acta Silesiaca. 91, č. 1-2, 1993, s. 63-68; Macková, Marie: K úřadování a spisovněm obcí a měst, které od 1. října 1938 náležely pod říšskoněmeckou správu. Archivní časopis 49, 1999, s. 235-240; Medková, Marta: K historicko-správnímu vývoji a obecní samosprávě hlučínských obcí opavského okresu. Archivní časopis 49, 1999, č. 4, s. 225-234; Cais, Petr: Účetní materiály kamerálního účetnictví obecní samosprávy v Čechách v letech 1850-1945 (se zřetelem k situaci v českém pohraničí). Archivní časopis 56, 2006, s. 249-285.

d) Po celé období let (1849) 1850-1945 docházelo ve fungování a rozsahu kompetencí obecní samosprávy k postupným změnám. Zásady prozatímního obecního zřízení z roku 1849 byly podstatně omezeny již v roce 1852 a plnohodnotného postavení dosáhly obce znovu až po vydání nových obecních zřízení v letech 1862-1864. Po roce 1927 se postupně prosazovala tendence k sjednocování správní praxe a k přenášení některých agend zpět na státní úřady. K tomu v letech 1939-1945 přistupovalo úsilí o omezení samosprávy i z politických důvodů.

V období po vydání obecního zřízení č. 170/1849 ř. z. konaly dohlížecí pravomoci v některých oblastech dočasně krajské vlády a zemská místodržitelství, viz nařízení ministra vnitra č. 496/1850 a č. 214/1852, případně okresní úřady (výklad ustanovení obecního zákona č. 116/1850 ř. z.). Okruh dohledu státních orgánů nad obcemi byl nově vymezen v článku 16 zákona č. 18/1862 ř. z. Dále viz zákon č. 125/1927 Sb., o organizaci politické správy a jejich kompetencích. Dohládací působnost státních úřadů politické správy nad obcemi byla rámcově vymezena již v roce 1850 nařízením ministra vnitra z 24. dubna 1850, č. 2 132, §§ 72 - 82 (publikována v Čechách vyhláškou místodržitele č. 92/1850 z. z. č.); později byla upravena především nařízením ministrů vnitra, spravedlnosti a financí č. 10/1853 ř. z. Viz též např. nařízení vlády č. 187/1929 Sb. o přesunu dohlížecích kompetencí z ministerstev na zemské úřady. Odvolací a dozorní pravomoci orgánů

2.2.2. Základní normy

a) Prozatímní obecní zřízení ze dne 17. března 1849 (publikováno v příloze císařského patentu ze dne 17. března 1849, č. 170/1849 ř. z.). K němu prováděcí ustanovení - výnos ministerstva vnitra ze dne 2. dubna 1849 (publikován v Čechách guberniálním dekretem č. 86/1849 z. z. č.), výnos ministerstva vnitra ze dne 12. února 1850 (publikován vyhláškou místodržitele č. 51/1850 z. z. č.), nařízení ministra vnitra ze dne 7. března 1850, č. 116/1850 ř. z. V příloze prvního výnosu byly uveřejněny i vzorové formuláře některých obecních písemností. Realizace byla posléze odložena až na dobu po dokončení reformy státní správy (výnos ministerstva vnitra č. 440/1849 ř. z.), takže ke zvolení prvních zastupitelských sborů obcí došlo teprve po vydání volební instrukce ze dne 8. dubna 1850 (instrukce č. 152/1850 ř. z.). V témže roce byl dále publikován výklad obecního zákona č. 116/1850 ř. z., instrukce pro představené ve věcech jednání v soudních záležitostech (nařízení ministerstva spravedlnosti č. 256/1850 ř. z.), nařízení ministra vnitra ze dne 24. dubna 1850, č. 2 132, o dohledu okresních úřadů nad obcemi (publikováno v Čechách vyhláškou místodržitele č. 92/1850 z. z. č.), nařízení ministra vnitra o dohledu politických úřadů nad obcemi v policejních záležitostech č. 496/1850 ř. z.

b) Po dočasném příklonu dvora k politice neoabsolutismu byla činnost obecní samosprávy omezena zásadami tzv. organických zřízení v korunních zemích rakouských (císařský patent č. 4/1852 ř. z.) V jejich duchu byla postupně zrušena veřejnost schůzí obecních zastupitelstev (nařízení ministerstva vnitra č. 17/1852 ř. z.), zavedeno potvrzování voleb představených obcí okresními hejtmanstvími (nařízení ministerstva vnitra č. 67/1852 ř. z.) a konání dalších obecních voleb nahrazeno jmenováním náhradníků na uvolněná místa v obecních výborech ministrem vnitra (nařízení ministra vnitra č. 46/1854 ř. z.).

c) Nová verze obecního zřízení zpracovaná v roce 1859 (vydáno v příloze císařského patentu č. 58/1859 ř. z.) nevešla s výjimkou ustanovení o domovském právu v platnost. V roce 1860 byly pouze vyhlášeny nové volby do obecních zastupitelstev (nařízení státního ministerstva č. 261/1860 ř. z.) a v roce 1861 byla obnovena veřejnost zasedání (nařízení státního ministerstva č. 38/1861 ř. z.).

d) 5. března 1862 byl vydán nový říšský obecní zákon č. 18/1862 ř. z., o základních pravidlech uspořádání záležitostí obecních, a na jeho základě byly postupně vydány obecní zřízení a volební řády pro jednotlivé země: 15. listopadu 1863 pro Slezsko (č. 17/1863 z. z. s.), 15. března 1864 pro Moravu (č. 4/1864 z. z. m.) a 16. dubna 1864 pro Čechy (č. 7/1864 z. z. č.). Tato zřízení byla pak v následujících desetiletích opakovaně novelizována: obecní zřízení pro Čechy zemskými zákony č. 21/1864, 16/1866, 31/1868, 44/1869, 45/1869, 87/1874, 74/1880, 28/1889, 59/1893, 40/1897, 97/1899, 12/1901 z. z. č., obecní zřízení pro Moravu zemskými zákony č. 19/1868, 1/1882, 23/1883, 2/1890, 26/1890, 11/1891, 48/1895, 49/1895, 45/1898, 54/1898, 24/1912, 43/1912 z. z. m., obecní zřízení pro Slezsko zemskými zákony č. 15/1868, 16/1868, 19/1868, 27/1868, 35/1868, 36/1868, 29/1888, 11/1890, 35/1898, 52/1908, 1/1909 z. z. s.

e) Po roce 1918: Změny v obecní samosprávě v duchu nových politických poměrů byly provedeny především novelou obecního zřízení (zákon č. 76/1919 Sb.) a dalšími zákony týkajícími se voleb do obecních zastupitelstev (zákony č. 75/1919, 163/1920 Sb. a č.

122/1933 Sb.) a finančního hospodaření samospráv (zákony č. 329/1921 Sb., 77/1927 Sb., 169/1930 Sb., 69/1935 Sb.).

f) Obce připojené od 1. října 1938 k Německu se podle nařízení z 10. listopadu 1938 řídily Německým obecním řádem (Deutsche Gemeindeordnung). Organizace obecní správy byla definitivně stanovena zákonem ze dne 14. dubna 1939, který dovršil nahrazení samosprávných prvků zásadami „vůdcovského principu“.

Deutsche Gemeindeordnung z 30. 1. 1935, Reichsgesetzblatt I, 1937, 1938, 1940, s. 1614nn;

Macková, Marie: K úřadování a spisovněm obcí a měst, které od 1. října 1938 náležely pod říšskoněmeckou správu. Archivní časopis 49, 1999, s. 235-240; Cais, Petr: Účetní materiály kamerálního účetnictví obecní samosprávy v Čechách v letech 1850-1945 (se zřetelem k situaci v českém pohraničí). Archivní časopis 56, 2006, s. 249-285.

2.2.3. Organizační struktura

a) Obecní samospráva byla organizována jako instituce kolegiálního typu s rozhodující mocí vykonávanou volenými orgány. Z toho vyplývala i struktura její písemné agendy, v níž ústřední postavení měly zápisy ze zasedání těchto orgánů. Část agendy, především z oblasti přenesené působnosti, vyřizoval sám starosta nebo z jeho pověření některý z radních.

b) Obecní výbor (od roku 1919 obecní zastupitelstvo) byl orgánem usnášecím a dozorčím bez výkonných pravomocí. Jeho agendu tvořily zejména volba obecní rady, starosty, členů komisí, později obecního kronikáře a knihovníka, ustanovování obecních zaměstnanců, rozhodování o sloučení obce a změnách hranic, o dispozicích s obecním majetkem, o rozpočtu a finančním hospodaření, o jednacím jazyku, názvech ulic, o udělování čestného občanství a domovského práva, o vypovídání z obce, o záležitostech patronátního práva a propůjčování nadací, v případě potřeby také v dalších záležitostech, např. místní policie a chudinství. Obecní výbor (zastupitelstvo) zasedal původně nejméně dvakrát ročně, později nejméně šestkrát ročně. Funkční období bylo tříleté. Pro organizaci své činnosti mohl přijmout vlastní jednací řád.

c) Obecní představenstvo (od roku 1919 obecní rada), bylo orgánem usnášecím i výkonným. Významné postavení získala rada především od roku 1919, kdy do její kompetence přešly všechny záležitosti, které nebyly výslovně přiřčeny do působnosti zastupitelstva nebo starosty obce. Nejčastěji se agenda rady týkala obecních financí, stavební agendy a obecního chudinství. Pro organizaci činnosti představenstva (rady) mohlo zastupitelstvo vydat vlastní jednací řád. Ve větších obcích si členové představenstva (rady) mezi sebou rozdělovali jednotlivé obory působnosti (tzv. referáty), za jejichž agendu zodpovídali.

d) Starosta obce (původně též purkmistr či obecní představený) byl orgánem výkonným. Přípravoval a řídil jednání zastupitelstva a rady a vykonával jejich rozhodnutí, zastupoval obec, spravoval obecní majetek, obecní ústavy a finance v rámci schváleného rozpočtu, konal disciplinární pravomoc nad obecními úředníky a zřízení. Kromě toho do jeho agendy náležely i záležitosti týkající se místní policie a vykonával i podstatnou část kompetencí v oblasti přenesené působnosti. Původně velmi silné postavení starosty bylo v roce 1919 částečně omezeno ve prospěch rady.

Harmach, Kamil: Povinnosti obecního starosty: pokyny uvádějící nastupujícího starostu do obecní správy. Praha 1913.

e) Obecní komise projednávaly příkázanou část agendy a připravovaly podklady pro jednání obecních orgánů. Jejich počet závisel na rozhodnutí obcí. Po roce 1918 bylo zřízení některých komisí uloženo obcím ze zákona (např. 1919 knihovnická rada, 1920 letopisecká komise, 1921

finanční komise). Specifické postavení měla v Čechách chudinská komise, na níž mohl obecní výbor přenést část svých pravomocí v oblasti úhrady chudinských výloh.

Zákon č. 430/1919 Sb., o veřejných knihovnách obecních, zákon č. 80/1920 Sb., o pamětních knihách obecních, zákon č. 329/1921 Sb., o přechodné úpravě finančního hospodářství obcí a měst. Zákon č. 59/1868 z.z.č., v příčině opatřování chudých. Musil, Josef: O finančních komisích obecních. Čáslav 1924.

f) Obecní trestní senát tvořený starostou a dvěma členy obecní rady vykonával trestní pravomoc obce.

g) Obecní správní komise a vládní komisaři byly orgány jmenovanými na přechodnou dobu státními úřady, např. v případě předčasného rozpuštění zastupitelstva, nebo pokud se zastupitelstvo po volbách nepodařilo ustavit. Tyto mimořádné správní orgány měly obvykle právo provádět pouze neodkladné úkony nezbytné k chodu obce.

h) Okresní výbor mohl jmenovat zástupce obce pro řešení sporu obce s občany, okresní úřady sekvestrátora pro správu obecních lesů nebo jinou osobu k dočasnému výkonu přenesené působnosti.

i) Obecní samospráva v obcích pruského Slezska se vyvíjela odlišně. V roce 1856 byl vydán řád pro venkovské obce šesti východních pruských provincií, který svěřil správu venkovských obcí a policejní moc do rukou velkých pozemkových vlastníků. Reforma obecní správy byla provedena v letech 1873-1874 vydáním nového okresního zřízení pro šest východních pruských provincií (Kreisordnung für die Provinzen Preussen, Brandenburg, Pommern, Posen, Schlesien und Sachsen. Vom 13. Dezember 1872). Dosavadní rychtáři byli zrušeni a nahrazeni volenými starosty (Bürgermeister), zvanými též obecními představenými (Gemeindevorsteher). Dalšími orgány obecní správy byli členové obecních výborů a obecních zastupitelstev. Jako mezičlánek mezi obecní správou a landráty vznikly tzv. úřední obvody včele s představenými úředních obvodů (Amtsvorsteher). Další změny v obecní správě přineslo obecní zřízení pro venkovské obce sedmi východních provincií monarchie vydané v roce 1891 (Landgemeindeordnung für die sieben östlichen Provinzen der Monarchie. Vom 3. Juli 1891), které se obecní správě věnovalo podrobněji než zřízení předchozí.

2.2.4. Kancelář

a) Organizace administrativy závisela na rozhodnutí samosprávných orgánů, většinou však byla velmi jednoduchá. Řada obecních úřadů fungovala ve skromných podmínkách, často bez stálé úřadovny, takže obecní spisovna bývala někdy ukládána jako v minulosti v truhle, která se vždy po volbách převážela do obydlí nově zvoleného starosty.

b) Obecní správa trpěla absencí profesionálních administrativních sil, které často suplovala místní inteligence (především učitelé), jejíž neformální role bývala dosti významná, neboť kromě písařských a účetnických prací poskytovala obecním funkcionářům i praktické rady.

c) Pouze v některých velkých obcích byli po vzoru měst zaměstnání obecní tajemníci, kteří byli schopni vykonávat i složitější správně-administrativní činnosti. V roce 1939 však byli ve vybraných obcích obecní (obvodní) tajemníci ustanoveni vládou, aby pro obec (či několik sousedních obcí) vyřizovali stále narůstající agendu přenesené působnosti.

Vládní nařízení č. 17/1939 II Sb.; Urbánek, Václav - Fusek, Jaroslav: Obecní tajemníci. Vládní nařízení č. 17/1939 a sbírka souvislých předpisů, Praha 1939.

d) V obecní administrativě byla věnována pozornost především vedení důležitých písemností, především zápisům z jednání, matrikám obecních příslušníků a dalším evidenčním knihám či účetním knihám. Obecní úřad zpravidla vedl i podací deník. Běžná agenda bývala vyřizována co nejjednodušším způsobem, je zde tedy třeba počítat se značnou variabilitou a formální nevyhraněností písemností. Vytříbenější podobu získávaly především ty písemnosti, jejichž formální podoba vyplývala ze zákonných norem a předpisů (např. domovské listy, formuláře některých evidenčních knih, účetní písemnosti). Pro některé z nich byly tiskem hromadně vydávány formuláře, vliv na formální podobu měly i dobové příručky obsahující vzory nejrůznějších typů písemností. Písemnosti vydané obcí podepisoval starosta, ve vybraných případech spolu s ním také jeden nebo dva členové představenstva (rady).

Výnos ministerstva vnitra ze dne 2. dubna 1849 (publikován v Čechách guberniálním dekretem č. 86/1849 z. z. č.), vzorové formuláře některých obecních písemností v příloze; Stamm, Ferdinand: Úřadování obecní správy, na základě vydaných zákonů a nařízení sepsal a mnoha příklady a formuláře objasnil ... Praha 1851; Wunš, Rudolf: Obecní sekretář: rukojeť ku potřebě našich starostů a výborů obecních ... Praha 1870; Wunš, Rudolf: Obecní písař: pomocná knížka pro obecní starosty, opatřená hojnými příklady a formuláři z úřadování obecního. Slaný-Louny 1872; Popelka František Ladislav: Úřadování samosprávy obecní. Polička 1887 (též Praha 1888); Popelka, František Ladislav: Sbírká vzorců pro úřadování samosprávné. Polička 1887; Popelka, František Ladislav: Vzorce úřadování, Praha 1890; Schlée, Fidelis: Sbírká vzorců pro správu obce a obecní úřadování, Praha 1937.

e) Specifickým rysem agendy řady obecních úřadů je skutečnost, že se zde lze setkat jen v menší míře se spisy klasické vnitřní struktury. Zejména u menších obcí byly nepravidelně vyhotovovány koncepty či kopie a jedinou stopou po způsobu vyřízení zůstává poznámka učiněná starostou obce na podání nebo zápis v evidenčních knihách (např. vystavení domovských listů, čeledních a pracovních knížek atd.). Vyřízení se také někdy zapisovalo přímo na přijaté podání a poté vracelo odesílateli, v jehož archívním fondu se nyní nachází.

f) Při posuzování torzovitosti fondu obecních úřadů je třeba vzít v úvahu živelní pohromy, válečné události a také skutečnost, že zde jen v omezené míře fungoval archívni dohled a řada písemností týkajících se bagatelních záležitostí byla po čase přímo u obecního úřadu ničena.

2.2.5. Agendy a písemnosti

a) Agenda obecních úřadů se dělila na agendu vykonávanou v rámci samostatné působnosti a na agendu vykonávanou v rámci působnosti přenesené. Mezi samosprávou a státem stále probíhaly diskuse o míře přenesené působnosti, kterou obce z velké části konaly na vlastní náklady. Některé agendy bylo třeba regulovat centrálně a stát je postupně přejímal znovu do své kompetence. Oba okruhy agend se natolik prolínaly, že je nelze vždy jednoznačně oddělit. Uhlíř, Josef: Přenesená působnost obcí. Praha 1900; Schlée, Fidelis: Samostatná působnost obce. Praha 1931.

b) Rozdíly obou typů agendy se odrážely i v charakteru dochovaných písemností. V případě agendy vykonávané v samostatné působnosti jsou součástí fondu dokumenty základní povahy, zatímco v dalších fondech se nacházejí spíše písemnosti komplementárního charakteru, především souhrnné výkazy, revizní zprávy či spisy týkající se odvolacích řízení. V případě agendy vykonávané v rámci působnosti přenesené, kde obce pouze spolupůsobily, obsahují obecní fondy především písemnosti pomocného charakteru a koncepty zpráv odesílaných státním úřadům.

Podrobnější komentář k vybraným agendám a jejich částem:

A) Samostatná působnost

1) Vlastní správa obce

Série Obec a její správa

Série Označení obce

Agenda	Označení obce a ulic
Obsah	Stanovení názvů ulic a prostranství, rozhodování o změně názvu obce, který musel být schválen ministerstvem vnitra, jež vydávalo oficiální místopisy. Označení obcí místními tabulkami, provádění číslování domů, důležité mimo jiné i pro sčítání lidu.
Používané knihy	
Jiné charakteristické písemnosti	Seznamy domů a domovních čísel.
Odkazy	Císařské nařízení č. 67/1857 ř.z., zákon č. 67/1869, 266/1920 Sb., 267/1920 Sb., nařízení vlády č. 324/1921 Sb.

Série Domovské právo

Agenda	Domovské právo
Obsah	Evidence obecních příslušníků, společníků a přespolních, vystavování domovských listů.
Používané knihy	Matriky obecních příslušníků, knihy evidence společníků a příslušníků cizích obcí (cizinců, přespolních), knihy evidence vydaných domovských listů, matriky čestných občanů.
Jiné charakteristické písemnosti	Korespondence s žadateli o udělení či změnu domovského práva a o vystavení domovského listu, domovské listy, kartotéky evidence domovských příslušníků, diplomy o udělení čestného občanství.
Odkazy	Po publikování obecního zákona č. 170/1849 ř. z. bylo vydávání domovských listů upraveno výnosem ministerstva vnitra ze dne 23. dubna 1850, č. 8 143 (nařízení českého místodržitelství č.84/1850 z. z. č. a moravského místodržitelství č. 120/1850 z. z. m.). Později viz zákon č.105/1863 ř. z., zákon č. 222/1896 ř. z., ústavní zákon č. 236/1920 Sb., o státním občanství a domovském právu. Špatný, František: Naučení o vydávání listů domovských, ... s připojenými zákony a formuláři ... Praha 1861; Prošek, Josef: Nové právo domovské. Roudnice nad Labem 1906; Voštera, Antonín: Právo domovské. Praha 1934; Janák, Jan: Domovské právo ve starém Rakousku a v ČSR. In: Pocta akademiku Václavu Vaněčkovi k 70. narozeninám. Praha 1975, s. 147-167; nově také in Morava v národním a politickém ruchu 19. století, Sborník studií k 75. narozeninám profesora Jana Janáka. Brno 2007, s. 431-448; Stoklásková, Zdeňka: Domovské právo a obecní samospráva. In: Občanské elity a obecní samospráva 1848-1948, Brno 2006 s. 138-145;

Série Obecní volby

Agenda	Volby do obecního zastupitelstva
Obsah	Organizace voleb obecního zastupitelstva, sestavování voličských seznamů. Původní seznamy byly sestavovány na základě majetkového cenzu a osobního statutu podle voličských sborů. Od roku 1919 po zavedení všeobecného hlasovacího práva vedly obce stále voličské seznamy.
Používané knihy	
Jiné charakteristické písemnosti	Seznamy voličů, zápisy o volbě, písemnosti týkající se rezignace členů zastupitelstva, doplňovacích voleb či jmenování správních komisí a vládních komisařů.
Odkazy	Systém voleb obecních zastupitelstev byl zpočátku zakotven v obecních zřízeních. Tyto normy byly později změněny ustanoveními zákona č. 75/1919 Sb., dále také zákon č. 163/1920 Sb., 253/1922 Sb., 122/1933 Sb., 58/1935 Sb., 111/1937 Sb. O zavedení stálých voličských seznamů viz oběžník ministerstva vnitra č. 260/1919 Sb., zákon č. 663/1919 Sb., nařízení vlády č. 664/1919 Sb., zákony č. 44/1920 Sb., 56/1927, nařízení vlády č. 67/1927 Sb. Flögel, Jaroslav: Volební řád v obcích Československé republiky. Praha 1931. Verner, Vladimír: Řád volení v obcích ČSR (se zákonem o stálých seznamech voličských, zákonem o volebním právu příslušníků branné moci a četnictva a zákony na ochranu svobody voleb). Praha 1933; Kobosil, Rudolf: Volba starosty obce, náměstků a obecní rady, jakož i obecních komisí. Praha 1937; Schelle, Karel: Vývoj volebního práva do obecních orgánů. Brno 1994.

Série Obecní funkcionáři a zaměstnanci

Agenda	Obecní zaměstnanci
Obsah	Jmenování, odvolávání a odměňování zaměstnanců obce, žádosti (konkurzy) o místa.
Používané knihy	

Jiné charakteristické písemnosti	Pracovní smlouvy, služební instrukce.
Odkazy	Zákon č. 35/1908 z. z. č., 443/1919 Sb., 16/1920 Sb., 483/1920 Sb., 478/1921 Sb.; o strážních orgánech zákon č. 84/1872 ř. z., nařízení č. 51/1936 Sb.

Série Vyhlásování zákonů a nařízení

Agenda	Informování obyvatel
Obsah	Povinnost informovat obyvatele o důležitých otázkách a rozhodnutích zastupitelstva a starosty obce.
Používané knihy	
Jiné charakteristické písemnosti	Obecní vyhlášky a další písemnosti určené k veřejnému šíření.
Odkazy	Císařské nařízení č. 473/1850 ř. z., císařský patent č. 260/1852 ř. z., zemský zákon pro Slezsko č. 2/1873 z. z. s. O povinnosti informovat obyvatelstvo o důležitých usneseníh obecních orgánů viz nařízení ministra vnitra č. 276/1943 Sb.

Série Organizace činnosti obecní samosprávy – Jednání orgánů obce

Agenda	Zasedání orgánů obecní samosprávy
Obsah	Vedení zápisů ze zasedání obecních orgánů a dalších dokladů organizační povahy.
Používané knihy	Knihy zápisů ze schůzí.
Jiné charakteristické písemnosti	Pozvánky na zasedání s programem jednání (ponechávají se ve fondu, pokud nejsou dochovány zápisy), ojediněle pomocné zápisky starostů a koncepty záznamů z jednání. Jednací řády zastupitelstva a rady.
Odkazy	

Série Organizace činnosti obecní samosprávy – Členství a zastoupení obce v korporacích

Agenda	Spolupráce s finančními ústavy
Obsah	V záložnách a spořitelnách měly obce vliv pouze tehdy, pokud byly samy jejich podílníky. Svě zástupce měly také v okresních hospodářských záložnách.
Používané knihy	
Jiné charakteristické písemnosti	Jmenování zástupců obecního zastupitelstva do správních výborů a kuratorií.
Odkazy	Záložny a spořitelny: zákon č. 45/1863 z. v. č., 28/1864 z. z. č., 49/1866 z. z. č., 30/1873 z. z. m., 70/1873 ř. z., 26/1882 z. z. č., 32/1900 z. z. č., instrukce pro kontribuční obilní fondy ve Slezsku č. 21/1871 z. z. s., zákon č. 128/1924 Sb.

Série Smírčí a dražební pravomoc

Agenda	Právní kompetence obcí
Obsah	Právo obcí konat smírčí narovnání stran prostřednictvím volených důvěrníků. Tato agenda však nenabyla zvláštního významu. Dobrovolné dražby movitých věcí pod předsednictvím starosty, z jejichž výtěžku plynuly příspěvky ve výši 1 % do obecních chudinských fondů.
Používané knihy	Knihy protokolů o vykonaných smírčích narovnáních.
Jiné charakteristické písemnosti	Samostatné protokoly o jednání, seznamy dražeb.
Odkazy	Narovnání - zákon č. 150/1869 ř. z., 59/1907 ř. z., 12/1873 z. z. č., 21/1873 z. z. s.. Dražby – dv. dekrety z 15. 7. 1786 a 14. 9. 1815, cis. patent č. 208/1854 ř.z.

Série Pamětní knihy a další dokumentace života obce

Agenda	Povinnosti obce při podpoře kulturního života
Obsah	Vedení pamětní knihy podle zákona z r. 1920 (guberniálního nařízení z r. 1835) kronikářem obce pod dohledem letopisecké komise.
Používané knihy	Pamětní knihy.
Jiné charakteristické písemnosti	Podkladové písemnosti a přílohy ke kronice, jmenování kronikáře.
Odkazy	Kroniky: guberniální nařízení ze dne 31. srpna 1835, č. 5 952 (PGKB 1835, č. 297), zákon č. 80/1920 Sb. a nařízení vlády č. 169/1932 Sb. Viz též nařízení vlády č. 211/1921 Sb. a výnos ministerstva školství č. 16/1927 Věstníku ministerstva školství. Kazimour, Josef: Návod k vedení pamětních knih. 4. vyd. Praha 1933.

2) Správa obecního majetku a finanční hospodaření obcí

Série Správa obecního majetku

Série Evidence a ochrana obecního majetku

Agenda	Evidence a správa obecního majetku
Obsah	Nabývání, pozbývání, pronájem, evidence a údržba obecního majetku movitého i nemovitého. Majetek tvořilo běžné jmění obce a původně také tzv. obecní statek užívaný pouze částí obyvatel (především starousedlíky, příp. domkáři). Tento majetek tvořený vesměs nemovitostmi se v roce 1919 změnil v tzv. kmenové jmění obce, které nemělo být prodáváno, ale využíváno k rozšíření příjmů obce. Součástí majetku byly i tzv. spravedlnosti, k nimž se počítaly např. výsady obce stran trhů, mýt, honitby, rybolovu, propinačního práva apod. Na některý majetek se vztahovaly předpisy zvláštní předpisy (např. obecní lesy).
Používané knihy	Inventáře majetku včetně dílčích inventářů obce i obecních ústavů, zásobníky hmot (pokud se ponechají k archivaci), v případě lesů hospodářské lesní plány.
Jiné charakteristické písemnosti	Dílčí soupisy majetku, smlouvy a další doklady o koupích, prodejkách a pronájmech majetku, doklady o údržbě majetku a hospodaření s majetkem.
Odkazy	Zákon č. 329/1921 Sb. V Čechách byly vydány vzory pro vedení obecních inventářů vyhláškami prezidenta zemské správy politické č. 22/1922 a č. 36/1924 zemského věstníku pro Čechy, na Moravě a vyhláškami č. 60/1922, č. 25/1932 a č. 1/1936 zemského věstníku pro Moravu a Slezsko. Prvními samostatnými normami o správě obecního majetku publikovanými po vydání obecního zřízení z roku 1849 byly výnosy ministra vnitra ze dne 5. září 1850, č. 17 304, a ze dne 18. listopadu 1850, č. 21 781, které řešily otázku správy majetku spojených obcí (viz vyhláška českého místodržitele č. 199/1850 z. z. č.), a dále příslušné části poučení o obecním zákoně vydaném nařízením ministra vnitra ze dne 12. února 1850, č. 25 712 (viz prohlášení českého místodržitele č. 51/1850 z. z. č.) a instrukce českého zemského výboru o založení a vedení inventáře č. 6685 z 16. 10. 1867. Zákon č. 421/1919 Sb., o přeměně obecního statku v kmenové jmění obce. O prodeji obecních nemovitostí viz nařízení ministerstva vnitra č. 214/1852 ř. z. Pro správu obecních lesů zákony č. 250/1852 ř. z., 11/1893 z. z. č., 422/1919 Sb., 37/1928 Sb. Fiedler, František: O obecním statku. Praha 1889; Klapka, Otakar: Obecní pozemky. Praha 1922; Klapka, Otakar: Obecní ústavy a podniky. Kamenice nad Lipou 1924; Šouša, Jiří, jr.: Obecní majetek v Čechách 1848-1938. Základy právní úpravy a vývoj komunálního majetku v Čechách v letech 1848-1938. Praha 2009.

Série Obecní výdělečné podniky

Agenda	Obecní podniky a všeužitečná zařízení
Obsah	Zakládání a správa obecních podniků (elektrárny, hostince, lomy, šterkovny, pískovny, cihelny, hlinišť, palírny, obecní dvory apod.) a ústavů (vodovody, lázně, plovárny, obecní váha, jatky, zastavárny apod.), které sloužily k plnění veřejných úkolů obce. Podpora jiných podniků a zařízení sloužících zájmu obce.
Používané knihy	Inventáře majetku podniků a ústavů, pokud byly vedeny samostatně. Účetní knihy obecních podniků a ústavů, pokud je účelné je vyjmout z účetní agendy obce jako systémového celku.
Jiné charakteristické písemnosti	Zakládací listiny, dokumentace, významné dokumenty provozního charakteru.
Odkazy	

Série Rozpočtové hospodaření obce

Agenda	Rozpočtové hospodaření
Obsah	Sestavování rozpočtu, hospodaření podle rozpočtových pravidel, sledování výsledků rozpočtového hospodaření. Rozpočtové písemnosti tvoří celek v rámci jednotlivých rozpočtových období. Po r. 1850 se po jistou dobu stanovila účetní období ještě podle tzv. správního roku trvajícího od 1. listopadu do 31. října. Později se účetní období obvykle shodovalo s kalendářním rokem.
Používané knihy	
Jiné charakteristické písemnosti	Rozpočty příjmů a vydání obce, případně obecních podniků, ústavů a fondů, rozpočtové výtahy, rozpočtové kontrolní seznamy, účetní závěrky obce a obecních podniků, doklady o kontrole a schvalování závěrek a hospodaření obce vůbec.
Odkazy	Regulace obecního hospodaření: zákon č. 76/1919 Sb., zákon č. 329/1921 Sb., kterým bylo nařízeno zahrnutí všech příjmů a vydání do obecního rozpočtu, jeho přísné dodržování a zakázáno starostům vést současně správu obecní pokladny i účetnictví, dále zákon č. 77/1927 Sb., zákon č. 169/1930 Sb., zákon č. 69/1935 Sb., nařízení vlády č. 143/1922 Sb., 15/1928 Sb., 202/1943 Sb., nařízení vlády č. 203/1943 Sb.

Série Rozpočty

Agenda	Vedení účetní agendy
Obsah	Systém účtování obcí vycházel obvykle ze zásad jednoduchého (kamerálního) účetnictví, pouze výdělečné podniky obce účtovaly někdy v systému účetnictví podvojného. Celé účetnictví představovalo ucelený, vzájemně propojený celek vázaný vždy ke stanovenému účetnímu období, který také představuje nejlogičtější rámec pro pořádání těchto dokumentů. V praxi tomu však často brání vedení účtů pro několik účetních období v jedné knize.
Používané knihy	Hlavní účetní knihy, pokladní deníky, dílčí (pomocné) účetní knihy, např., pomocné hlavní knihy, pomocné deníky, likvidační strazzy, knihy poplatníků, knihy jistin, úvěrní knihy nebo konferenční knihy.
Jiné charakteristické písemnosti	Účetní doklady, pokud se ponechají k archivaci, dokumenty vztahující se k obecním dávkám, poplatkům a přírůzkům, doklady o obecních půjčkách a o dlužích vůči obci, revizní zprávy o kontrole účetnictví.
Odkazy	Po r. 1850 účetnictví regulováno pouze obecně stran povinnosti vést účty a evidenci majetku. Sjednocení předpisů o formě účtování přinesl zejména zákon č. 329/1921 Sb. (tzv. první finanční novela) a zákony č. 77/1927 Sb. a 169/1930 Sb. (tzv. druhá a třetí finanční novela). V Čechách byly vydány vzory obecních účetních knih, pomůcek a výkazů pro obecní pokladní a účetní službu vyhláškami prezidenta zemské správy politické č. 22/1922 a č. 36/1924 zemského věstníku pro Čechy, na Moravě (včetně vzorů účetních písemností obecních podniků) vyhláškami č. 60/1922, č. 25/1932 a č. 1/1936 zemského věstníku pro Moravu a Slezsko. Praxe obecních dávek a poplatků vycházela z ustanovení obecních zákonů z let 1862 - 1864 a řady dalších dílčích zákonů, vybírání dávek obecními starosty bylo upraveno nařízením ministerstva vnitra ze dne 18. dubna 1869, č. 3 154. Nově bylo upraveno zákonem č. 329/1921 a nařízeními vlády č. 143/1922 Sb., 15/1928 Sb., 159/1941 Sb. a 421/1941 Sb. O přírůzkách zejména nařízení ministerstva vnitra ze dne 17. srpna 1878, č. 10 297, nařízení ministerstva financí ze dne 26. června 1885, č. 8 164, o povinnostech obcí stran rozvrhování přírůzků, nařízení ministerstva vnitra ze dne 12. března 1906, č. 982, o vybírání přírůzků samotnými obcemi, nařízení moravského zemského výboru č. 82/1906 z. z. m., zákon č. 1/1872 z. z. s., nařízení slezského zemského výboru č. 35/1899 z. z. s., zákon č. 329/1921 Sb. Březnovský Jan, Krátké navedení k účetnictví v obcích vesnických, Praha 1865; Popelka, František Ladislav: Účetnictví samosprávy obecní. Praha 1891; Bašl, Václav: Účetnictví obcí venkovských. Plzeň 1908; Hrubý Alois, Finanční hospodářství obcí: návod, jak dlužno uhrazovati všeob. obec. potřeby při řádném hospodaření, Brno s. d. (1922); Joachim, Václav: Jak hospodaří obec. Praha 1922; Klapka, Otakar: Obecní zřízení 1864 dle pozdějších zákonů, zvláště zákona ze dne 12. srpna 1921 š. 329 Sb. z. a nař. o přechodné úpravě finančního hospodářství obcí a měst s právem municipálním. Praha 1924; Krutský, Bohumil: O jednotné úpravě účetní a pokladní služby v obcích. Praha 1924; Zenkl, Rudolf: Hospodářství obce a jeho kontrola. Praha 1924; Flögel, Jaroslav: Pravidla pro úpravu služby účetní a pokladní a předpisy pro obecní účtování v obcích v Čechách. Praha 1926; Flögel, Jaroslav: Zákony o nové úpravě finančního hospodářství svazků územní samosprávy (2. a 3. finanční novela). Praha 1930; Fux, Boleslav - Wichta, Eduard: Samosprávné finance. Praha 1932; Málek, Josef: Dávky a poplatky obecní. Praha 1934; Netolický, Antonín: Samosprávné finance (IV. finanční novela z r. 1935). Praha 1935; Kypr Ondřej, Nové finanční hospodářství samosprávy, Praha 1935; Šafář Jaroslav, Zeis Egon, Finanční hospodaření obcí: soubor platných předpisů doplněný zákony ..., Praha 1936; Drdacký Karel, Finanční hospodaření svazků územní samosprávy, zejména obcí, Praha 1941; Cais, Petr: Účetní materiály kamerálního účetnictví obecní samosprávy v Čechách v letech 1850-1945 (se zřetelem k situaci v českém pohraničí). Archivní časopis 56, 2006, s. 249-285; Kladiwa, Pavel - Pokludová, Andrea - Kafková, Renata: Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850-1914. 2. díl. 2. svazek. Finance a infrastruktura. Ostrava 2009.

3) Péče o pořádek, bezpečnost a veřejné potřeby obyvatel (místní policie)

Pod pojem místní policie se zahrnovalo množství činností týkajících se vnitřního života obce. Obecní řády později obvykle rozlišovaly bezpečnostní policii ve vlastním slova smyslu (péči o bezpečnost osob a majetku) a další obory místní policie (např. policii stavební, požární, silniční atd.).

Min. nař. z 12. 2. 1850, č. 51/1850 z. z. č.

Série Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek

Série Bezpečnost osob a majetku

Agenda	Bezpečnostní policie.
Obsah	Dohled nad vnitřním pořádkem a bezpečností, spolupráce při konání policejních prohlídek, vyšetřování a stíhání, dohled nad pobytem cizích osob, potulnými osobami, osobami připadajícími na obtíž veřejnosti nebo těmi, kteří vedli neřádný život, evidence cizinců, vydávání zákazu vstupu na nebezpečná místa, zákazy zacházení s nebezpečnými látkami nebo zákazy nebezpečných veřejných produkcí, opatření k zabránění živelním pohromám, péče o oběti živelních pohrom, opatření proti rušení držby majetku, polní a lesní policie.
Používané knihy	Knihy příchozích (cizinců), policejní protokoly (pouze velké obce).
Jiné charakteristické písemnosti	Policejní řády (pouze velké obce), nařízení v záležitostech místní bezpečnosti.
Odkazy	Policejní prohlídky - nařízení ze dne 5. března 1853, č. 1 243. Evidence cizinců: nařízení ministerstva vnitra a nejvyššího policejního úřadu č. 33/1857 ř. z., nařízení ministerstva vnitra a policie č. 20/1860 ř. z. O vedení knih cizinců v Čechách viz též vyhlášku místodržitele č. 9/1854 z. v. č. II. Povinnosti obcí byly v této oblasti ještě rozšířeny po vydání předpisů o hlášení pobytu osob, viz zákon č. 51/1935 Sb., nařízení vlády č. 233/1941 Sb. Osoby, které nevedly řádný život - zákon č. 108/1873 ř. z., 89/1885 ř. z., 117/1927 Sb. Společně se státními orgány se obce podílely rovněž na ochraně proti polnímu, lesnímu a vodnímu pychu - zákony o ochraně zemědělského majetku č. 76/1875 z. z. č., 12/1875 z. z. m. a 21/1875 z. z. s. Další ustanovení obsahovaly rovněž zákony honební a o rybolovu.

Série Bezpečnost silnic a cest, doprava a spoje

Agenda	Silniční policie, veřejná infrastruktura
Obsah	Vybírání silničního a mostního mýta. Dohled nad silničním provozem od třicátých let postupně přejímaly okresní úřady. Veřejnou dopravu provozovaly státní a soukromé firmy, obce se však výrazně zasazovaly o zřízení nových železničních tratí, zastávek, ale i pošt, telegrafních úřadů a telefonních stanic. Snahy o elektrifikaci, většinou cestou připojení k rozvodným sítím elektrárenských firem a svazů a podílnictví v elektrárenských družstvech.
Používané knihy	
Jiné charakteristické písemnosti	
Odkazy	Obecní komunikace: zákon č. 46/1864 z. z. č., 41/1866 z. z. č., 47/1866 z. z. č., 5/1875 z. z. m., 33/1877 ř.z., 38/1877 z. z. m., 5/1878 z. z. m., 38/1886 z.z.č., 54/1887 z.z.m., 41/1892 z.z.č., 33/1898 z. z. s., nařízení vlády č. 242/1939 Sb. O mýtech zákon č. 32/1867 z. z. č., zákon č. 38/1877 z. z. m., zákon č. 20/1883 z. z. m., zákon č. 33/1898 z. z. s. O elektrifikaci zákon č. 139/1926 Sb. a pozdější novely. Srb, Eduard: Cesty a silnice neerární, jejich stavba, správa a vydržování. Roudnice nad Labem 1907; Flögel, Jaroslav, Schlée, Fidelis: Zákony a předpisy o nestátních silnicích a cestách v zemi České. Praha 1933.

Série Trhy a zásobování

Agenda	Tržní policie
Obsah	Dohled na užívání platných měr a vah, zřízení veřejných vah podle zákona z r. 1866, jejichž vážní lístky měly úřední platnost. Zásobování potravinami, dodržování tax a cen. Dohled nad prodejem potravin přecházel od konce 19. století postupně do kompetence státních úřadů a obce jej konaly v rámci přenesené působnosti.

Používané knihy	Knihy (výkazy) evidence cen prodáváných produktů.
Jiné charakteristické písemnosti	
Odkazy	Míry a váhy: zákon č. 16/1871 ř. z. Obecní váhy: zákon č. 85/1866 ř. z. Dohled nad prodejem a pořádkem na trzích: zákon č. 199/1907 ř. z. Dozor nad potravinami: zákon č. 89/1897 ř. z., 332/1920 Sb. Zásobování: zásahy obecních orgánů v této oblasti umožňoval zejména živnostenský zákon, vydaný císařským patentem č. 227/1859, a zákon proti dohodám živnostníků o cenách č. 43/1870 ř. z.

Agenda	Spolupůsobení v zásobovací agendě
Obsah	Agenda spojená především se systémem přidělového hospodářství v době hospodářských krizí – dohled nad evidencí zásob a zveřejňováním ceníků, vedení evidence konzumentů, samozásobitelů a potřebných osob, distribuce přidělových lístků, dozor nad lichvou a černým obchodem, povolování a evidence domácích porážek, svépomocné zásobovací akce, podíl na organizaci mimořádných dodávek a výkupu zemědělských produktů. Od r. 1897 byla součástí přenesené působnosti obcí rovněž potravní policie. Od r. 1940 v obcích působily komise pro zkoumání půdy, od r. 1943 samostatné zemědělské komise. Cejchování měř a vah.
Používané knihy	Zásobovací katastr, knihy evidence povolených porážek zvířat.
Jiné charakteristické písemnosti	Seznamy podporovaných osob, výkazy odvedených a vykázaných zemědělských produktů.
Odkazy	Zákon č. 89/1897 ř. z., vyhláška předsedy vlády č. 215/1939 Sb., vyhláška ministerstva zemědělství č. 298/1940, 156/1943 Sb., nařízení vlády č. 376/1940. O cejchování ministerská vyhláška č. 10/1853 ř. z., zákon č. 16/1872 ř. z.

Série Zdravotní a veterinární záležitosti

Agenda	Zdravotní policie
Obsah	Boj proti epidemiím, hlášení výskytu nakažlivých nemocí, realizace protiepidemických opatření, spolupráce při organizaci očkování, dohled nad postiženými osobami. Později se obce podílely i na organizaci vlastní léčebné péče, např. podporou praxí lékařů a porodních babiček, tato agenda však po roce 1920 přešla z velké části na státní lékaře obecní a obvodní. Péče o úpravu hygienických poměrů, dohled nad čistotou veřejných prostranství a budov a odklizením odpadků, budování kanalizace, dohled nad hřbitovy a zřizování nekofesijních hřbitovů. Zákonem z roku 1920 byla agenda obcí rozšířena také o péči o zdravé bydlení, zajištění zdrojů pitné vody a dodržování hygienických předpisů ve stavebnictví. Úřední prohlídky dobytka a masa. Boj proti zvířecím nákazám, budování obecních mrchovišť.
Používané knihy	
Jiné charakteristické písemnosti	Hlášení o výskytu nakažlivých nemocí, seznamy postižených a choromyslných osob. Hřbitovní řády. Evidence vydaných dobytčích pasů.
Odkazy	Zdravotní péče: zákon č. 68/1870 ř. z., 9/1888 z. z. č., 58/1882 z.z.m., 27/1881 z. z. s., 39/1889 z. z. s. a četné další předpisy. Obvodní lékaři: zákon č. 332/1920 Sb., 236/1922 Sb., 405/1922 Sb., 105/1926 Sb., nařízení vlády č. 279/1942 Sb. Nakažlivé nemoci: zákon č. 68/1870 ř. z., 67/1913 ř. z., 236/1922 Sb. Podle nařízení vlády č.254/1941 Sb. a nařízení vlády č. 367/1942 Sb., byli v některých obcích ustanoveni obecní dezinfektoři. Hřbitovy: dv. dekrety z 23. 8. a 13. 9. 1784. Dobytčí nákazy: zákon č. 35/1880 ř.z., 37/1880 ř. z., 177/1909 ř.z. Úřední prohlídky dobytka a masa: zák. č. 177/1909 ř. z. a vl. nař. č. 178/1909 ř. z. Veřejná veterinární péče: nařízení vlády č. 194/1943 Sb.

Série Čelední a pracovní záležitosti

Agenda	Pracovní policie
Obsah	Dohled nad čeledními a zaměstnaneckými poměry, od r. 1885 právo vydávat vedle čeledních knížek také pracovní knížky. Tyto doklady byly zrušeny v roce 1919 a ve stejném roce skončilo také ustanovení o trestnosti bezdůvodného zrušení pracovního poměru. Pracovní knížky byly znovu zavedeny v r. 1941.
Používané knihy	Knihy evidence pracovních knížek a čeledních knížek, knihy evidence pracovních a čeledních knížek převzatých do úschovy.
Jiné charakteristické písemnosti	Seznamy dělníků v podnicích.

Odkazy	Čelední a pracovní knížky: vyhláška českého místodržitelství č. 10/1857 z. v. č. (II), min. nař. č. 33/1857 ř. z., zákon č. 11/1866 z. z. č., 53/1886 z. z. m., 36/1893 z. z. m., 12/1867 z. z. s., 14/1874 z. z. s., 36/1882 z. z. s., 59/1899 z. z. s., 43/1908 z. z. s. Vydávání pracovních knížek bylo upraveno živnostenským řádem č. 227/1859 ř. z. a zákonem č. 22/1885 ř. z. Zrušení čeledních a pracovních knížek: zákon č. 571/1919 Sb. Špatný, František: Naučení o vydávání listů domovských, ... knížek čeledních a pracovních ... s připojenými zákony a formuláři ... Praha 1861; Popelka, František Ladislav: Výklad čeledního řádu. Polička 1887; Hruška Josef, Výklad k čelednímu řádu pro starosty obecní a hospodáře. Louny 1900.
---------------	--

Série Záležitosti dohledu nad veřejnou mravností

Agenda	Mravnostní policie
Obsah	Dohled nad veřejnými produkcemi, dodržováním nedělního a svátečního klidu, zákazem hazardních her, prodejem lihovin, dodržování veřejné mravnosti, osvědčování mravů a zachoalosti, dohled nad týráním zvířat.
Používané knihy	Knihy evidence vydaných povolení k veřejným produkcím, evidenční knihy vydaných vysvědčení mravů a zachoalosti, trestní rejstříky, do nichž zaznamenávaly tresty uložené na základě trestních listů zasilaných obcím soudy (vedly původně domovské obce, později obce podle místa narození).
Jiné charakteristické písemnosti	Vysvědčení zachoalosti., spisy o povolování veřejných produkcí. Trestní listy.
Odkazy	Zákon č. 62/1881 ř. z., podle něhož se obce vyjadřovaly k udělování koncesí k prodeji lihovin. Veřejné produkce: divadelní řád vydaný nařízením ministerstva vnitra č. 454/1850 ř. z., vyhláška českého místodržitelství č. 103/1850 z. z. č., císařské nařízení č. 96/1854 ř. z., výnos ministerstva vnitra ze dne 24. listopadu 1923, č. 53 325/15. O policejní hodině nařízení ministerstev vnitra a spravedlnosti č. 62/1855 ř. z. Nedělní a sváteční klid: zákon č. 49/1868 ř. z., 21/1895 ř. z. Týráním zvířat: nařízení ministerstva vnitra č. 31/1855 ř. z. a nařízení ze dne 21. března 1865, č. 2 272. Vydávání vysvědčení mravů a majetku příslušelo v Čechách podle původně viz nařízení místodržitele č. 69/1850 z. z. č. okresním úřadům, později je vydávaly domovské obce po dotazu u rodné obce, která vedla rejstřík trestů, viz zákon č. 198/1922 Sb.

Série Stavební a požární záležitosti

Agenda	Stavební a požární policie
Obsah	Stavba a údržba obecních komunikací. Obce vykonávaly od počátku dohled nad bezpečností staveb a dodržováním předpisů, technické záležitosti ale vyřizovali odborní stavební úředníci a okresní hejtmansví. Většina stavební agendy 1. stupně zahrnující povolení ke konání staveb, dohlížení na jejich provádění, sledování bezpečnosti budov k obývání a trestání přestupků proti stavebnímu řádu přešla na obce v šedesátých letech 19. století. Jako stavební úřad fungovala v Čechách většinou rada, na Moravě a ve Slezsku obecní starostové. Zastupitelstva schvalovala polohopisné a parcelační plány obcí. Působnost obcí byla omezena v roce 1942, kdy se stavebními úřady 1. instance staly z velké části znovu okresní úřady a obcím nadále zůstala pouze péče o polohopisné plány a schvalování drobnějších stavebních prací. Preventivní opatření proti vzniku požárů (kontroly komínů), zajištění vodních zdrojů a hasičského nářadí a pomoc při likvidaci požárů a jejich následků, zpracování požárních řádů (větší obce), od r. 1942 povinnosti při zřizování hasičských sborů. Od třicátých let úkoly v rámci protiletectvé ochrany obyvatelstva.
Používané knihy	Knihy stavebních protokolů (evidenční knihy staveb).
Jiné charakteristické písemnosti	Stavební řád. Regulační řád. Smlouvy o výkopech pozemků, oferty na údržbu a stavbu silnic a kanalizace. Stavební spisy. Namísto vydávání zvláštních stavebních povolení se však souhlas k provedení stavby často uděloval pouze formou schvalovací doložky na předložených stavebních plánech. Požární řády.
Odkazy	Obecní komunikace: zákon č. 46/1864 z. z. č., 41/1866 z. z. č., 47/1866 z. z. č., 5/1875 z. z. m., 33/1877 ř.z., 38/1877 z. z. m., 5/1878 z. z. m., 38/1886 z.z.č., 54/1887 z.z.m., 41/1892 z.z.č., 33/1898 z. z. s., nařízení vlády č. 242/1939 Sb. Stavební řád: zákon č. 5/1889 z. z. č., 26/1897 z. z. č., 58/1907 z. z. č., 64/1894 z. z. m., 44/1914 z. z. m., 26/1883 z. z. s., 20/1919 Sb., 116/1920 Sb., 45/1930 Sb., nař. vl. 185/1939 Sb., 5/1941 Sb.; nař. vl. č. 305/1940, 109/1942. Srb, Eduard: Cesty a silnice neerární, jejich stavba, správa a vydržování. Roudnice nad Labem 1907; Flögel, Jaroslav, Schlée, Fidelis: Zákony a předpisy o nestátních silnicích a cestách v zemi České. Praha 1933. Požární ochrana: zákon č. 45/1876 z. z. č., 35/1873 z. z. m., 20/1873 z. z. s., 21/1898 z. z. s., 51/1916 z. z. s.; vl. nař. č. 30/1942 Sb. Civilní protiletectvé ochrana: zákon č. 82/1935 Sb., 75/1938 Sb., vl. nař. č. 199/1935 Sb., 127/1938 Sb. Schlée, Fidelis: Stavební řád pro Čechy. Praha 1934; Schlée, Fidelis: Stavební řád pro Moravu a Slezsko. Praha 1932; Schlée, Fidelis: Požární řády pro Čechy, Moravu a Slezsko. Praha 1933.

4) Působení obce ve veřejném zájmu

Série Chudinství a sociální péče

Agenda	Chudinská policie
Obsah	Péče o chudé, potlačení žebroty, chudinské nadace. Péče o chudé souvisela s institutem domovského práva. Povinnost zřizovat podle zákona z r. 1863 chudinské ústavy, jejichž majetek představoval zvláštní jmění ve správě obce a které samostatně hospodařily podle rozpočtu, jenž byl považován za vedlejší rozpočet hlavního obecního rozpočtu. V r. 1896 byl rozsah chudinské agendy obcí upraven a po r. 1919 měl část nákladů převzít stát. K tomu však nikdy v úplnosti nedošlo.
Používané knihy	
Jiné charakteristické písemnosti	Vysvědčení nemajetnosti a chudoby k přesně stanoveným účelům (s výjimkou žebroty). Žádosti o přiznání chudinských podpor.
Odkazy	Zákon č. 105/1863 ř.z., 59/1868 z.z.č., 222/1896 ř. z., 5/1870 z.z.s., 27/1896 z.z.s., 76/1919 Sb., vl. nař. č. 22/1941 Sb.; o vzorech formulářů výnos čes. místodrž. č. 29 990 z 14. 12. 1853. Klapka, Otakar: Chudí v obci: stručný výklad předpisů o chudinství. Praha 1924; Břeský, Antonín: Obecní péče chudinská, Praha 1925.

Série Chudinské ústavy

Agenda	Sociální a humanitní ústavy
Obsah	Zakládání a správa obecních ústavů (sociální a humanitní ústavy), které sloužily k plnění veřejných úkolů obce. Podpora jiných podniků a zařízení sloužících zájmu obce.
Používané knihy	Inventáře majetku ústavů, pokud byly vedeny samostatně. Účetní knihy chudinských ústavů a fondů, pokud je účelné je vyjmout z účetní agendy obce jako systémového celku.
Jiné charakteristické písemnosti	Zakládací listiny, dokumentace, významné dokumenty provozního charakteru. Statutární dokumenty chudinských ústavů a fondů.
Odkazy	

Série Školství

Agenda	Péče o školství
Obsah	Vybírání školního, delegování zástupců do školních rad, příspěvky do rozpočtu školních rad. Péče o zajištění škol náležela od r. 1869 místním školním radám a od r. 1935 újezdním školním radám při měšťanských školách. Členy místních školních rad delegovaly především všechny přískolené obce, od r. 1940 však jmenování přešlo na přednosty okresních úřadů. V r. 1943 byly místní školní rady rozpuštěny a jejich pravomoci přešly přímo na obecní starosty. Podpora zřizování průmyslových škol pokračovacích a lidových škol hospodářských.
Používané knihy	
Jiné charakteristické písemnosti	Seznamy plátců školního, volby členů školních rad.
Odkazy	O dohledu nad školami před r. 1869 výnos min. vyučování č. 261/1850 ř. z., vyhl. zemského školního výboru č. 2/1853 z. v. č. O školních radách zákon č. 62/1869 ř. z., 22/1870 z. z. č., 16/1873 z. z. č., 45/1873 z. z. č., 3/1870 z. z. m., 39/1873 z. z. m., 85/1880 z.z.č., 41/1901 z.z.s., 4/1906 z. z. m., 18/1870 z. z. s., 41/1901 z. z. s., 292/1920 Sb., 233/1935 Sb., vlád. nař. č. 605/1920 Sb., 115/1940 Sb., nař. min. školství č. 302/1943 Sb. O vybírání školního císařské nař. č. 96/1854 ř. z., zákon č. 62/1869 ř. z., 53/1883 ř. z., 292/1920 Sb., nař. vlády č. 605/1920 Sb. a řada zákonů zemských. O stavbách školních budov min. nařízení č. 382/1849 ř. z. O průmyslových a hospodářských školách nař. min. kultu a vyučování ze dne 24. února 1883, č. 3674, uveřejněné ve Věstníku vládním pro školy obecní v Čechách č. 16/1883, zákon č. 75/1920 Sb. Obentraut, Adolf: Místní školní rada a její působení. Poučná kniha příruční pro místní rady školní, Vídeň 1874.

Agenda	Odborné školy
Obsah	Zakládání a správa obecních ústavů (odborné školy), které sloužily k plnění veřejných úkolů

	obce. Podpora jiných podniků a zařízení sloužících zájmu obce.
Používané knihy	Inventáře majetku ústavů, pokud byly vedeny samostatně. Účetní knihy obecních ústavů, pokud je účelné je vyjmout z účetní agendy obce jako systémového celku.
Jiné charakteristické písemnosti	Zakládací listiny, dokumentace, významné dokumenty provozního charakteru.
Odkazy	

Série Církevní záležitosti

Agenda	Spolupráce s církvemi
Obsah	Obecní správa nesla náklady na udržování církevních objektů, jejichž byla zakladateli a patrony, a podílela se na vybírání příspěvků (tzv. konkurenci) pro potřeby církví (na Moravě byly přímo zřizovány konkurenční výbory).
Používané knihy	Účetní knihy kostelních přírážek.
Jiné charakteristické písemnosti	
Odkazy	O vybírání církevních příspěvků cisařské nařízení č. 96/1854 ř. z., zákon č. 50/1874 ř. z., min. nařízení č. 5/1877. Viz též nařízení ministerstva vnitra o povinnostech při stavbě školních a církevních budov č. 382/1849 ř. z. a další zemské zákony a předpisy, např. č. 94/1849 z. z. č., 11/1864 z. z. m., 2/1864 z. z. s., 5/1867 z. z. s., 19/1868 z. z. s. Výkon prezentačního práva při kostelích obcemi byl upraven ministerským nařízením ze dne 17. dubna 1850, viz č. 77/1850 z. z. č. a č. 172/1850 z. z. m. O zastupování korporací katolické církve obcemi viz dále nařízení ministrů vyučování a vnitra č. 5/1878 ř. z.

Série Záležitosti spolkové, kulturní, tělovýchovné a sportovní

Agenda	Spolupráce se spolky
Obsah	V případě spolků byla pro obec významná především spolupráce s hasičskými spolky, s okrašlovacími spolky a se spolky, které organizovaly sociální péči.
Používané knihy	
Jiné charakteristické písemnosti	
Odkazy	

Série Obecní knihovny / muzea

Agenda	Povinnosti obce při podpoře kulturního života
Obsah	Zřízení a správa obecní knihovny podle zákona z r. 1919 prostřednictvím knihovnické rady a jí jmenovaného knihovníka, případně zřízení menšinové knihovny. Ustavení místní osvětové komise.
Používané knihy	
Jiné charakteristické písemnosti	Dokumenty o založení knihovny, ustavení místní osvětové komise, jmenování a knihovníka.
Odkazy	Knihovny: zákon č. 430/1919 Sb., nařízení vlády č. 607/1919 Sb., 212/1921 Sb. Místní osvětové rady: zákon č. 67/1919 Sb. Janota, O.: Kulturní povinnosti obce. Praha 1935.

Agenda	Knihovny, muzea
Obsah	Zakládání a správa obecních ústavů (knihovny, muzea), které sloužily k plnění veřejných úkolů obce. Podpora jiných podniků a zařízení sloužících zájmu obce.
Používané knihy	Inventáře majetku ústavů, pokud byly vedeny samostatně. Účetní knihy obecních ústavů, pokud je účelné je vyjmout z účetní agendy obce jako systémového celku.

Jiné charakteristické písemnosti	Zakládací listiny, dokumentace, významné dokumenty provozního charakteru.
Odkazy	

B) Přenesená působnost

5) Spolupůsobení ve státních, všeobecně správních a bezpečnostních záležitostech

Série Všeobecně správní a bezpečnostní záležitosti

Agenda	Spolupůsobení v záležitostech všeobecně správních a bezpečnostních
Obsah	Podíl na publikaci všeobecně platných norem formou odběru sbírek zákonů a jejich vykládáním či vyvěšování, pomoc při organizaci místních šetření sčítání lidu, sestavování voličských seznamů pro volby do vyšších orgánů samosprávy, říšské rady a později parlamentu republiky podle změn volebního práva, spolupráce při evidenci osob bez vyznání, provádění ohlášek civilních sňatků, sledování cizinců. Konání policejních hlídek (později především spolupráce s četnictvem), spolupůsobení při organizaci hnanečství, zejména pokud v obci existovala hnanečská stanice, pomoc při stíhání zločinců a dezertérů, spolupůsobení při provádění dalších bezpečnostních opatření.
Používané knihy	Hnanečské protokoly.
Jiné charakteristické písemnosti	Opisy sčítacích elaborátů, voličské seznamy, pomocné písemnosti evidence hnanečů.
Odkazy	Publikování zákonů: císařské nařízení č. 473/1850 ř. z., císařský patent č. 260/1852 ř. z., zemský zákon pro Slezsko č. 2/1873 z. z. s. Volby: příloha císařského patentu č. 20/1861 ř. z., zákon č. 27/1864 z. z. č., 141/1867 ř. z., 41/1873 ř. z., 169/1896 ř. z. Sčítání lidu: výnos ministra vnitra ze dne 17. září 1850, č. 19 777 (publikován v Čechách vyhláškou místodržitele č. 164/1850 z. z. č.), císařské nařízení č. 67/1857 ř. z., zákon č. 67/1869 ř. z., 266/1920 Sb., 47/1927 Sb., vládní nařízení č. 86/1930 Sb. Policejní prohlídky: nařízení ze dne 5. března 1853, č. 1 243. Hnanečství: zákon č. 88/1871 ř. z. a navazující zemské zákony č. 3/1873 z. z. č., č. 1/1873 z. z. m., č. 3/1873 z. z. s., četné další vyhlášky.

Série Vojenské záležitosti

Agenda	Spolupůsobení ve vojenských záležitostech
Obsah	Vojenská konskripce zahrnující pořizování soupisů branců a dalších obyvatel obce povinných vojenskou službou, potahů a povozů, podíl na vybírání vojenské taxy, organizace povolávání branců a záložníků na cvičení a mobilizaci, spolupůsobení při ubytování vojska a organizaci vojenských příprzeží.
Používané knihy	Seznamy osob sestavované podle osobního statutu, např. Seznam osob odvodem povinných do obce příslušných; Seznam osob v obci narozených, které do obce nepřísluší; Seznam osob k odvodu přihlášených cizí domovské příslušnosti; Ohlašovací kniha o evidenci mužstva v záloze, evidenční seznamy povozů, koní a jejich majitelů, knihy evidence příprzeží, evidenční knihy ubytování vojska.
Jiné charakteristické písemnosti	
Odkazy	Konskripce: výnos ministerstva vnitra ze dne 18. prosince 1851, č. 28 616 (viz vyhláška českého místodržitelství č. 348/1851 z. z. č.), císařský patent č. 153/1852 ř. z., 167/1858 ř. z., nařízení ministerstva války č. 77/1867 ř. z., zákon č. 151/1868 ř. z., 41/1889 ř. z., nařízení ministerstva zemské obrany č. 193/1889 ř. z., zákon č. 83/1894 ř. z., nařízení ministerstva zemské obrany č. 182/1894 ř. z., nařízení ministerstva zemské obrany č. 127/1902 ř. z., branný zákon č. 193/1920 Sb. Ubytování vojska a poskytování příprzeží: zákon č. 88/1849 ř. z., císařské nařízení č. 361/1850 ř. z., zákon č. 38/1873 ř. z., 93/1879 ř. z., 100/1895 ř. z., 248/1920 Sb. a poskytování vojenských příprzeží. Soupisy koní: nařízení ministerstev zemské obrany, zemědělství a vnitra č. 35/1891 ř. z., zákon č. 117/1924Sb. Vojenská taxa: zákon č. 70/1880 ř. z., nařízení ministerstev zemské obrany a financí č. 26/1881 ř. z., 211/1907 ř. z. Schneider, Jan: Spolupůsobení obecního starosty v záležitostech vojenských. Rokycany 1903.

Série Válečné zásobování

Agenda	Spolupůsobení v zásobovací agendě
Obsah	Agenda spojená především se systémem přidělového hospodářství v době válek – dohled nad evidencí zásob a zveřejňováním ceníků, vedení evidence konzumentů, samozásobitelů a potřebných osob, distribuce přidělových lístků, dozor nad lichvou a černým obchodem, povolování a evidence domácích porážek, svépomocné zásobovací akce, podíl na organizaci mimořádných dodávek a výkupu zemědělských produktů.
Používané knihy	Zásobovací katastr, knihy evidence povolených porážek zvířat.
Jiné charakteristické písemnosti	Seznamy podporovaných osob, výkazy odvedených a vykázaných zemědělských produktů.
Odkazy	Zákon č. 89/1897 ř. z., vyhláška předsedy vlády č. 215/1939 Sb., vyhláška ministerstva zemědělství č. 298/1940, 156/1943 Sb., nařízení vlády č. 376/1940.

Série Záležitosti daňové a katastrální

Agenda	Spolupůsobení v berních záležitostech
Obsah	V oblasti přímých daní obce spolupráce při místních šetřeních a shromažďování údajů pro pozemkový katastr, šetření o důsledcích živelních pohrom a vymáhání nedoplatků včetně exekučního řízení. Dobrovolný podíl na vybírání daně pozemkové, domovní, živnostenské i daně z příjmu a přírážek na tyto daně vázaných. V oblasti daní nepřímých především poskytování informací a spolupůsobení při vymáhání nedoplatků.
Používané knihy	Knihy evidence nemovitostí, parcelní protokoly, účetní deníky vybraných berní.
Jiné charakteristické písemnosti	Předpisní seznamy (subrepartice), berní knížky a výkazy.
Odkazy	Vybírání berní: císařská rozhodnutí ze dne 19. června 1849 a 9. ledna 1850, nařízení místodržitelství č. 24/1850 z. z. č., přípis ministerstva financí ze dne 29. prosince 1849, č. 11 373, nařízení místodržitele č. 4/1850 z. z. č., instrukce českého zemského finančního ředitelství ze dne 10. srpna 1855, č. 33 550, exekuční řád č. 79/1896 ř. z. a jeho novely, nařízení ministrů vnitra a spravedlnosti č. 52/1855 ř. z., zákon č. 658/1919 Sb., 76/1927 Sb., 167/1930 Sb. Pozemkový katastr: zákon č. 83/1883 ř. z., 177/1927 Sb.

Série Soudní záležitosti

Agenda	Spolupůsobení v soudních záležitostech
Obsah	Pomoc při soudních úkonech sepisování úmrtních protokolů a pozůstalostí a dohledu nad sirotky, oznamování narození nemanželských dětí a mladistvých provinilců, vyšetřování zločinů a přečinů, provádění soudních odhadů a dražeb, sestavování seznamů pro volby soudních porotců, předávání poručnických a opatrovnických dekretů, přijímání slibů a doručování soudních zásilek. Činnost obecního trestního senátu stran přestupků v oboru místní policie a porušování vyhlášek obce formou ústního výslechu podle všeobecných norem trestního práva a policejních předpisů.
Používané knihy	Knihy projednání pozůstalostí, knihy sirotčí, trestní protokoly (rejstříky), protokol o uložených pokutách.
Jiné charakteristické písemnosti	
Odkazy	Zákon č. 256/1850 ř. z., 208/1854 ř. z., min. nařízení č. 34/1858 ř. z.; zákon č. 121/1873 ř. z., 278/1919 Sb., 124/1924 Sb., 265/1921 Sb., 48/1931 Sb., vládní nařízení č. 29/1930 Sb., 195/1931 Sb. Obentraut, Adolf: Trestní právo obce: příruční kniha pro trestní odbor obecní. Praha 1866, 1869 (též německá verze); Šedivý, Filip: Příruční knížka o konání práva trestního v obcích: v abecedním seřazení k potřebě představených obcí. Praha 1866; Vaniš, František: Řízení před obecním senátem trestním, Praha 1903; Velkoborský, Karel: Poslední pořizování a projednání pozůstalostí prováděné starosty obcí nebo obecními orgány. Praha 1937.

Série Živnostenské záležitosti

Agenda	Spolupůsobení v živnostenských záležitostech
Obsah	Vyjádření k žádostem o povolení živností z hlediska dopadu na místní poměry, účast na kolaudaci živnostenských provozoven, možnost požádat o zákaz podomního obchodu.

Používané knihy	
Jiné charakteristické písemnosti	
Odkazy	Císařský patent č. 22/1859 ř. z. a jeho novelizace, zákon č. 62/1881 ř. z., zákon č. 26/1907 ř. z., 87/1926 Sb.

Série Zemědělství, lesnictví, myslivost, rybolov, vodní hospodářství

Agenda	Spolupůsobení v zemědělských a lesnických záležitostech
Obsah	Účast na akcích k ochraně rostlin proti škůdcům, chorobám a plevelům, boj proti nákazám hospodářského zvířectva, vydávání dobytčích pasů, provádění soupisů hospodářských zvířat, spolupůsobení při zkvalitňování stavu hospodářského zvířectva pomocí chovu obecních plemenů, ochrana lesů před lesním pychem, dohled nad dodržováním pravidel rybolovu, spolupůsobení při organizaci honebních společenstev, organizace pronájmu honiteb. Řada těchto agend náležela původně do samostatné působnosti obcí, postupně však byla konána v působnosti přenesené.
Používané knihy	
Jiné charakteristické písemnosti	Protokoly a smlouvy o pronájmech honiteb.
Odkazy	Chov hospodářských zvířat: zákon č. 32/1887 z. z. č., zákon č. 61/1909 z. z. m., zákon č. 47/1901 z. z. s., zákon č. 169/1924 Sb., zákon č. 211/1925 Sb., nařízení vlády č. 83/1928 Sb., 204/1928 Sb. Honitby: zákon č. 154/1849 ř. z., císařský patent č. 250/1852 ř. z., zákon č. 49/1866 z. z. č., 15/1870 z. z. č., 4/1912 z. z. m., 1/1851 z. z. s., 42/1903 z. z. s. Rybolov: zákon č. 58/1885 ř. z., zákon č. 22/1883 z. z. č., zákon č. 79/1881 z. z. m., zákon č. 62/1895 z. z. m., zákon č. 28/1882 z. z. s. Metyš, Emil: Působnost obecního starosty při ochraně zemědělství proti škůdcům přírodním. Roudnice nad Labem 1913; Schlée, Fidelis: Působnost obecního starosty v záležitostech konaných dle českého honebního zákona. Tábor 1927; Srb, Eduard: Honitby. O nájmu a pronájmu společenských honiteb. Praha 1932; Musil, Josef: Honební zákon pro Čechy. Praha 1933.

Série Záležitosti státní sociální péče

Agenda	Spolupůsobení v oblasti sociální péče.
Obsah	Povinnost sledovat sociální poměry dětí v pěstounské péči, nemocných a invalidních osob a válečných poškozců, poskytování darů z prostředků obce a zřizování stravoven, ohříváren či útulen. V novější době úkoly v tzv. produktivní péči o nezaměstnané, organizaci veřejných prací, spolupůsobení při státní stravovací akci, vyplácení podpor a evidenci nezaměstnaných a válečných poškozců. spolupůsobení v záležitostech státních starobních podpor, nemocenského a úrazového pojištění.
Používané knihy	Knihy evidence nezaměstnaných.
Jiné charakteristické písemnosti	
Odkazy	Zákon č. 267/1921 Sb., 74/1930 Sb., vl. nař. č. 79/1930 Sb.

3. Dosavadní metodiky a zpracování fondů Archiv obce

a) První návody k archivnímu zpracování písemností obecní samosprávy vznikaly v první polovině 20. století v souvislosti se vzrůstem zájmu o tyto fondy. Zásady zpracování se zpočátku odvozovaly od praxe používané v městských archivech.

Kameníček 1907; Bretholz 1911; Borovička 1914, 1916, 1917; Archivy našich vesnic 1915; Vojtíšek 1923, 1924, 1934; Archivářský kurs 1924; Theoretischer und praktischer Archivschulungskurs 1928; Macháček 1934; Slavík 1935; Obecní musea 1942; Obecní archiv 1943; Volf 1946; Štarha 1974, 1996; evidence řady drobných článků viz Bauer – Mrázková – Nový 1959.

b) V roce 1949 vydalo ministerstvo školství, věd a umění, do jehož kompetence náležel dohled nad nestátními archivy, instrukci č. 171.997/49-IV/3, v níž se předpokládalo, že mezi písemnostmi různých institucí, které se budou ukládat v obecních archivech, budou dokumenty obecní správy tvořit samostatnou skupinu, která se bude členit na pergameny, rukopisy a spisy a k níž se vyhotoví jednoduchý archivní inventář.

Instrukce Ministerstva školství, věd a umění č. 171.997/49-IV/3, otištěna ve Věstníku MŠVU V, 1949, s. 423-424.

c) Po převzetí obecních archiválií do okresních archivů po roce 1951 vznikaly v krajských archivech směrnice pro zpracování fondů obecní samosprávy, většinou jako interní materiály určené pro studium pracovníků okresních archivů.

d) Všeobecně platnou teoretickou normou se stala Základní pravidla pro zpracování archivního materiálu vydaná archivní správou Ministerstva vnitra v roce 1958. Na ně navázala v roce 1965 Archivní příručka. Také v Základních pravidlech byla věnována pozornost především zpracování archivů měst a předpokládalo se, že zpracování fondů samosprávy obcí bude prováděno, s přihlédnutím k jistým specifikům, v jejich duchu.

e) Samostatný metodický návod pro zpracování archivů obcí byl archivní správou Ministerstva vnitra publikován na počátku roku 2000 (AS/1-284/00 z 31. ledna 2000).

f) Tento metodický pokyn nemá retrospektivní platnost a je na rozhodnutí archivu, zda přistoupí k prostému převedení archivní pomůcky vypracované podle předchozích metodik do nového prostředí bez větších zásahů do předchozího zpracování, nebo více či méně komplexní reinventarizaci podle nových pravidel a této metodiky s vědomím výhod i nevýhod takového postupu (viz též Základní pravidla pro zpracování archiválií). Pro převod pomůcky zhotovené podle metodického návodu z roku 2000 může posloužit zejména pořádací schéma uvedené v příloze č. 1.

4. Situace před převzetím do archivu a výběr archiválií

4.1. Praxe při nakládání s dokumenty před převzetím do archivu

a) Do roku 1850 nebyla péče o písemnosti u rychtářských úřadů jednotně upravena a přihlíželo se především k praktickému významu jednotlivých dokumentů. Zvláštní postavení proto měly archiválie právního významu, listinného charakteru a úřední knihy, které se často uchovávaly spolu s obecními cennostmi. Ostatní písemná agenda netvořila skutečnou registraturu, ale volný soubor dokumentů, z nichž se podle potřeby uchovávaly ty, které měly aktuální informační hodnotu, zatímco písemnosti operativní povahy a krátkodobého významu se obvykle průběžně ničily.

Bartošíková, Jarmila: Žeranovické desky aneb Jak obecní listiny před ztracením a zničením uchránit. In: Státní okresní archiv Kroměříž. Archivní sborník 14, 2008, s. 160-163.

b) V druhé polovině 19. století začaly v prostředí moderní samosprávy v obcích vznikat první jednoduché registratury a objevily se praktické návody k jejich třídění a administraci. Maxmilián von Obentraut v příručce vydané v roce 1863 navrhoval například dělit agendu na

čtyři skupiny: 1. Sběrka zákonů, 2. Obecní listovna pro ukládání listin, výsad, inventářů majetku, popisních knih, berních knih atd., 3. Účetní spisy, 4. Úřední spisy. Za vlastní archiv obce se přitom považovaly písemnosti uvedené ve skupině 2. Novější příručka z roku 1933 redigovaná Jaroslavem Flöglem doporučovala věnovat pozornost především uchování spisů právního významu.

Obentraut, Maxmilián: Samospráva obce v království Českém. Praktické navedení pro pány představené, radní a výbory obecní ... Praha 1863, sv. III, s. 212-213; Čížek, Karel: Návod k soustavnému zřizování obecních spisoven. Praha 1888; Vojtíšek, Václav: O spisovných obecních. Věstník Svazu českých měst 11, 1923, s. 6 - 8, 53 - 57, 95 - 98; Flögel Jaroslav a kol., Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, Praha 1933, s. 695-706; Vrána, Miroslav: Obecní spisovna. Praha 1935.

c) Úspěšný pokus o sjednocení spisovenské praxe, který ale zůstal omezen především na některé obce a města na jazykově německých územích, podnikl na počátku třicátých let Svaz německých samosprávných korporací v Československé republice, který propagoval zavedení jednotného registraturního plánu založeného na systému desetinného třídění. Tento systém se v praxi osvědčil a podle jeho zásad byly někdy rozříděny i starší části registratur.

Die moderne Gemeinde-Registatur. Einheits-Registatur und Aktenplan für die Gemeindeverwaltungen. Sachregister zum Einheits-Registatur und Aktenplan, Teplitz – Schönau s. d.; Zuber, Rudolf: Spisová manipulace u městských a obecních úřadů na Jesenicku v letech 1930-1945. Archivní časopis 13, 1963, s. 15-23.

d) Počátky odborného zájmu o obecní registratury z hlediska jejich budoucího archivního uložení byly spojeny se vznikem zemských archivů. Po zřízení Zemského archivu v Brně v roce 1839 provedl zemský archivář Antonín Boček prohlídku několika městských a vesnických archivů, větší význam však mělo v roce 1858 ustanovení archivních korespondentů v jednotlivých okresech. V Čechách začal podobné snahy prosazovat zemský archiv až po roce 1893. Tento archiv měl také podle oběžníku zemského výboru z roku 1897 dohlížet na skartace písemností u všech samosprávných institucí. S těmito snahami byl spojen vznik některých obecních archivů jako zařízení pro ochranu a uložení písemností historické povahy.

e) Rozsáhlejší zájem o obecní spisovny však přinesly až na počátku 20. století velké ediční a publikační počiny Josefa Kalouska a Vincence Praska a iniciativy některých významných archivářů. Po roce 1918 se pak již archivům obecní samosprávy dostávalo pravidelné pozornosti v odborné i vlastivědné literatuře. Bez praktického výsledku však zůstal v roce 1936 pokus dát obecním archivům pevnější organizační zakotvení a podřídit je dohledu městských archivů.

Kameníček, František: Místní archivy, Naše obec 1, 1907, s. 473 n.; Bretholz, Berthold: Stadt- und Gemeindearchive in Mähren, Mitteilungen der III. (Archiv) Sektion der k.k. Zentralkommission zur Erforschung der Baudenkmale ...roč. 8, Wien 1911, s. 95 n.; Borovička, Josef: Samospráva a archivnictví v Čechách, zvláštní otisk z Věstníku České akademie věd a umění 23, 1914; Archivy našich vesnic. Agrární archiv, roč. 2, 1915, s. 34 s instruktivní statí Vojtěcha Sokola o archivu obce Kozlova na s. 35-44; Borovička, Josef: Obecní archivy, Hospodářský a samosprávný věstník, roč. 4, 1916, č. 10, roč. 5, 1917, č. 1; Archivářský kurs pro obecní knihovníky, archiváře a kronikáře, Časopis československých knihovníků 3, 1924, s. 126; Vojtíšek, Václav: O archivech městských a obecních a jejich správě, Praha 1924; Pro záchranu materiálu příštím historikům (Návrh na zákonnou úpravu obecního archivářství), Národní osvobození 26. ledna 1926; Theoretischer und praktischer Archivschulungskurs für Verwalter von Gemeindearchiven in Eger 1928, MVGDDB 65,1927, s. 143 n.; Macháček, Fridolin: Vesnické a jiné malé archivy, Věstník Československého zemědělského muzea 7, 1934, s. 155-159; Vojtíšek Václav (ed.), O našich městech a patrimoniích a o správě obecních archivů. S poučením o hlavních archivech pražských, Praha 1934 (o obecních archivech zde zvl. stať Františka Roubíka); Venkovské archivy (Usnesení krajinských a vlastivědných pracovníků ze západní Moravy o péči o obecní archivy), Podjízí 12, 1935-1936, obálka; Prokeš, Jaroslav: Návrh zákona o organizaci obecních archivů, Časopis archivní školy 13-14, 1938, s. 385-388; Slavík K.: Obecní musea a archivy, Věstník Českého zemského ústředí obcí, měst a okresů v Čechách 31, 1942, s. 342; Obecní archiv, Věstník územní samosprávy v Čechách a na Moravě 32, 1943, s. 78; Volf, Miloslav. Český zemský výbor a samosprávné archivy. Zprávy Českého zemského archivu, sv. IX, 1946, s. 135-194; Štarha, Ivan: Obecní archivy na Břeclavsku v polovině 19. století. Jižní Morava 10, 1974, II, s. 153-157; Coupek, Jiří: Tradice městských a obecních archivů na okrese Uherské Hradiště. In: 155 let archivnictví v českých zemích. Sborník příspěvků z konference uspořádané u příležitosti 155. výročí založení Moravského zemského archivu v Brně ve 31. května - 1. června 1994, Brno 1995, s. 137-142; Štarha, Ivan: Časopis Selský archiv a počátky místních archivů na Moravě. In: XXIV. Mikulovské sympozium, Mikulov - Brno 1996, s. 141-147. O jednotlivých archivech podrobněji viz Bauer, Otakar – Mrázková, Ludmila – Nový, Rostislav: Soupis archivní literatury v českých zemích 1895-1956, Praha 1959.

f) Po roce 1945 se v důsledku ukončení činnosti obecních úřadů začaly jejich registratury měnit v celky archivní povahy. Z iniciativy zemských archivů a archivních inspektorů zřizovaných ministerstvem školství, věd a umění, do jehož kompetence nestátní archivy

náležely, byl v roce 1949 připraven metodický pokyn týkajících se nejenom ochrany a umístění spisoven, evidence písemností a skartačních řízení, ale také zřizování a správy obecních a městských archivů

Instrukce Ministerstva školství, věd a umění č. 171.997/49-IV/3, otištěna ve Věstníku MŠVU V, 1949, s. 423-424.

g) V roce 1951 bylo řízení státních i nestátních archivů soustředěno v působnosti ministerstva vnitra a fondy obecní samosprávy začaly být spravovány podle zásad práce nově zřízených krajských a okresních archivů. Přejímání obecních písemností do těchto archivů bylo usnadněno také personálními změnami ve vedení obcí. Ještě v roce 1951 vydalo ministerstvo vnitra směrnici pro skartaci písemností obecní samosprávy vzniklých před 1. květnem 1945, která měla zabránit jejich ničení během kampaní pro sběr starého papíru a určovala jako místo ukládání archivy národních výborů.

Instrukce zn. I/1055-21/12-1951 z 27. prosince 1951, otištěna ve Sběrce oběžníků pro KNV, roč. 4, 1952, č. 1, a též v AČ 1952, s. 31 - 32.

4. 2. Akvizice archiválií a jejich uložení

a) Do poloviny 20. století nebyl stanoven jednotný postup při akvizici písemností obecní samosprávy a vývoj v jednotlivých místech se lišil podle místní situace:

- písemnostem nebyla věnována žádná pozornost a zůstaly až do poloviny 20. století uloženy v kanceláři obecního úřadu, resp. místního národního výboru, nebo doma u bývalých starostů;
- část písemností se postupně dostala do držení kronikářů či zájemců o místní historii;
- vybraným písemnostem byla věnována pozornost z hlediska ochrany památek a některé z nich byly předány do péče muzeí či jiných vlastivědných institucí;

Stran péče o archiválie jako památky viz např. oběžníky českého zemského výboru ze dne 12. června 1868, č. 10 460, a ze dne 23. prosince 1893, č. 36 141).

- v obci byl zřízen obecní archiv, který spravoval obecní registraturu s případnými skartačními zásahy podle dobových instrukcí;
- specifická situace nastala v roce 1945 na území tzv. Sudet postižených vysídlením německého obyvatelstva, kde byla část písemností odvezena do zahraničí, většina ale zůstala na místě bez valného zájmu nových správních komisí.

b) Systematická akvizice fondů obecní samosprávy začala na počátku padesátých let 20. století po vzniku sítě krajských a okresních archivů. Směrnice ministerstva vnitra z roku 1951 výslovně určovala okresní archivy za místo uložení těchto fondů a naopak vylučovala možnost deponovat tyto písemnosti v muzeích a jiných vlastivědných institucích. Písemnosti byly přejímány často metodou hromadných svozů od místních národních výborů, ale také přejímáním z obecních archivů nebo přímo od bývalých obecních funkcionářů. Díky okolnostem předávání, především na počátku padesátých let, bývá dokumentace o převzetí často neúplná nebo i zcela chybí.

Instrukce zn. I/1055-21/12-1951 z 27. prosince 1951, otištěna ve Sběrce oběžníků pro krajské národní výbory, roč. 4, 1952, č. 1, též Archivní časopis, roč. 1952, s. 31 - 32.

c) Ukončení akvizice se ve většině případů protáhlo na další desetiletí, neboť obce odmítaly předat některé typy archiválií, např. historické obecní kroniky, parcelní protokoly či matriky obecních příslušníků. Jednotlivé archiválie bylo také možné postupně získat od soukromých držitelů, další byly nahodile nacházeny na různých místech.

d) Do zpracovávané archivní pomůcky se podle spisu o fondu a další dokumentace zaznamenávají všechny zjištěné případy akvizice s odkazem na knihy přírůstků, předávací protokoly atd.

4.3. Výběr z rozsáhlých agend

a) Vzhledem k charakteru a rozsahu administrativy u obecních úřadů i okolnostem dochování nepředstavuje výběr z rozsáhlých agend při zpracování fondů obvykle významnější problém. V případě potřeby je při posuzování hodnoty dokumentů třeba vycházet především ze znalosti správních a diplomatických souvislostí a hodnotit jednotlivé písemnosti podle toho, zda jsou výsledkem řízení, jehož podstatná část probíhala přímo u obecního úřadu, nebo zda se jednalo pouze o podklady shromážděvané pro řízení, které probíhalo u jiné instance, v jejímž archivním fondu proto lze podstatné dokumenty dohledat.

b) Stavební dokumentace: až do počátku 40. let náleželo obcím vedení běžné stavební agendy, dochované spisy včetně projektové dokumentace proto tvoří mimořádně cenný zdroj informací o vývoji zástavby včetně prvků lidové architektury. Později se hlavní část stavební agendy přenesla na okresní úřady a obecní samospráva prováděla pouze pomocné úkony.

c) Trestní agenda: část trestní agendy byla vykonávána v pravomoci obce, u závažnějších případů obec pouze spolupracovala se soudy či četnictvem a zpracovávala podklady, které se obvykle stávaly součástí soudních spisů. Specifickým problémem jsou trestní rejstříky, které obec vedly v souvislosti s evidencí obecních příslušníků. Vlastní trestní rejstříky proto mají význam v kontextu této agendy, podstatné informace se však nacházejí v příslušných soudních spisech.

d) Účetní písemnosti: jednotlivé dokumenty je třeba posuzovat v kontextu jejich role a tedy i vypovídací hodnoty v rámci příslušného systému účtování. Soubor archiválií vybraný k uložení má v ideálním případě poskytovat nejenom informace o účetním výsledku hospodaření, ale také o závažnějších aspektech rozhodování samosprávy při správě a využití obecních financí.

e) K výběru vzorků z agend zařazovaných obvykle do skupiny S se přistoupí především v těchto případech:

- fond či některá jeho část je dochován natolik torzovitě, že i informace druhotného charakteru mají svůj význam,
- písemnosti skupiny S významně doplňují vypovídací hodnotu archiválií, např. účetní doklady k významné či právně sporné stavbě, podrobné podklady pro písemnosti sumární povahy, např. statistické výkazy.

f) Jestliže se ve fondu nacházejí tištěné dokumenty, zůstanou jeho součástí, pokud byla obec nejenom jejich vydavatelem, ale které také bezprostředně souvisely s agendou vyřizovanou obecním úřadem (tištěné rozpočty, obecní almanachy, propagační letáky). Publikace obecnějšího charakteru, u nichž byla obec pouze vydavatelem či spoluvydavatelem (např. dějiny obce), je vhodné zařadit do archivní knihovny.

4.4. Nahrazení originálu kopií

a) Originál kopií se nahrazuje především v případě, kdy lze na základě provedeného šetření originál důvodně pokládat za ztracený. Kopie k existujícímu originálu by měly být do archivního souboru zařazovány jen zcela výjimečně a jejich evidenci a zpřístupňování je třeba řešit jinak.

b) U kopie, která nahrazuje zaniklou předlohu, se postupuje v souladu s legislativou (viz též ZP, kap. 2.9.2). V archivní pomůcce uvede identifikace předlohy, především zjištěné skutečnosti o době a okolnostech jejího zániku a dostupné údaje o okolnostech vzniku kopie.

4.5. Ponechávání duplicit a multiplicit

a) Normálie a další písemnosti zasílané pro informaci obecnímu úřadu se ve fondu ponechají, pokud má jejich obsah přímý vztah k obci nebo k záležitostem, které obecní správa projednávala nebo které původce opatřil vlastními obsahově hodnotnými poznámkami či vpisky. Jinak se z fondu vyřadí a podle potřeby se mohou zařadit do fondu odesílatele.

b) Z fondu se vyřadí rovněž opisy a kopie dalších dokumentů ve fondu dochovaných, pokud neobsahují specifické informace dokládající např. důležité údaje o doručení atd.

c) Dokumenty, které jsou v dalším vyhotovení uloženy v jiném fondu (např. rozpočty a závěrky předkládané ke kontrole okresnímu úřadu), se ponechají v archivu obce.

d) V případě podkladů a konceptů ke zprávám odesílaným nadřízeným úřadům a v konečném vyhotovení uloženým v jejich archivních fondech se přihlédně ke skutečnosti, zda tyto koncepty a podklady neobsahují další informace, které nebyly do konečného vyhotovení zahrnuty.

4.6. Uložení archiválií téhož původce ve více institucích,

a) V případě archivů obcí dochází dnes již spíše výjimečně k situaci, kdy se ucelená část fondu nachází v jiném akreditovaném archivu. Pokud taková situace nastane, bude zpracovatel iniciovat scelení fondu podle ustanovení základních pravidel. Zpracování fondu lze zahájit poté, co o delimitaci rozhodne Ministerstvo vnitra.

b) V případě archiválií uložených v muzeích a jiných kulturních institucích záleží možnost scelení fondu na vzájemné dohodě. Pokud k předání archiválií nedojde, provede zpracovatel fondu prohlídku těchto archiválií, pořídí jejich popis a zjištěné skutečnosti zaznamenaná v archivní pomůcce.

c) Obecní kroniky dosud uložené u nástupnických organizací původců mají charakter povinné agendy orgánů samosprávy a vztahují se na ně stejná ustanovení jako na další archiválie náležející do fondu.

4.7. Vymezení archivního souboru

a) Vymezení souboru Archiv obce vychází z definice obce, jak byl používán v letech 1850-1945. Do fondu současně náleží i archiválie z doby před rokem 1850, kdy obce v obdobném slova smyslu neexistovaly a orgánem obecní správy byly rychtářské úřady. Archiválie z obou těchto časových úseků netvoří obvykle jeden registraturní celek, různým způsobem však na sebe navazují. Vymezení fondu tak respektuje především nutnost scelit archiválie jedné

sídelní jednotky vyvíjející se v odlišných historických podmínkách a v proměňujících se právních souvislostech. Písemnosti rychtářského úřadu se připojují k fondu příslušné obce obvykle také proto, že se jedná pouze o torzo písemností původce, jehož činnost vykazovala věcnou i časovou souvislost s původcem fondu. Nejedná se však o složitý archivní fond v pravém slova smyslu, neboť obě části fondu jsou spojeny společnou lokální příslušností a časovou následností, současně však jsou pouze zčásti skutečnými následovníky.

b) Termínem „obec“ se v průběhu doby označovaly entity různého charakteru. V době po roce 1850 byla obec územní samosprávnou korporací charakterizovanou především přesně vymezeným územím, tvořeným obvodem jedné nebo několika katastrálních obcí (od r. 1928 katastrálních území), vlastním obyvatelstvem a svébytnou veřejnou obecní mocí. Vymezení územního rozsahu fondu bylo dáno obvodem působnosti obecního zastupitelstva, který byl označován současně jako místní obec, politická obec, po roce pak 1919 zpravidla v témž smyslu slova pouze obec. Počet a hranice místních obcí byly přesně stanoveny v roce 1854.

c) Pro vymezení rozsahu fondu v období do roku 1850 nemá naopak dobový význam termínu obec význam. V dobovém pojetí se obcí rozumělo především společenství osob bydlících ve společné lokalitě, spravujících se společným řádem nebo užívajících společných výsad či společné části majetku. Podle statutu místa se poté odlišovaly městské obce a vesnické obce (Dorfgemeinde). Dalším význam nabyl termín obec v josefinské době se vznikem katastrálních obcí, které znamenaly upřednostnění principu integrity území před dosud převládajícím principem příslušnosti pod pravomoc jednotlivých vrchností. Místní obce (Ortsgemeinden), které měly vzniknout v rámci berní reformy v roce 1789 a které měly označovat obvod působnosti společného výběrčího berní (Ortsrichter), skončily spolu s touto reformou. Hranice katastrálních obcí byly přesně stanoveny v roce 1817.

Dvorský dekret ze dne 18. září 1784, patent ze dne 20. dubna 1785, patent ze dne 23. prosince 1817 (Patenty, č. 2101, 2348).

d) Územními správními jednotkami byly v této době ve vesnickém prostředí obvody jednotlivých rychet, které však byly vytvářeny podle vnitřní struktury jednotlivých dominií. Obvody rychet, které obvykle zahrnovaly několik vsí, nebyly často totožné s obvody místních obcí z doby po roce 1850.

e) Pokud v průběhu doby došlo ke změně sídla rychty, kontinuita úřadování však zůstala zachována, tvoří písemnosti rychty jeden celek a přiřazují se k archivu obce, do jejíhož obvodu rychta náležela bezprostředně před vznikem moderní samosprávy. Pokud došlo k zásadní změně obvodů a sídel rychet a kontinuita úřadování byla narušena, přiřadí se písemnosti rychtářského úřadu k archivnímu fondu příslušné obce, byť mezi dobou existence rychty a vznikem samosprávné obce není přímá časová kontinuita.

f) Součástí fondu jsou i písemnosti rychtářské agendy týkající se dalších vsí v obvodu rychty, které spravovali především konšelé. V Archivech obcí těchto vsí, které sídlem rychty nebyly, mohou být z doby před rokem 1850 uloženy pouze archiválie soukromé povahy, které se týkaly jednotlivých obyvatel a které nebyly přímou součástí agendy příslušného rychtáře (např. smlouvy, vysvědčení), nebo archiválie pomocného evidenčního charakteru (např. parcelní protokoly, mapy).

g) Samostatné fondy tvoří písemnosti židovských politických obcí, které byly v některých případech vytvořeny na Moravě po roce 1850 jako plnohodnotné samosprávné korporace a které zanikly v letech 1919-1920 sloučením s mateřskými obcemi v jeden celek.

4.8. Časové vymezení fondu, nástupci a předchůdci, zařazování prior a posterior

a) **Dolní hranice** časového rozsahu fondu Archiv obce není stanovena, obvykle je shodná s datací nejstarší písemnosti, která do fondu podle věcné působnosti přísluší a je v něm také uložena.

b) **Horní hranici** tvoří obvykle rok 1945, resp. datum, kdy správu obce převzal místní národní výbor. Nelze tu vycházet z data vzniku národního výboru, protože ten mohl v ilegálně působit již o několik týdnů či měsíců dříve. V případě obcí, kde nebyl v květnu roku 1945 národní výbor ustaven a správu převzala jmenovaná správní komise (zejména na územích, která v letech 1938 - 1945 náležela k Německu), je analogicky mezníkem datum převzetí správy obce touto komisí.

Vládní nařízení č. 4/1945 Sb.

c) **Vnitřním periodizačním mezníkem**, který odděluje obě části fondu (písemnosti z doby rychtářského úřadu a písemnosti samosprávné registratury), je volba prvního obecního zastupitelstva. K ní došlo buď ze zákona v roce 1850, nebo později, v době, kdy se obec osamostatnila. Oddělení obou celků je vhodnějším postupem z hlediska správního i historického, především proto, že agenda orgánů vesnické správy před rokem 1850 byla od agendy moderní samosprávy v řadě ohledů odlišná a obvody rychtářských úřadů se ne vždy shodovaly s územními obvody samosprávných obcí. V případě, že je z doby před rokem 1850 dochováno pouze torzo písemností, je však možné uspořádat fond do podoby jediné manipulace.

d) **Rozloučení** obcí se dělo zákonem nebo jiným úředním aktem na podnět příslušných obcí nebo z moci úřední. Důležitou součástí rozluky bylo oddělení majetku a závazků nově vznikajících obcí. Hranice obcí mohly být změněny pouze se souhlasem zastupitelstev obou obcí, okresního výboru a místodržitelství (zemského úřadu), výjimečně též z moci úřední. V případě takto rozloučených obcí jsou součástí fondu Archiv obce archiválie od doby osamostatnění obce do roku 1945. Archiválie z doby do osamostatnění obce pak náleží do fondu obce, od níž se tato obec oddělila.

O podmínkách rozdělení obce vedle obecních zřízení viz zákony č. 59/1893 z. z. č. a č. 125/1927 Sb.

e) **Priora** se ve fondech Archiv obce objevují častěji v případech, kdy samostatná obec vznikla až po roce 1850 v důsledku rozloučení obcí. Při rozloučení obcí docházelo v některých případech také k delimitaci písemností nezbytných pro činnost nově konstituované obce. Při pořádání se tyto delimitované písemnosti uloží zpět do fondu původní spojené obce, kam provenienčně patří. Jako priora je ve fondu nově vzniklé obce možné ponechat pouze písemnosti, v jejichž vedení či vyřizování nástupnická obec pokračovala, nebo písemnosti pomocného evidenčního charakteru, které nebyly přímou součástí agendy ani u předchozí obce (např. katastrální mapy, parcelní protokoly). V uvedených případech se o tomto určení prior učiní poznámka také v archivní pomůcce k fondu původní spojené obce.

f) Mnohem méně časté byly případy zániku obce jako samosprávné jednotky jejím dobrovolným **sloučením** (spojením) s jinou obcí. V těchto případech je horní časovou hranicí fondu datum sloučení. Sloučení se dělo na základě usnesení zastupitelstva obce a se souhlasem orgánů okresní a zemské samosprávy a místodržitelství (zemského úřadu) a po sjednání úmluvy o obecním vlastnictví a správě obecních fondů. Až do roku 1897 byl ke sloučení nutný souhlas kvalifikované většiny voličů. Ve výjimečných případech bylo

zákonem možné i nucené sloučení. K tomu docházelo především při připojování obcí ke správním obvodům velkých měst.

Zákon č. 87/1874 z. z. č., 59/1893 z. z. č., 40/1897 z. z. č., 6/1867 z. z. m., místodržitelské nařízení č. 7/1869 z. z. m., instrukce pro předávání obecního jmění, vydaná místodržitelským nařízením č. 21/1867 z. z. m. O správě obcí, o jejichž sloučení nebo rozloučení se jednalo, viz zákon č. 295/1919 Sb., který předpokládal v těchto obcích jmenování správní komise ministrem vnitra, a zákon č. 117/1921 Sb., který vládu zmocňoval k provádění slučování a rozlučování obcí a k dalším úkonům.

g) Obdobné zásady platí v případě **spojení** obcí, které spočívalo ve společné správě určených záležitostí nebo společných ústavů. Dojít k němu mohlo na základě usnesení obecních zastupitelstev a se souhlasem okresní samosprávy. Povinností obcí pak bylo zřídit si orgány ke správě společných záležitostí a určit jejich působnost.

h) Pokud byla lokalita samostatnou obcí mezi léty 1850-1945 ve dvou či více časových obdobích, tvoří její písemnosti jeden fond, protože rozdíl zde nejsou zásadní povahy, ale vyžadují pouze přesnou techniku popisu strukturovanější podoby údajů o časovém rozsahu jednotlivých inventárních jednotek.

i) Častěji než priora se ve fondech obecní samosprávy objevují **posteriora**. Jedná se především o úřední knihy, jejichž vedení převzal místní národní výbor od obecního úřadu a kontinuálně v něm pokračoval (knihy zápisů ze schůzí, matriky domovských příslušníků a další knihy evidenčního charakteru). Méně často jsou ve fondech uloženy spisy, jejichž vyřizování započalo již v době obecního úřadu, dokončeno však bylo až místním národním výborem (např. některé stavební záležitosti). Pro rozhodnutí, zda se v těchto případech jedná o posteriora fondu Archiv obce či o priora fondu Místní národní výbor, je směrodatné zjištění poměru časového a věcného rozsahu obou částí. V každém případě je vhodné upozornit i na existenci těchto posterior také v archivní pomůcce k druhému ze zmíněných fondů.

4.9. Vnitřní organizační jednotky, podřízené a volně přidružené složky

Vnitřní struktura fondu

a) Součástí archivního souboru Archiv obce z doby před rokem 1850 jsou v důsledku specifického postavení rychtářů písemnosti vzešlé z výkonu jejich funkce jako představitelů místní omezené samosprávy, písemnosti agend vykonávaných v rámci funkce zástupce vrchnosti i písemnosti vztahující se k osobním právům a výsadám rychtářů samotných.

b) V období let 1850–1945 jsou jádrem fondu písemnosti obecní samosprávy ve vlastním slova smyslu, tedy písemnosti vzniklé z činnosti obecního zastupitelstva, obecní rady, starosty, obecních komisí, obecních a obvodních tajemníků, obecních správních komisí, vládních komisařů, úředníků jmenovaných pro některou část agendy obce státem a obecního trestního senátu.

c) Součástí fondu Archiv obce jsou rovněž písemnosti vzniklé z činnosti obecních podniků, jejichž činnost bezprostředně souvisela s hospodařením obce a ony samy neměly samostatnou právní subjektivitu a vlastní statutární orgány, pokud mají charakter archiválií. Podobně je tomu i s obecními chudinskými ústavami, pokud byly v obcích zřízeny po roce 1863, případně obecních ústavů, fondů a nadací, jejichž hospodaření bylo účetně považováno součástí rozpočtového hospodaření obce.

d) Svěbytnou částí fondu mohou být písemnosti dokumentárního a sbírkového charakteru, a to zejména v těch případech, kdy jejich soubor vznikl přímo činností obecních orgánů nebo pokud byly obci darovány či obcí jiným způsobem získány a tvořily původně část obecního archivu. Na ně pohlížíme jako na svého druhu historickou archivní manipulaci.

e) Z fondu je naopak třeba vyloučit písemnosti institucí, které se považují za samostatné původce, především spolků, škol, místních školních rad, církevních institucí, záložen a spořitelen, i když byla obec jejich zakladatelem, soukromých firem, místních osvětových komisí, obecních knihoven a podobně. Přitom je ovšem třeba rozlišovat písemnosti, které se těchto institucí obsahově dotýkají, byly však vyřizovány orgány obecní samosprávy a byly proto součástí obecní registratury, od těch, které náležely do registratury jiných původců. Ve fondu je možné ponechat pouze dochované nepatrné zlomky registratur těchto organizací, které se ve smyslu ustanovení Základních pravidel nemohou samy o sobě stát základem vzniku samostatného fondu.

f) Fond může obsahovat také dokumenty soukromé povahy vztahující se k obyvatelům nebo obecním funkcionářům dané obce a jinou drobnou dokumentaci víceméně sbírkového charakteru. Ve fondu se naopak neponechávají ucelenější celky osobních dokumentů, které splňují kritéria pro vytvoření samostatného osobního fondu.

g) Kromě místa, které bylo sídlem obecního zastupitelstva, zahrnovalo území obce často také další lokality se statutem **osad**, které byly podřízené moci zastupitelstva. Pokud měly osady vlastní jmění a jeho správu nepřenesly na obec, tvořily územní korporaci a právnickou osobu a měly právo samostatně své jmění i místní ústavy spravovat, měly vlastní rozpočet a vedly samostatné účetnictví. K tomu účelu volily osadní zastupitelstvo v čele s osadním starostou a někdy též další orgány včetně finanční komise. Ostatní agendy (např. domovského práva, chudinství) vykonávala ale pouze obec. Jako útvary územní samosprávy byly osady zrušeny v roce 1941 a jejich jmění splynulo s majetkem příslušných obcí. Protože ve všech dalších oblastech správy včetně vypisování přírážek podléhaly osady zastupitelstvu obce, ponechávají se i písemnosti vzniklé z činnosti osadního zastupitelstva ve fondu obce, a to i v případě, kdy se z osady postupem času stala samostatná obec. Uvnitř struktury fondu však vždy tvoří samostatnou ucelenou skupinu. Ve výjimečných případech je možné v archivu obce ponechat z období, kdy obec byla pouhou osadou, pouze ty písemnosti, které dlouhodobě sloužily jako evidence, např. parcelní protokoly.

Zákon č. 7/1864 z. z. č., § 107 - 114; Vládní nařízení č. 265/1941 Sb. Žalud, Josef: Místní obec a její úkoly, osada a obecní statek. Samosprávný obzor 25, 1906, s. 257-275; Knedlhans, Jaromír: Osady a jejich poměr k obci. Roudnice nad Labem 1914; Uhlíř, Josef, Osada. In: Slovník veřejného práva československého, sv. IV, Brno 1938, s. 48-53.

h) Zvláštním problémem je vymezení fondu **spojených obcí**, které si kromě určených společných záležitostí ponechaly nadále vlastní samosprávnou suverenitu. Pokud toto spojení bylo trvalé nebo alespoň dlouhodobé, lze vytvořit jeden společný fond spojených obcí. Pokud se jednalo o spojení krátkodobé nebo o spojení, které se týkalo pouze omezeného okruhu záležitostí (např. společné provozování jednoho zařízení), lze spíše uvažovat o vymezení samostatných fondů pro jednotlivé obce s tím, že společná agenda je zahrnuta do fondu jedné, zpravidla nejvýznamnější z nich.

4.10. Řešení případů, kdy nelze původce určit, nebo se na vzniku archiválie podílelo více původců

a) Pokud nelze určit původce a vazbu na něj, zařadí se archiválie do příslušné sbírky, případně k původci jiné hierarchické úrovně vykonávajícímu obdobnou věcnou agendu apod.

b) Pokud se na vzniku archiválie podílelo více původců, rozhoduje se v souladu se Základním materiálem k tvorbě metodik zpracování archivních souborů. Obec má z hlediska organizačního, rozpočtového, náplně své činnosti a kompetencí obvykle přednost před ostatními původci.

Dále viz kapitolu 5.5. e).

4.11. Řešení torzovitě dochovaných archivních souborů

V případě torzovitě dochovaných archiválií z doby před rokem 1850 je možné použít k pořádání fondu jednotnou manipulaci.

4.12. Rozhodný okamžik pro uzavření archivního souboru

Doba uzavření archivního souboru je totožná s dobou zániku obce sloučením nebo s dobou ukončení činnosti obecního úřadu a jeho nahrazením národním výborem.

4.13. Rozhodný okamžik pro zahájení zpracování

Vzhledem k historickému charakteru fondu Archiv obce je ke zpracování fondu možné přistoupit v okamžiku, kdy jsou vyřešeny případné problémy se scelením fondu a s uložením archiválií, které u sebe dlouhodobě uchovává úřední nástupce původce.

4.14. Název archivního souboru

a) Při koncipování názvu fondu vycházíme ze statutu dané lokality, který užívala do roku 1945. Jako Archiv obce proto označujeme fondy těch míst, která v této době měla oficiálně statut obce a nikoli města či městečka.

O úředních názvech obcí viz vyhláška místodržitelství ze dne 23. července 1884, č. 52 302 z. z. č., nařízení ministerstva vnitra ze dne 13. května 1885, č. 21 078, a č. 2/1901 úředního listu ministerstva vnitra, zákon č.266/1920 Sb., nařízení vlády č. 324/1921 Sb.

b) Název obce v názvu fondu se uvádí podle názvu původce Jméno obce v současném úředním znění, viz Metodický návod OASSS MV č. 1/2012, čl. 18, odst. 4).

K názvu archivního souboru dále viz kapitolu 6.3.2.

5. Zpracování archivního souboru

5.1. Postup před zahájením zpracování

- a) Zjištění údajů z aktuální evidence NAD a z lokačních seznamů o uložení fondu.
- b) Soustředění archiválií daného fondu a oddělení těch, které nepatří do fondu (týká se například fondů velkostatků, okresních úřadů, far, školních rad, škol, národních výborů, osobních fondů, sbírky kronik, sbírky map a plánů, sbírky fotografií).
- c) Zjištění kompletnosti dokumentů a zahájení případného jednání o scelení fondu.
- d) Ověření, zda byl fond již v minulosti zpracováván, soustředění případných archivních pomůcek, předávacích soupisů, spisových plánů a další dokumentace.
- e) Ověření dochování registraturních pomůcek a jejich vztah ke spisové manipulaci.
- f) Zajištění restaurátorských zásahů u poškozených archiválií.

5.2. Archivní pomůcky

Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o fond historického charakteru, u něhož již obvykle nelze počítat s výraznějšími přírůstky, bude standardním typem pomůcky inventář.

5.3. Ochrana osobních údajů a citlivých osobních údajů, autorská práva

- 1) V novější části fondu se dosud mohou nacházet osobní či citlivé osobní údaje žijících osob, s nimiž je nutné zacházet v souladu s ustanoveními zákonů o ochraně osobních údajů.
- 2) Text obecní kroniky nepodléhá ustanovením autorského zákona č. 121/2000 Sb., podle tohoto zákona se však řídí nakládání s autorskými díly použitými k ilustraci kroniky nebo uloženými u kroniky jako příloha. Autorský zákon se stejným způsobem vztahuje i na další obrazové či fotografické archiválie uložené ve fondu, a také na případné rukopisy neúředního charakteru. Archiválie spojené s autorskými právy se v archivní pomůcce označí jako částečně přístupné a současně se u nich uvedou identifikační údaje držitele autorských práv, pokud je možné je zjistit.

5.4. Vnitřní skartace (viz též výběr archiválií)

- a) Podstatná část archivů obcí poskytuje omezené možnosti pro vnitřní skartaci vzhledem k neúplnému stavu dochování fondu. Vnitřní skartace se tak týká nejvýše několika málo typů dokumentů.
- b) Ze skartace jsou vyloučeny dokumenty vzniklé do roku 1850 a další dokumenty určené archivními normami (dokumenty z oboru průmyslové a zemědělské výroby, úvěrové soustavy a pojišťovnictví, finančního a dlužního podnikání vzniklé do roku 1900, fotografické záznamy vzniklé do roku 1900, filmové záznamy vzniklé do roku 1930). Ve výjimečných případech je třeba respektovat také ustanovení darovacích smluv.

c) Při posuzování hodnoty písemností je vedle obecné definice archiválií třeba zohlednit také skutečnost, že obecní archivy jsou důležitými a charakteristickými fondy místní provenience, a použít při hodnocení informační hodnoty jednotlivých dokumentů také hledisko ilustrativnosti a respektování zájmů místních badatelů.

d) Z fondu se vyřadí prosté opisy, výpisy a kopie dokumentů, pokud neobsahují na rozdíl od předlohy specifické informace (např. údaje o doručení, rozdílná data), nebo nejsou samy o sobě důležitým dokladem o okolnostech existence a významu předlohy (typicky například u evidenční jednotky Fotografické archiválie). Pokud jsou ponechány, popisují se v rámci jedné série nebo složky.

e) Z archivního souboru se s výjimkou normálií nevyřadí dokumenty, které jsou v dalším vyhotovení uloženy v jiném archivním souboru (například zápisy z jednání, rozpočty, závěrky, výkazy a další dokumentace zasílaná vyššímu stupni řízení či dozorujícím orgánům, fotografie autora s osobním fondem tvořící přílohu kroniky apod.). Posouzení těchto případů bude odvozeno od pozice původce v institucionální hierarchii, která je součástí popisu původce. Vzájemný odkaz se uvede v prvku popisu Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání.

Pokud není reálné ověření provést, na možnost existence dalšího vyhotovení v jiném archivním souboru se upozorní v prvku popisu Odkazy na příbuzné dokumenty, archiválie a pomůcky pro vyhledávání.

Pokud bylo v dřívější době provedeno přeřazení do jiného fondu, posoudí se účelnost zpětného zařazení nebo zachování současného stavu.

f) V případě podkladů a konceptů ke zprávám odesílaným jiným původcům a v konečném vyhotovení uloženým v jejich archivních souborech se při výběru za archiválie přihlédne k pozici původce v institucionální hierarchii, která je součástí popisu původce. Zohledněna musí být také skutečnost, zda tyto koncepty a podklady neobsahují další informace, které nebyly do konečného vyhotovení zahrnuty.

g) Při výběru dokumentů je třeba přihlédnout rovněž ke specifickým rysům vedení spisové agendy u obecních úřadů a k tomu, jaké komplementární archiválie jsou uloženy ve fondech jiných úřadů, např. okresních úřadů či okresních zastupitelstev.

5.5. Vlastní zpracování fondu

a) Při pořádání a inventarizaci fondu a sestavení archivní pomůcky se postupuje podle Základních pravidel pro zpracování archiválií a Základního materiálu k tvorbě metodik zpracování archivních souborů.

b) Podle rozsahu archiválií z doby před rokem 1850 je možné zvážit, zda se zpracují jako samostatná dílčí část inventáře, nebo zda se zpracují společně s archiváliemi z let 1850-1945. V případě, že bude zvolena varianta dvou částí inventáře, musí být zachována návaznost označení evidenčních jednotek.

c) V případě archivů obcí bude možné jen zřídka vycházet z původního registraturního systému a většinou bude nutné aplikovat moderní umělé pořádací schéma. V případě původního registraturního systému nebo dodatečně aplikovaného moderního ukládacího

systému je třeba před zahájením zpracování zvážit, zda je tento systém natolik přehledný a úplný, aby se mohl stát základem zpracování.

d) Formální nevyhraněnost agendy obecních úřadů a nestandardní postupy při genezi některých písemností (např. spojení několika typů úředních knih v jediném svazku) vyžadují při zpracování fondu nejenom pečlivé třídění archiválií, ale i důsledný analytický popis všech inventarizovaných jednotek.

Pokud není v pořádacím schématu uvedeno jinak, archiválie smíšeného charakteru se přiřazuje do příslušné skupiny podle primárního účelu vzniku, nejdůležitějšího nebo převažujícího obsahu.

e) Do fondu Archiv obce nepatří archiválie, které více či méně dokumentují vývoj obce, ale nemají bezprostřední vztah k původci, který jejich vznik neinicioval, nebo je neobdržel standardní cestou, nebo nebyl příslušný k jejich správě a vyřizování. Jedná se například o fotografie a mapy obce, tisky o obci jiných původců, dokumenty korporací (například stanovy, zápisy z jednání, účetní dokumenty netýkající se obce atd.), dokumenty fyzických osob osobní a soukromoprávní povahy (rodinné a osobní kroniky, osobní spisy učitelů, rodné listy, cestovní pasy, berniční knížky, smlouvy netýkající se obce atd.). Viz též kapitulu 4.9. d). Dále není dovoleno do archivního souboru zařazovat dokumenty, které sice s původcem souvisejí, ale jejich shromažďovatelem či autorem je archivář (například články o historii obce).

f) Důvodem pro narušení jednoznačné vazby archiválie na archivní soubor nemůže být například forma archiválie, specializace archivu nebo archiváře, původní držitel, původní problematický vlastník. Typicky se jedná například o kroniky, typáře, fotografické archiválie, tisky původce, úřední dokumenty (v širším slova smyslu dokumenty korporace), které se nacházejí neoprávněně v osobním fondu, jehož zůstavitel nebyl oprávněn k jejich získání do vlastnictví atd.

Výjimkou mohou být případy uvedené v ZP 2.6, některé dočasné korporace (události). Pokud již byla narušena jednoznačná vazba v rámci jednoho archivu, je nutné vždy provést vnitřní změnu evidence NAD a archiválii převést do souboru, kam správně náleží. Pro zachování vazby na předchozí archivní pomůcku nebo místo uložení a případné citace provést konkordanci v prvku Jiné označení, případně v prvku Přímý zdroj akvizice. V případě narušení vazby, na níž se podílí dva nebo více archivů, řešení závisí na možnostech scelení. Jestliže nelze fyzicky soustředit archiválie náležející jednoznačně do zpracovávaného archivního souboru, nevytvářejí se úrovně popisu pro archiválie uložené mimo archiv, který pomůcku zpracovává (viz též ZP, kap. 2.7.1, 2.8).

g) Pokud se liší řazení archiválií podle historických nebo cizojazyčných a podle aktuálně platných názvů entit, je preferováno používání aktuálně platného znění (zejména u geografických jednotek), nemá-li řazení podle historických nebo cizojazyčných názvů zásadní informační hodnotu.

h) Adjustace archiválií nesmí mít vliv na způsob uspořádání. Pokud archiválie z jedné složky či jednotlivosti nelze uložit fyzicky u sebe, řeší se oddělené uložení prostřednictvím prvku popisu Ukládací číslo. Případy dokumentů vložených do úředních knih, u nichž je fyzické i logické oddělení možné, se řeší vyjmutím a zařazením na příslušné místo v hierarchii archivní pomůcky.

i) U účetních písemností je třeba oddělit vlastní účty obce a účty samostatně účtujících entit. Ideální je účty jednotlivých soustav řadit nikoli podle typů písemností, ale podle účetních období, jak spolu navzájem souvisí. Ne vždy to lze provést u knih, které jsou u menších obcí vedeny pro více let. Zde je třeba ponechat řady podle typů knih (hlavní knihy, deníky, atd.). Podle účetních období však lze pořádat ostatní účetní písemnosti: rozpočet, závěrka, případně další dílčí účetní písemnosti vztahující se k tomuto období. Tím vznikne celek umožňující sledování chodu účetnictví od schváleného předpisu (rozpočtu) přes jednotlivé účetní operace až po konečný výsledek hospodaření (účetní závěrka). Podle některých názorů nejsou rozpočty účetními, ale správnými písemnostmi, jejich zařazení k účtům je však z hlediska uživatelů archivní pomůcky logičtější.

Jako samostatné účetní soustavy se řadí účetnictví ústavů a fondů, pokud tvoří uzavřený účetní systém soustředěný kolem samostatné hlavní knihy, resp. s vlastním rozpočtem, účetní závěrkou a s dalšími typy účetních písemností. Organizace, které pouze vyúčtovávaly do hlavního obecního účtu přidělenou částku, se řadí jako součást účetnictví obce.

6. Popis archiválií

6.1. Zásady popisu archiválií

Popis archiválií se vždy řídí zásadami uvedenými v ZP (kap. 3, s. 39-40):

a) Popis od obecného ke specifickému.

b) Informace a hloubka popisu odpovídající úrovni popisu a druhu archivní pomůcky, přičemž hlubší popis není vyloučen.

c) Propojení popisů.

d) Neopakování informací z vyšších úrovní popisu.

6.2. Úrovně popisu

Při popisu se vždy používají úrovně popisu uvedené v ZP (kap. 3, s. 40-44):

a) Archivní soubor.

Tato nejvyšší úroveň popisu se používá vždy a pro celý fond jen jednou, bez ohledu na počet původců či manipulací.

b) Série.

Fond musí obsahovat alespoň jednu sérii.

Úrovní archivní soubor je podle zvoleného pořádacího schématu podřízena sérii odpovídající původci nebo manipulačnímu období, druhu archiválií, nebo se používá kombinace obou hledisek. Těmto vyšším sériím podřízené nižší série obsahují dílčí logické celky tříděné podle různých hledisek. Dále viz kapitolu 6.3.4.

c) Složka

Složka je vždy podřízena úrovni série a popisuje buď archiválie evidované prostřednictvím evidenčních jednotek karton a fascikl, nebo soubory jednotlivostí (např. soubor fotografií).

d) Jednotlivost

Jednotlivost je vždy podřízena úrovni série nebo složka a popisuje buď archiválie evidované prostřednictvím evidenčních (resp. dílčích evidenčních) jednotek (například Registraturní pomůcky, resp. Podací protokoly), nebo archiválie nebo jejich části na nejnižší úrovni v rámci složek a podsložek (např. protokol ve spisu, fotografie ve spisu, jedna sekce mapy apod.).

e) U manipulačního seznamu je závazná hloubka popisu na úrovni složka, u inventáře na úrovni složka a jednotlivost, která nesmí být sloučena do složky, u katalogu na úrovni složka a jednotlivost.

Dále viz 6.4. Výběr pořadacího schématu.

6.3. Prvky popisu

6.3.1. Používání prvků popisu

a) Při popisu se podle druhu archivní pomůcky, úrovně a hloubky popisu používají prvky popisu uvedené v ZP (kap. 4 a 5, s. 45-80). V následujícím textu jsou uváděny prvky a zásady specifické pro fond Archiv obce.

K prvkům podle ZP lze na základě specifických potřeb archivu přidat další, jejich náplň se však nesmí ani částečně překrývat s prvky jinými.

b) V informačním systému (elektronické podobě archivní pomůcky) se prvky vždy nacházejí na odpovídajícím místě struktury archivního souboru. V tištěné podobě archivní pomůcky se údaje zapsané do těchto prvků na úrovni popisu archivní soubor, resp. nejvyšší série slučují do příslušných kapitol úvodu, na nižších úrovních se zvolí vhodnější z obou uvedených variant (například s ohledem na přehlednost tištěného výstupu).

6.3.2. Prvek Jiné označení – umělá signatura

Pokud nejsou uváděny původní signatury spisového plánu nebo nejvýše umělé signatury zavedené v minulosti, které jsou již zavedenou součástí citační praxe, je používání nových umělých signatur zbytečné, neboť popisované archiválie jsou dostatečně identifikovány jiným způsobem.

6.3.3. Prvek Formální název jednotky popisu

Prvek se používá pro:

a) název archivního souboru na úrovni archivní soubor podle platné metodiky evidence NAD a ZP,

b) původní názvy dokumentů, pokud má odpovídající informační hodnotu (například názvy některých kronik).

6.3.4. Prvek Název autorského díla

Prvek se používá pro autorská díla evidovaná prostřednictvím evidenčních jednotek Mapy, plány, technické výkresy, grafické listy, kresby, Fotografické archiválie, Kinematografické filmy, Zvukové archiválie, Tisky, Předměty numizmatické povahy, Předměty faleristické povahy. Obecní kroniky nejsou považovány za autorská díla (viz 6.3.3).

6.4. Výběr pořadacího schématu

a) Výběr se vždy řídí zásadami uvedenými v kapitole 1.5 a v ZP (kap. 2.7.3, s. 22-23). Závazná schémata jsou uvedena v příloze.

b) Úrovní archivní soubor je podle zvoleného pořadacího schématu podřízena série odpovídající původci nebo manipulačnímu období (například období rychty do roku 1850, období obecního úřadu 1850-1945, období místního národního výboru po roce 1945), druhu archiválií (například Listiny, Úřední knihy, Spisy, Účetní materiál atd.), nebo se používá kombinace obou hledisek.

Těmto vyšším sériím podřízené nižší série obsahují dílčí logické celky tříděné podle několika hledisek, případně v jejich kombinaci: věcné hledisko, činnost původce, agenda (například Sociální péče, Spolupůsobení v oblasti sociální péče, agenda se signaturou III.), organizační struktura původce (například Obecní jatka), druh archiválií (například Kroniky), společný znak uplatněný na série typových spisů (např. místo, číslo domu, osobní jméno, datum).

c) Při rozhodování o volbě zpracování původní ročníkové manipulace je třeba nejprve posoudit, zda může být tato manipulace v původní struktuře východiskem pro archivní zpracování (např. vazba na dochované registraturní pomůcky). Prakticky se jedná o rozhodnutí, zda ročníkové manipulace (typicky spisy registraturního (pod)oddělení řazené nejčastěji dle vzestupného čísla (např. kmenového) pro každý kalendářní rok) či jím podobné alfanumerické řady určit jako složky či (nejnižší) série.

Je třeba zvážit i praktický dopad na požadovanou hloubku pořádání, kdy například v inventáři u složky následně stačí zaznamenat rozsah dochovaných čísel spisů v prvku Obsah, regest, naopak v případě určení ročníkové manipulace jako série například v situaci velmi rozsáhlých řad, je nutné danou ročníkovou manipulaci rozepsat do složek a vhodné stanovit metodické pravidlo pro toto rozepsání (mechanicky dle ukládací jednotky, přísně dle určené části signatury apod.).

6.5. Evidenční jednotky

6.5.1. Určování a popis evidenčních jednotek

Při určování a popisu evidenčních jednotek se vychází z platné metodiky evidence NAD a ZP (kap. 2.9, s. 24-35). V následujícím textu jsou uváděny zásady specifické pro fond Archiv obce.

6.5.2. Úřední knihy

Nejčastější typy úředních knih jsou uvedeny v kapitolách 2.1.5. a 2.2.5.

6.5.3. Kartony, fascikly

a) Pro zpracované archiválie je karton evidenční jednotka k evidenci spisů, tj. aktového materiálu včetně tištěných úředních akt (oběžníky, úřední vyhlášky, účetní závěrky, výroční zprávy atp.), korespondence, účtů, technické dokumentace (nikoli však samostatných plánů a technických výkresů, které jsou vykazovány jako jednotliviny), výstřižků, novin, časopisů, zpravodajů po roce 1800, propagačních letáků, katalogů výstav apod.

b) Fascikl je evidenční jednotka pouze pro zpracované archiválie, jejichž uložení v kartonech by bylo neúčelné, případně z jiných důvodů neproveditelné.

6.5.4. Tisky

a) Mezi tisky nepatří tištěné dokumenty evidované prostřednictvím evidenčních jednotek karton, fascikl (viz kapitolu 6.5.3.), mapa, atlas, fotografie zhotovená tiskovou technikou, plakát, pohlednice, cenný papír, štoček a grafický list.

b) Mezi tisky patří obecní almanachy vydané tiskem.

7. Popis původce (původců)

7.1. Zásady popisu původce

Popis původce se vždy řídí zásadami uvedenými v ZP (kap. 6, s. 81-87):

a) popis původce je nezávislý na popisu archivního souboru,

b) V informačním systému (elektronické podobě archivní pomůcky) se prvky popisu původce vždy nacházejí na odpovídajícím místě struktury archivního souboru (viz kapitolu 6.3.1.). V archivní pomůcce se uvádí popis jednotlivých původců samostatně, za sebou. Na prvním místě se uvádí původce největšího množství archiválií v pomůcce popisovaných.

7.2. Typy původců

Ve fondu Archiv obce jsou popisováni tito původci (pokud se jejich archiválie ve fondu vyskytují):

a) rychtářský úřad,

b) obecní úřad od-do, pokud existoval kontinuálně – popis je společný pro organizační útvary uvedené v kapitolách 2.2.3 a 2.2.4.,

c) obecní úřad – jednotlivá období existence, pokud neexistoval kontinuálně – popis je společný pro organizační útvary uvedené v kapitolách 2.2.3., 2.2.4. a 4.8. h),

d) místní národní výbor od roku 1945,

e) Obecní podnik je jako původce popisován ve fondu Archiv obce pouze zcela výjimečně, pokud jeho charakter a význam překročil měřítka obvyklá u malých obcí.

f) osada obce – pro každou se vytváří samostatný popis a je společný i pro její orgány. Popis má opodstatnění v případě, kdy osada vykonávala sama správu osadního jmění prostřednictvím osadního zastupitelstva, případně dalších orgánů. Řada osad jmění buď neměla, nebo jeho správu svěřila přímo obci. V tomto případě by původcem byla entita, která by kromě vymezení katastrálního územního obvodu, případně společně spravovaného majetku, neměla vlastní správní orgány ani jakoukoli písemnou produkci.

Závazné příklady popisu původce jsou uvedeny v přílohách. Pro obecní podnik se použije závazný příklad z metodiky pro Archiv města.

8. Rejstříky

Tvorba rejstříků se vždy řídí zásadami uvedenými v ZP (kap. 7, s. 89-99).

9. Literatura

Tento seznam představuje stručný výběr. Obsáhlejší odkazy na literaturu a legislativu jsou uvedeny v příslušných kapitolách.

Archivářský kurs pro obecní knihovníky, archiváře a kronikáře, Časopis československých knihovníků 3, 1924, s. 126.

Archivy našich vesnic. Agrární archiv, roč., 2, 1915, s. 34 s instruktivní statí Vojtěcha Sokola o archivu obce Kozlova na s. 35-44.

Bauer, Otokar – Mrázková, Ludmila – Nový, Rostislav: Soupis archivní literatury v českých zemích 1895-1956, Praha 1959.

Borovička, Josef: Obecní archivy, Hospodářský a samosprávný věstník, roč. 4, 1916, č. 10, roč. 5, 1917, č. 1.

Borovička, Josef: Samospráva a archivnictví v Čechách, zvláštní otisk z Věstníku České akademie věd a umění 23, 1914.

Bretholz, Berthold: Stadt- und Gemeindearchive in Mähren, Mitteilungen der III. (Archiv) Sektion der k.k. Zentralkommission zur Erforschung der Baudenkmale ...roč. 8, Wien 1911, s. 95 n..

Březnovský Jan, Instrukce k úřadování pro obce městské, vesnické, kontribučenské fondy, záložny a spolky vůbec, Praha 1868.

Cais, Petr: Účetní materiály kamerálního účetnictví obecní samosprávy v Čechách v letech 1850-1945 (se zřetelem k situaci v českém pohraničí). Archivní časopis 56, 2006, s. 249-285.

Čížek, Karel: Návod k soustavnému zřizování obecních spisoven. Praha 1888.

Čoupek, Jiří: Tradice městských a obecních archivů na okrese Uherské Hradiště. In: 155 let archivnictví v českých zemích. Sborník příspěvků z konference uspořádané u příležitosti 155. výročí založení Moravského zemského archivu v Brně ve 31. května - 1. června 1994, Brno 1995, s. 137-142.

- Fiedler, František: O obecním statku. Praha 1889.
- Flögel Jaroslav a kol., Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, Praha 1933.
- Hanzal, Josef: Vesnická obec a samospráva v 16. a na počátku 17. století. Právněhistorické studie 10, 1964, s. 135 – 147.
- Janota, O.: Kulturní povinnosti obce. Praha 1935..
- Kameníček, František: Místní archiv, Naše obec 1, 1907, s. 473 n.
- Kladiwa, Pavel - Pokludová, Andrea - Kafková, Renata: Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850-1914. 2. díl. 2. svazek. Finance a infrastruktura. Ostrava 2009.
- Klapka, Otakar: Obecní ústavy a podniky. Kamenice nad Lipou 1924.
- Kliment, Josef: Obecní zřízení v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha 1936.
- Knedlhans, Jaromír: Osady a jejich poměr k obci. Roudnice nad Labem 1914.
- Macková, Marie: K úřadování a spisovněm obcí a měst, které od 1. října 1938 náležely pod říšskoněmeckou správu. Archivní časopis 49, 1999, s. 235-240.
- Macháček, Fridolin: Vesnické a jiné malé archivy, Věstník Československého zemědělského muzea 7, 1934, s. 155-159.
- Obecní archiv, Věstník územní samosprávy v Čechách a na Moravě 32, 1943, s. 78.
- Obentraut, Maxmilián: Samospráva obce v království Českém. Praktické navedení pro pány představené, radní a výbory obecní ... Sv. 1 - 3, Praha 1863 (též německá verze).
- Petzl Jindřich, Příruční kniha pro obce na Moravě, sv. 1 - 3, 2. vydání, Brno 1902.
- Popelka, František Ladislav: Účetnictví samosprávy obecní. Praha 1891.
- Pro záchranu materiálu příštím historikům (Návrh na zákonnou úpravu obecního archivářství), Národní osvobození 26. ledna 1926.
- Prokeš, Jaroslav: Návrh zákona o organisaci obecních archivů, Časopis archivní školy 13-14, 1938, s. 385- 388.
- Rieger, Bohuš: O správě obcí katastrálních za císaře Josefa II. In: Drobné spisy, sv. I, Praha 1914, s. 279 – 289.
- Schelle, Karel: Vývoj volebního práva do obecních orgánů. Brno 1994.
- Schlée, Fidelis: Sbírká vzorců pro správu obce a obecní úřadování, Praha 1937.
- Slavík K.: Obecní musea a archivy, Věstník Českého zemského ústředí obcí, měst a okresů v Čechách 31, 1942, s. 342.
- Stamm Ferdinand: Die wichtigsten Angelegenheiten der Gemeinde. Prag 1850.
- Stoklásková, Zdeňka: Domovské právo a obecní samospráva. In: Občanské elity a obecní samospráva 1848-1948, Brno 2006 s. 138-145.
- Šouša, Jiří, jr.: Obecní majetek v Čechách 1848-1938. Základy právní úpravy a vývoj komunálního majetku v Čechách v letech 1848-1938. Praha 2009.
- Štarha, Ivan: Časopis Selský archiv a počátky místních archivů na Moravě. In: XXIV. Mikulovské sympozium, Mikulov - Brno 1996, s. 141-147.
- Štarha, Ivan: Obecní archivy na Břeclavsku v polovině 19. století. Jižní Morava 10, 1974, II, s. 153-157.
- Theoretischer und praktischer Archivschulungskurs für Verwalter von Gemeindecarchiven in Eger 1928, MVGDB 65,1927, s. 143 n.
- Venkovské archivy (Usnesení krajinských a vlastivědných pracovníků ze západní Moravy o péči o obecní archivy), Podyjí 12, 1935-1936, obálka.
- Vojtíšek Václav (ed.), O našich městech a patrimoniích a o správě obecních archivů. S poučením o hlavních archivech pražských, Praha 1934 (o obecních archivech zde zvl. stat' Františka Roubíka).
- Vojtíšek, Václav: O archivech městských a obecních a jejich správě, Praha 1924.
- Vojtíšek, Václav: O spisovněm obecních. Věstník Svazu českých měst 11, 1923, s. 6 - 8, 53 - 57, 95 – 98.

Volf, Miloslav, Český zemský výbor a samosprávné archivy. Zprávy Českého zemského archivu, sv. IX, 1946, s. 135-194.

Vrána, Miroslav: Obecní spisovna. Praha 1935.

Wintersperger, Anton: Rukověť pro představené obcí. Brno 1865.

Wunš, Rudolf: Obecní písař: pomocná knížka pro obecní starosty, opatřená hojnými příklady a formuláři z úřadování obecního. Slaný-Louny 1872.

Zenkl, Rudolf: Hospodářství obce a jeho kontrola. Praha 1924.

Žalud, Josef: Obecní zřízení a řád volení v obcích království Českého s doplňujícími zákony, nařízeními a instrukcemi. Praha 1907.

10. Autoři

PhDr. Zdeněk Martínek, Mgr. Radek Pokorný, Mgr. Ivo Šulc.

11. Zrušovací ustanovení

Ve svém obsahu nahrazuje tento metodický pokyn doposud platný Metodický pokyn na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (č. j. AS/1-284/00) z 31. ledna roku 2000, a to včetně přílohy č. 2 - studie Zdeňka Martínka, Archiv obce: příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu, Zvláštní příloha Archivního časopisu 49, 1999, ISSN 0004-0393, který zároveň ruší:

12. Účinnost

Metodický pokyn nabývá účinnosti dnem 25. března 2017.

PhDr. Jiří Úlovec
ředitel odboru archivní správy MV
podepsáno elektronicky

V Praze 16. března 2017

Přílohy

Pořádací schémata

Příloha č. 1

Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Příloha č. 2

Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce.

Popisy původců

Příloha č. 3

Popis původce rychtářský úřad

Příloha č. 4

Popis původce obecní úřad

Příloha č. 5

Popis původce místní národní výbor

Příloha č. 6

Popis původce osada obce

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Poznámka: Pokud není uvedeno jinak, archiválie smíšeného charakteru se přiřazuje do příslušné skupiny podle primárního účelu vzniku, nejdůležitějšího nebo převažujícího obsahu.

A: Předchůdci obecní samosprávy do roku 1850

Úroveň		
série	I. Listiny	
série	II. Úřední knihy	
série		1. Knihy správní
série		2. Knihy evidence vrchnostenských povinností
série		3. Knihy evidence daní a poplatků
série		4. Právní knihy sporné a nesporné agendy
série	III. Spisový materiál	
série		III.1 Pomocné knihy (registraturní pomůcky)
série		III.2 Spisy
série		1. Obec a její správa
série		2. Obecní majetek
série		3. Vrchnostenské záležitosti
série		4. Policejní a bezpečnostní záležitosti
série		5. Berní záležitosti
série		6. Vojenské záležitosti
série		7. Církevní a školní záležitosti
série		8. Právní záležitosti
série	IV. Účetní materiál	
série		IV.1 Účetní knihy
série		IV.2 Účetní spisy
série	V. Ostatní materiál	

B: Obecní úřad 1850 – 1945

Poznámky:

1. Do tohoto schématu jsou zařazována i posteriora z období národních výborů od roku 1945.

2. Znak hvězdička (*): V případě většího množství možno vytvořit samostatnou (nižší) sérii, vzhledem k metodice je nutné v takovém případě vytvořit série i z dalších položek na stejné úrovni v dané sérii.

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

3. Signatury není nutné používat. Pokud jsou použity, zapisují se do prvku popisu Jiné označení, nikoli do obsahu. Viz též kapitolu 6.3.2. Prvek Jiné označení – umělá signatura.

4. jedn. = úroveň popisu jednotlivost; složky (množ. EJ) = složky (množstevní EJ).

Úroveň						
série	I. Listiny					
série	II. Úřední knihy					
série		1. Úřední knihy smíšeného obsahu				
série		2. Úřední knihy všeobecné správy obce				
série			Pamětní knihy – viz též Další písemnosti dokumentačních o charakteru			
série			Knihy zápisů ze schůzí orgánů [dříve Knihy zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva, rady atd.]			
série				Knihy zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva		
série				Knihy zápisů ze schůzí obecní rady		
série				Knihy zápisů ze schůzí obecních komisí		
jedn.					Knihy zápisů ze schůzí finanční komise*	

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
jedn.					Knihy zápisů ze schůzí stavební komise*	
jedn.					Knihy zápisů ze schůzí sociální komise*	
jedn.					Knihy zápisů ze schůzí lesní komise*	
jedn.					Knihy zápisů ze schůzí letopisecké komise*	
série				Knihy zápisů ze schůzí správní komise		
série			Pomocné správní knihy			
jedn.				Pomocné zápisy starostů, tajemníků		
jedn.				Indexy k protokolům obecního zastupitelstva a obecní rady		
jedn.				Knihy oběžníků obce		
série			Knihy agendy domovského práva [dříve Občanské matriky, knihy evidence příslušníků cizích obcí (knihy cizinců)]			
jedn.				Matriky příslušníků obce a matriky čestných občanů*		
jedn.				Matriky příslušníků obce bydlicích jinde*		
jedn.				Rejstříky vydaných domovských listů*		
jedn.				Protokoly o domovských záležitostech*		

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
série		3. Úřední knihy správy obecního majetku				
série			Knihy evidence obecního majetku (kromě inventářů, které jsou součástí účetních knih)			
série			Knihy obecních dražeb a nájmu			
série			Lesní hospodářské plány (knihy lesního hospodářství, taxační lesní manuály)			
série			Knihy honiteb			
série		4. Úřední knihy agendy bezpečnosti a veřejného pořádku				
série			Knihy vedené v záležitostech veřejné bezpečnosti			
jedn.				Policejní protokoly, knihy četnických služeb		
série			Knihy evidence obyvatel a jejich pobytu			

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
jedn.				Knihy evidence příslušníků cizích obcí (knihy cizinců, knihy zápisů cizích příslušníků, knihy přihlašovací)*		
jedn.				Knihy evidence narozených a zemřelých obyvatel*		
jedn.				Knihy hlášení pobytu osob*		
jedn.				Knihy evidence pocestných a potulných osob (knihy příchozích, evidence podomních obchodníků)*		
série			Knihy evidence pracovních sil			
jedn.				Knihy evidence čeledních a pracovních knížek		
série			Knihy vedené v záležitostech dohledu nad veřejnou mravností			
jedn.				Knihy evidence vydaných povolení k veřejným produkcím*		
jedn.				Knihy evidence vydaných vysvědčení zachovalosti*		
jedn.				Trestní rejstříky (knihy trestů)*		
série			Knihy vedené v záležitostech stavebních			
jedn.				Stavební protokoly* [stavební deníky jsou součástí stavební dokumentace]		

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
jedn.				Knihy evidence stavebních povolení*		
série			Knihy vedené v záležitostech zdravotních a veterinárních			
jedn.				Záznamy o ohledání zemřelých		
jedn.				Knihy evidence porážek dobytka		
série		5. Úřední knihy vedené v záležitostech působení obce ve veřejném zájmu				
série			Knihy evidence chudých a potřebných osob			
jedn.				Knihy evidence obecního pořádku a almužen*		
jedn.				Knihy evidence chudých obyvatel*		
jedn.				Knihy ošetřovanců*		
série		6. Úřední knihy evidence ve věcech spolupůsobení ve státních záležitostech				
série			Knihy vedené v záležitostech bezpečnostních			

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
jedn.				Protokoly hnanců		
série			Knihy vojenské evidence			
jedn.				Knihy evidence osob odvodem povinných (branců)*		
jedn.				Knihy evidence osob povinných vojenskou taxou *		
jedn.				Knihy evidence neaktivního mužstva*		
jedn.				Knihy evidence zeměbrany* (ohlašovací knihy zeměbrany)		
jedn.				Knihy evidence domobranců*		
jedn.				Knihy evidence dovolenců* (ohlašovací knihy dovolenců)		
jedn.				Knihy evidence záložníků* (ohlašovací knihy záložníků, ohlašovací knihy o pobytu mužstva v záloze)		
jedn.				Knihy evidence příprěží*		
jedn.				Knihy evidence ubytování vojska*		
jedn.				Knihy zápisů o civilní obraně*		
série			Knihy daňové evidence			
jedn.				Knihy pozemkové daně*		
jedn.				Knihy evidence obecních a školních přírážek a jiných obecních dávek*		

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
jedn.				Knihy evidence nemovitosti*		
jedn.				Parcelní protokoly, knihy změn v parcelních protokolech*		
série			Knihy vedené v soudních záležitostech			
jedn.				Knihy projednání pozůstalostí, sirotčí knihy*		
jedn.				Trestní protokoly (protokoly z trestní agendy samotné obce)*		
jedn.				Knihy evidence pokut*		
série			Knihy vedené v záležitostech státní sociální péče			
jedn.				Knihy evidence nezaměstnaných*		
jedn.				Knihy evidence válečných uprchlíků*		
jedn.				Zásobovací katastry*		
série	III. Spisový materiál					
série		III.1 Registraturní pomůcky				
série			Podací protokoly (knihy došlých a odeslaných dopisů)			

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
série			Indexy, pomocné knihy spisové evidence			
série			Registraturní pomůcky smíšeného charakteru			
série		III.2 Spisy				
série			1. Obec a její správa			
série				1.1 Statutární záležitosti		
série					1.1.1 Obvod obce	
složky (množ. EJ)						Rozluky a slučování obce (organizační záležitosti a jednotlivé případy)
složky (množ. EJ)						Popisy hranic obce (organizační záležitosti a jednotlivé případy)
série					1.1.2 Označení obce [například označení obce a ulic, obecní symboly]	
série				1.2 Domovské právo		
složky (množ. EJ)					Domovská příslušnost (organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy příslušníků obce, seznamy vydaných domovských listů, určování příslušnosti, policejní přihlášky)	
složky (množ. EJ)					Státní občanství (organizační záležitosti a jednotlivé případy)	
složky (množ. EJ)					Čestná občanství (organizační záležitosti a jednotlivé případy)	

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
složky (množ. EJ)					Vystěhovalectví (organizační záležitosti a jednotlivé případy)	
série				1.3 Volební záležitosti		
série					1.3.1 Obecní volby [řazeno chronologicky]	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti, kandidátní listiny, seznamy voličů
série					1.3.2 Volby do vyšších orgánů samosprávy, říšské rady a parlamentu [řazeno podle typu voleb od nejvyššího stupně dolů a v rámci toho chronologicky]	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti, kandidátní listiny, seznamy voličů
série				1.4 Obecní funkcionáři a zaměstnanci		
složky (množ. EJ)					Organizační záležitosti a jednotlivé případy (seznamy, výběr, jmenování, sliby, pověření, rezignace, výpovědi, náhrady a platy, služební cesty, pořádkové pokuty funkcionářům, personální záležitosti obecní policie)	
série				1.5 Všeobecná správní činnost obce		
série					1.5.1 Vyhlásování zákonů a nařízení [řazeno tematicky nebo chronologicky]	
složky (množ. EJ)						Místní vyhlášky [pokud nebude rozděleno tematicky do jiných skupin]
složky (množ. EJ)						Vyhlášky a nařízení jiných úřadů [pokud budou ponechány]

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
série					1.5.2 Informace pro nadřízené orgány a jiné subjekty, kontrola obce	
složky (množ. EJ)						Informace pro nadřízené orgány a jiné subjekty [pokud nebude rozděleno tematicky do jiných skupin]
složky (množ. EJ)						Kontroly obce (organizační záležitosti a jednotlivé případy: kontroly obecního majetku, kontroly rozpočtového hospodaření apod.)
série					1.5.3 Organizace činnosti obecní samosprávy	
složky (množ. EJ)						Interní normy [pokud nemá formu místních vyhlášek, nebo nebude rozděleno tematicky do jiných skupin]
složky (množ. EJ)						Správní změny (organizační záležitosti a jednotlivé případy: podněty, vyjadřování, dopady na činnost)
složky (množ. EJ)						Členství a zastoupení obce v korporacích, spoluúčast na akcích (organizační záležitosti a jednotlivé případy) [pokud nelze zařadit do jiného archivního souboru]
složky (množ. EJ)						Pozvánky na schůze orgánů obce
složky (množ. EJ)						Najímání služeb pro obec (organizační záležitosti a jednotlivé případy)
série					1.5.4 Soudní a jiné spory obce, stížnosti	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy
série					1.5.5 Smírčí a dražební pravomoc	

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, seznamy, smírčí řízení, dobrovolné dražby majetku, dlužní úpisy obyvatel [pokud nelze zařadit do jiného archivního souboru]
série					1.5.6 Spisová služba a archivnictví	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, seznamy a soupisy dokumentů kromě registraturních pomůcek a pamětních knih, zápůjčky, ztráty apod.
série					1.5.7 Pamětní knihy (písemnosti o nich) – viz též 1.4 Obecní funkcionáři a zaměstnanci	
složky (množ. EJ)						Přílohy a podklady pamětních knih – přílohy, zprávy pro kronikáře, koncepty zápisů
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, seznamy a soupisy, materiálně technické zajištění, zápůjčky, ztráty apod.
série					1. 5. 8 Styk obce s korporacemi a osobnostmi (zprávy o různých aspektech života obce, životopisy, vzpomínky, korespondence, tisky věnované obci, zdravice, blahopřání, kondolence) [pokud nelze zařadit do příslušných archivních souborů]	
složky (množ. EJ)						Zprávy o různých aspektech života obce, životopisy, vzpomínky, korespondence, tisky věnované obci, zdravice, blahopřání, kondolence) [pokud nelze zařadit do příslušných archivních souborů]
série			2. Správa obecního majetku			

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
série				2.1 Evidence a ochrana obecního majetku		
série					2.1.1 Evidence	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy (ve formě spisů), zavedení a zrušení nucené správy, zápisy v pozemkových knihách apod.
série					2.1.2 Ochrana	
						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: pojištění a jiná ochrana, poškození, zničení a krádeže
série				2.2 Jednotlivé části obecního majetku – viz též Účetní materiál		
série					2.2.1 Obecní pozemky (sady, honitby, pole, louky, pastviny, zahrady) a vody	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy (nájemců, úrody apod.), provozní záležitosti, prodeje, koupě, pronájmy, pachtý, dražby, vyvlastňování, směny, zábory a přiorání obecních pozemků
série					2.2.2 Obecní budovy a byty (dále viz Stavební záležitosti)	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy (nájemců apod.), provozní záležitosti, prodeje, koupě, pronájmy, dražby
série					2.2.3 Obecní ústavy a fondy (hřbitovní, chudých ad.)	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy (provozní záležitosti, pokud nebudou zařazeny do jiných příslušných skupin)

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
série					2.2.4 Obecní výtěžné podniky (elektrárny, hostince, lomy, šterkovny, pískovny, cihelny, hliniště, palírny, obecní dvory, vodovody, lázně, obecní váhy, jatky plovárny, zastavárny ad.)	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy (podniků, nájemců, produkce apod.), provozní záležitosti, prodeje, koupě, pronájmy, dražby
série					2.2.5 Obecní lesy	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy (nájemců, těžby apod.), provozní záležitosti, prodeje, koupě, pronájmy, dražby
série					2.2.6 Obecní movitý majetek	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy (nájemců, produkce apod.), provozní záležitosti, prodeje, koupě, pronájmy, dražby
série					2.2.7 Cenné papíry v majetku obce	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: obligace, cizí dluhopisy, akcie, prodeje, koupě, dividendy
série					2.2.8 Účty obce u peněžních ústavů	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: vedení účtů, vkladní knížky
série				2.3 Rozpočtové hospodaření obce – viz též Účetní materiál		
série					2.3.1 Rozpočty	
						Organizační záležitosti
série					2.3.2 Obecní zápůjčky a příspěvky	

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: zápůjčky obce jiným korporacím a jejich vymáhání, příspěvky obce jiným korporacím
série					2.3.3 Obecní zápůjčky a dluhy	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: zápůjčky obce od jiných subjektů a jejich vymáhání
série					2.3.4 Daně, přirážky a jiné dávky	
složky (množ. EJ)						Obecní přirážky, školní přirážky a jiné obecní dávky
složky (množ. EJ)						Obecní mýto
složky (množ. EJ)						Předpisy přímých daní
složky (množ. EJ)						Výměry poplatkového ekvivalentu
série			3. Péče o vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek			
série				3.1 Bezpečnost osob a majetku		
série					3.1.1 Evidence pobytu, dohled nad potulnými osobami	

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
složky (množ. EJ)						Příslušníci cizích obcí (organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy vč. rekreatů, policejní přihlášky, pátrání po osobách apod.)
složky (množ. EJ)						Potulné osoby (organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy potulných osob, pátrání po osobách apod.)
série					3.1.2 Ochrana veřejného pořádku	
složky (množ. EJ)						Místní (obecní) policie (organizační záležitosti a jednotlivé případy: provozní záležitosti obecní policie, policejní prohlídky a akce, policejní řády, pokud nebudou zařazeny do Vyhlášení zákonů a nařízení apod.)
složky (množ. EJ)						Politické akce (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, povolování apod.)
složky (množ. EJ)						Rušení veřejného pořádku, veřejné nepokoje, policejní protokoly (organizační záležitosti a jednotlivé případy)
série					3.1.3 Ochrana bezpečnosti života	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: násilné trestné činy, zbraně vč. vyjadřování k udělování zbrojních pasů, dopravní nehody, opatření proti vstupu na nebezpečná místa
složky (množ. EJ)						Živelní pohromy (kromě požárů) – organizační záležitosti a jednotlivé případy (výkazy a seznamy, prevence, škody, pomoc postiženým)
série					3.1.4 Opatření proti polnímu, lesnímu a vodnímu pychu	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
série				3.2 Bezpečnost silnic a cest, doprava a spoje		
série					3.2.1 Veřejné cesty a silnice – viz též stavební záležitosti	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, ochranná pásma, silniční policie, dohled nad silničním provozem apod.
série					3.2.2 Veřejná doprava a spoje	
složky (množ. EJ)						Hromadná doprava osob a nákladů (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, závady, železnice, autobusy, přivozy, lanovky)
složky (množ. EJ)						Poštovníctví (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, závady, zřizování úřadoven apod.)
složky (množ. EJ)						Telekomunikace (organizační záležitosti a jednotlivé případy: zřizování telefonních hovorů, telegrafních stanic, místního rozhlasu apod.)
série					3.2.3 Obecní mýta	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, seznamy, organizační zajištění, dražby, návrhy na zrušení, tarify mýtného, vymáhání apod.
série				3.3 Trhy a zásobování		
série					3.3.1 Dohled nad trhy, mírami a váhami	
složky (množ. EJ)						Trhy (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, tržní sazby, ceníky, pronájem jarmarků, výkazy trhů, dražební protokoly, termíny a povolování trhů, porušování norem, pokuty apod.)

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
složky (množ. EJ)						Míry a váhy (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, cejchování vah, porušování norem, pokuty apod.)
série					3.3.2 Zásobování (kromě válečného)	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, seznamy, zajištění, nedostatky apod.
série				3.4 Zdravotní a veterinární záležitosti		
série					3.4.1 Léčebná péče – viz též Péče o děti, nemocné a postižené	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy péče, výlohy za ošetření osob, prevence, opatření, závady, okresní lékaři, vyjadřování ke zřizování nemocnic apod.
série					3.4.2 Hygienické poměry v obci, pohřebnictví	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, opatření, závady, zřizování a provoz hřbitovů a márníc (kromě stavebních záležitostí), úmrtní záležitosti, (nálezy a ohledání mrtvol, výlohy za pohřby, úmrtní listy [pokud je nelze zařadit do jiných archivních souborů]) apod.
série					3.4.3 Opatření proti nakažlivým nemocem	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, očkování, zdravotní prohlídky a další opatření, závady, epidemie apod.
série					3.4.4 Veterinární záležitosti	

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, prohlídky a porážky dobytka, opatření, závady, epidemie, dobytčí pasy apod.
série				3.5 Čelední a pracovní záležitosti – viz dále Živnostenské záležitosti		
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy (např. zaměstnanců), vyplácení mezd, pracovněprávní spory, stávky, nucené nasazení a přidělení na práci, pracovní a čelední knížky [pokud je nelze zařadit do příslušného archivního souboru]
série				3.6 Záležitosti dohledu nad veřejnou mravností		
série					3.6.1 Dohled nad veřejnou mravností	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy např. veřejné zábavy, nedělní a sváteční klid, hazardní hry, prodej lihovin, veřejná mravnost
série					3.6.2 Vydávání vysvědčení mravů a zachovalosti	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy [pokud je nelze zařadit do jiných archivních souborů] apod.
série				3.7 Stavební a požární záležitosti		
série					3.7.1 Stavební záležitosti	
složky (množ. EJ)						Regulace území obce a organizace výstavby (organizační záležitosti a jednotlivé případy)*
složky (množ. EJ)						Evidence domů a staveb (organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy, přečíslování, přidělování čísel apod.)*

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
složky (množ. EJ)						Obytné stavby (jednotlivé případy)*
složky (množ. EJ)						Dopravní stavby a zařízení (jednotlivé případy: stavby, přeložení, úpravy a údržba silnic, cest, železnic, lanovek, mostů)*
složky (množ. EJ)						Veřejné stavby (jednotlivé případy: školy, hasičské zbrojnice, úřadovny, hřbitovy, plovárny, mostní váhy)*
složky (množ. EJ)						Vodohospodářské stavby (jednotlivé případy: úpravy vodních toků, vodní nádrže, meliorace, vodovody, kašny, studně, kanalizace)*
složky (množ. EJ)						Církevní stavby (jednotlivé případy)*
složky (množ. EJ)						Podnikové, živnostenské, energetické, telekomunikační a hospodářské stavby (jednotlivé případy)*
série					3.7.2 Požární záležitosti	
složky (množ. EJ)						Požární prevence (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, organizace pojištění proti požáru, požární řády, požární hlídky a další prevence)
složky (množ. EJ)						Sbory dobrovolných hasičů (podíl obce na organizaci sborů)
složky (množ. EJ)						Požáry (výkazy, jednotlivé případy)
série					3.7.3 Elektrifikace – viz dále Obecní výtěžné podniky, Stavební záležitosti	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, nabídky, žádosti apod.

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
série			4. Působení obce ve veřejném zájmu			
série				4.1 Chudinství a sociální péče		
série					4.1.1 Péče o chudé, chudinské ústavy	
složky (množ. EJ)						Chudinské ústavy, obecní chudobince (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy péče, seznamy chudých obyvatel, spoluúčast obce na organizaci, provozní záležitosti, stravovací akce, starobní podpory, vysvědčení chudoby – seznamy, vydaná vysvědčení [pokud nelze zařadit do jiného archivního souboru] apod.)
složky (množ. EJ)						Nadace a veřejné sbírky (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, seznamy, spoluúčast obce na vyhlásování, organizaci sbírek a obdarování apod.)
série					4.1.2 Péče o děti, nemocné a postižené – viz též Léčebná péče	
složky (množ. EJ)						Péče o děti (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy péče, seznamy dětí, spoluúčast obce na organizaci, placení porodného, vymáhání výživného, umístování dětí do sirotčinců, nalezinců, dětských domovů a rodin)
složky (množ. EJ)						Péče o nemocné a postižené (organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy nemocných, ošetřovanců, invalidů a válečných poškozců, spoluúčast obce na organizaci, zřizování nemocnic)
série					4.1.3 Bytové hospodářství	

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy bytů a nájemníků v obci, řešení bytové nouze, přidělování bytů
série				4.2 Školství		
série					Zřizování a provoz školních rad [pokud nelze zařadit do příslušného fondu]	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: volby do školních rad, personální záležitosti, provozní záležitosti, stížnosti apod.)
série					Zřizování a provoz škol [pokud nelze zařadit do příslušného fondu]	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy a výkazy (učitelů, dětí školou povinných, zanedbávání školní docházky vč. pokut atd.), zřizování škol (žádosti, vyjadřování k žádostem jiných obcí, změny školních obvodů, rušení škol), provozní záležitosti (materiálně technické zabezpečení, personální záležitosti, stížnosti apod.)
série				4.3 Církevní záležitosti – viz též Soudní záležitosti		
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: řešení patronátů, příspěvky obce církvím apod.
série				4.4 Záležitosti spolkové, kulturní, tělovýchovné a sportovní		
série					4.4.1 Spolky	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy spolků, vyjadřování ke stanovám, spolupráce obce se spolky

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
série					4.4.2 Obecní knihovny a muzea [pokud nelze zařadit do příslušného fondu]	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy činnosti, provozní záležitosti (materiálně technické zabezpečení, subvence, personální záležitosti, stížnosti apod.)
série					4.4.3 Osvětová a zájmová činnost	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy činnosti, seznamy akcí, seznamy funkcionářů, spolupráce obce, kulturní a osvětové akce vč. povolování (divadelní představení, koncerty, posvícení, plesy, taneční zábavy, biografy, oslavy, výstavy, přednášky, sázení památných stromů, pamětní desky a pomníky atd.)
série					4.4.4 Tělovýchova a sport	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy činnosti, seznamy akcí, seznamy funkcionářů, spolupráce obce, tělovýchovné a sportovní akce vč. povolování
série			5. Spolupůsobení ve státních, všeobecně správních a bezpečnostních záležitostech			
série				5.1 Všeobecně správní a bezpečnostní záležitosti		
série					5.1.1 Sčítání lidu [řazeno chronologicky] – náleží do agendy přenesené působnosti	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a výsledky sčítání

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
série					5.1.2 Matriční záležitosti (viz též Soudní záležitosti) – náleží do agendy přenesené působnosti	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: civilní ohlášky a sňatky, křestní listy [pokud je nelze zařadit do jiných archivních souborů] ad.
série					5.1.3 Hnanecké záležitosti	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy (seznamy hnanců apod.)
série				5.2 Vojenské záležitosti		
série					5.2.1 Vojenské záležitosti	
složky (množ. EJ)						Záležitosti vojenské služby (organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy branců a odvodem povinných, organizace odvodů, kontrolní shromáždění, cvičení, osvobození od služby, propuštění ze služby, pátrání po vojenských osobách, vyznamenání a odměny, vojenský výcvik mládeže apod.)*
složky (množ. EJ)						Válečná opatření (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, komunikace s příslušnými orgány, pátrání po osobách, mobilizace, válečné hospodářství, zásobovací agenda, přidělové hospodářství, evidence konzumentů, lichva, černý obchod, válečné půjčky a sbírky, rekvizice majetku vč. zvonů, válečné zásobování, zákopové práce, vlastní i cizí váleční zajatci, padlí a nezvěstní, špionáž, civilní a protiletectká obrana) – viz též Váleční uprchlíci*
složky (množ. EJ)						Válečné škody (výkazy, odstraňování, sbírky na poškozené apod.)*

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
série					5.2.2 Materiální zabezpečení vojska	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, opatření a zajištění (vojenské příprave, ubytování vojska, vojenské dodávky a rekvizice, klasifikace, připouštění a odvody koní)
série				5.3 Záležitosti daňové a katastrální		
série					5.3.1 Daňové záležitosti	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy daňových poplatníků a dlužníků, výkazy cen nemovitostí, pachtovného, daňové exekuce apod.
série					5.3.2 Katastrální záležitosti	
složky (množ. EJ)						Obvody a hranice katastrů (popisy a změny)
složky (množ. EJ)						Jednotlivé případy (katastrální výtahy jednotlivých usedlostí, pozemnostní archy, převody a vyvlastňování nemovitostí, rozhodnutí a smlouvy o služebnosti)
série					5.3.3 Pozemková reforma	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, žádosti o přiděly, zaknihování drobných přidělů
série				5.4 Soudní záležitosti [pokud nelze zařadit do příslušných archivních souborů]		
série					5.4.1 Soudní záležitosti	

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: soudní spory (kromě sporů s obcí), povolení k sňatku, svatební smlouvy, legitimování dětí, poručnictví, prohlášení zletilosti, pozůstalostní záležitosti, prohlášení za mrtva, zbavení svéprávnosti, nucená správa majetku, soudní vystěhování, sepisování protokolů, pozůstalostí apod., spolupráce při vyšetřování, doručování zásilek
série					5.4.2 Trestní pravomoc	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, seznamy, obecní trestní senát, udělení pokut (pokud nebude zařazeno do jiných tematických skupin), trestní listy apod.
série				5.5 Živnostenské záležitosti – viz též Čelední a pracovní záležitosti		
série					5.5.1 Výroba, obchod a služby, cechy, živnostenská společenstva a živnosti [pokud je nelze zařadit do jiných archivních souborů]	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, organizační a provozní záležitosti, řešení hospodářské krize, povolování, pronájmy, zákazy, živnosti provozované bez povolení, živnostenská společenstva, prodej losů, bezpečnost a ochrana práce, znečišťování prostředí
série					5.5.2 Peněžní a pojišťovací ústavy, výdělečná společenstva a družstva, kontribučenské a obilní fondy	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, organizační a provozní záležitosti, bezpečnost a ochrana práce, znečišťování prostředí

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
série				5.6 Zemědělství, lesnictví, myslivost, rybolov, vodní hospodářství		
série					5.6.1 Zemědělství	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy (zemědělské statistiky, sčítání ploch kultur a osevu, půdní rozborů zemědělské závodové dotazníky a štítky, soupisy hospodářských zvířat, strojů, škody na úrodě – pokud nebudou zařazeno do Živelních pohrom), strojní družstva, hubení škůdců, rozvrhy dobytčí soli
série					5.6.2 Lesnictví, myslivost	
složky (množ. EJ)						Lesnictví (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, lesní hospodářství, lesní družstva, škody – pokud nebudou zařazeno do Živelních pohrom, hubení škůdců)
složky (množ. EJ)						Myslivost (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, právo myslivosti, honební záležitosti, honební výbory)
série					5.6.3 Rybolov	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, právo rybolovu
série					5.6.4 Vodní hospodářství – dále viz Stavební záležitosti	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy vodních práv a děl, vodní a meliorační družstva, provozní záležitosti, vodoprávní povolení
série				5.7 Záležitosti státní sociální péče		
série					5.7.1 Státní sociální péče	

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, místní dohled v záležitostech sociálního a starobního pojištění, péči o válečné poškozence
série					5.7.2 Péče o nezaměstnané	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy péče, seznamy nezaměstnaných, spoluúčast obce na organizaci, nouzové práce, podpory v nezaměstnanosti, stravovací akce pro nezaměstnané apod.
série					5.7.3 Váleční uprchlíci	
složky (množ. EJ)						Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy péče, seznamy válečných uprchlíků, spoluúčast obce na organizaci, podpory, umístování, příspěvky národním hostům (1945)
série			6. Spisy tematicky nezařaditelné			
série				Ročníková manipulace [pokud nelze rozdělit tematicky například z důvodu adjustace]		
složky					Ročník XXXX	
série				Spisy obecního úřadu tematicky nezařaditelné [pokud nelze rozdělit tematicky, například u více různých záležitostí řešených na jednom dokumentu, nebo z důvodu adjustace]		
složky (množ. EJ)					Korespondence s ... (například okresním zastupitelstvem) [pokud nelze rozdělit tematicky]	
složky (množ. EJ)					Koncepty obecních podání [pokud nelze rozdělit tematicky]	

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
série	IV. Účetní materiál					
série		IV.1 Účetní knihy				
série			Účetnictví obce			
série				Účetní knihy smíšeného charakteru		
složky nebo jedn.					Knihy, do nichž byly zapisovány účty dvou samostatně účtujícími systémů, např. účty obce a účty samostatně účtujícího chudinského fondu. Nelze je proto jednoznačně zařadit do kontextu jednoho účetního systému.	
série				Hlavní knihy účetní		
složky nebo jedn.					Hlavní knihy obce, knihy obecních rozpočtů, hlavní knihy spotřeby elektřiny [řazeno chronologicky]	
série				Účetní deníky		
složky nebo jedn.					Pokladní deníky obce, likvidační deník – strážka, knihy došlých peněžních zásilek, deníky cestovních výloh [řazeno chronologicky]	
série			Účetnictví obecních podniků a fondů			
série				Hlavní knihy		
složky nebo jedn.					Hlavní knihy pokladny chudých (hlavní knihy ústavu chudých) / chudobince	
série				Pokladní deníky		

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
složky nebo jedn.					Pokladní deníky ústavu chudých (deníky pokladny chudých, evidence žebračenek) / chudobince	
složky nebo jedn.					Pokladní deníky obecní knihovny / muzea [pokud nelze zařadit do příslušného fondu]	
série			Účetnictví záduší			
složky nebo jedn.				Účetní knihy záduší, účetní knihy kostelních přírážek [pouze exempláře účtů náležející obci jako patronovi]		
série		IV.2 Účetní spisy				
série			Účetnictví obce			
série				Celkové sumáře obecních úctů		
série				Rozpočty		
složky (množ. EJ)					Rozpočty obce (rozpočty příjmů a vydání) ¹	
série				Účetní závěrky		
složky (množ. EJ)					Účetní závěrky obce	
série			Účty obecních ústavů a fondů			
série				Rozpočty obecních ústavů a fondů		

¹ Účty jiných korporací (např. rozpočty okresu, vyúčtování kontribučních fondů) nepatří do fondu obce, maximálně jako příloha účtů, pokud se nějak vztahují k účetnictví obce (např. se pokud se týkají finanční subvence od okresu obci).

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
složky (množ. EJ)					Rozpočty ústavu chudých / chudobince	
složky (množ. EJ)					Rozpočty školního újezdu, školní obce, školy [pokud nelze zařadit do příslušného fondu]	
složky (množ. EJ)					Rozpočty obecní knihovny / muzea [pokud nelze zařadit do příslušného fondu]	
složky (množ. EJ)					Rozpočty sboru dobrovolných hasičů [pokud nelze zařadit do příslušného fondu]	
série				Účetní závěrky obecních ústavů a fondů		
složky (množ. EJ)					Účetní závěrky ústavu chudých / chudobince	
složky (množ. EJ)					Účetní závěrky školního újezdu, školní obce, školy [pokud nelze zařadit do příslušného fondu]	
složky (množ. EJ)					Účetní závěrky obecní knihovny / muzea [pokud nelze zařadit do příslušného fondu]	
složky (množ. EJ)					Účetní závěrky sboru dobrovolných hasičů [pokud nelze zařadit do příslušného fondu]	

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
série			Účty obecních staveb			
série				Rozpočty obecních staveb		
série				Účetní závěrky obecních staveb		
série			Účty obecních podniků			
série				Rozpočty obecních podniků		
série				Účetní závěrky obecních podniků		
série			Účty záduší, účetní knihy kostelních přírážek [pouze exempláře účtů náležející obci jako patronovi]			
série			Inventáře			
složky nebo jedn.				Inventáře obecního jmění (nemovitostí, veřejného statku, movitého majetku)		
složky nebo jedn.				Inventáře majetku samostatně účtujících ústavů, fondů a podniků		
složky nebo jedn.				Inventáře sboru dobrovolných hasičů [pouze exempláře účtů náležející obci jako zřizovateli]		
série	V. Ostatní materiál					
série		Mapy [pokud nejsou součástí spisů]				

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
složky (s typem EJ) nebo jedn.			Regulační plány*			
složky (s typem EJ) nebo jedn.			Katastrální mapy*			
složky (s typem EJ) nebo jedn.			Lesní a vodní mapy*			
složky (s typem EJ) nebo jedn.			Situační nástiný*			
série		Plány [pokud nejsou součástí spisů]				
složky (s typem EJ) nebo jedn.			Plány staveb			
série		Fotografická a filmová dokumentace [pokud není součástí spisů]				
série		Typáře a razítka				
série		Další písemnosti dokumentačních o charakteru [pokud nejsou součástí spisů]				

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
série		Tisky vydávané obcí				
série	VI. Osady					
série		Knihy				
série			Zápisy ze schůzí osadních orgánů			
jedn.				Zápisy ze schůzí osadního zastupitelstva		
série		Spisový materiál				
série			Osadní funkcionáři a zaměstnanci			
série			Volby osadního zastupitelstva			
série			Osadní majetek			
složky (množ. EJ)				Zavedení a zrušení správy osadního majetku		
série		Účetní materiál				
jedn. nebo složky (množ. EJ)			Inventáře osadního jmění			
jedn.			Hlavní knihy osady			
jedn.			Pokladní deníky osady			
jedn. nebo složky (množ. EJ)			Rozpočty osady			

Příloha č. 1 Schéma pro převod archivní pomůcky Archiv obce vytvořené podle Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (čj. AS/1-284/00 ze dne 31. ledna 2000) do prostředí odpovídajícího Základním pravidlům pro zpracování archiválií z roku 2015

Úroveň						
jedn. nebo složky (množ. EJ)			Účty příjmů a vydání osady			

A: Předchůdci obecní samosprávy do roku 1850

Poznámka: Úřední kniha, registraturní pomůcka a spis smíšeného charakteru se přiřazuje do příslušné skupiny podle primárního účelu, nejdůležitějšího nebo převažujícího obsahu.

Úroveň	
série	Obec a její správa
série	Obecní majetek
série	Vrchnostenské záležitosti
série	Policejní a bezpečnostní záležitosti
série	Berní záležitosti
série	Vojenské záležitosti
série	Církevní a školní záležitosti
série	Právní záležitosti

B: Obecní úřad 1850 – 1945

Poznámky:

1. Do tohoto schématu jsou zařazována i posteriora z období národních výborů od roku 1945.
2. Znak hvězdička (*): V případě většího množství možno vytvořit samostatnou (nižší) sérii, vzhledem k metodice je nutné v takovém případě vytvořit série i z dalších položek na stejné úrovni v dané sérii.
3. Signatury není nutné používat. Pokud jsou použity, zapisují se do prvku popisu Jiné označení, nikoli do obsahu. Viz též kapitolu 6.3.2. Prvek Jiné označení – umělá signatura.
4. jedn. = úroveň popisu jednotlivost; složky (množ. EJ) = složky (množstevní EJ).

Úroveň						
série	Obec a její správa					
série		Registraturní pomůcky [pokud lze zařadit k této agendě, ale ne ke konkrétní podřízené jednotce popisu]				
série		Statutární záležitosti				

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
série			Obvod obce			
složky (množ. EJ)				Rozluky a slučování obce* - organizační záležitosti a jednotlivé případy		
složky (množ. EJ)				Popisy hranic obce* - organizační záležitosti a jednotlivé případy		
série			Označení obce [například označení obce a ulic, obecní symboly]			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy		
série		Domovské právo				
série			Domovská příslušnost			
jedn. nebo složka (množst evní EJ)				Evidence příslušníků obce* (občanské matriky, matriky příslušníků obce, matriky příslušníků obce bydlicích jinde, matriky čestných občanů, dílčí seznamy, policejní přihlášky apod.)		
jedn. nebo složka (množst evní EJ)				Evidence vydaných domovských listů* (rejstříky, dílčí seznamy apod.)		
				Organizační záležitosti*		
jedn. nebo složka (množst evní EJ)				Určování příslušnosti* (protokoly o domovských záležitostech, jednotlivé případy apod.)		
série			Státní občanství			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy		
série			Čestná občanství			

Příloha č. 2 Umělé pořadací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy		
série			Vystěhovalectví			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy		
série		Volební záležitosti				
série			Obecní volby [řazeno chronologicky]			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti, kandidátní listiny, seznamy voličů		
série			Volby do vyšších orgánů samosprávy, říšské rady a parlamentu [řazeno podle typu voleb od nejvyššího stupně dolů a v rámci toho chronologicky]			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti, kandidátní listiny, seznamy voličů		
série		Obecní funkcionáři a zaměstnanci [vč. obecní policie]				
složky (množ. EJ)			Organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy, výběr, jmenování, sliby, pověření, rezignace, výpovědi, náhrady a platy, služební cesty, pořádkové pokuty funkcionářům			

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
série		Všeobecná správní činnost obce				
série			Vyhlašování zákonů a nařízení [řazeno tematicky nebo chronologicky]			
složky (množ. EJ)				Místní vyhlášky [pokud nebude rozděleno tematicky do jiných skupin]*		
složky (množ. EJ)				Vyhlášky a nařízení jiných úřadů [pokud budou ponechány]*		
série			Informace pro nadřízené orgány a jiné subjekty, kontrola obce			
složky (množ. EJ)				Informace pro nadřízené orgány a jiné subjekty [pokud nebude rozděleno tematicky do jiných skupin]		
složky (množ. EJ)				Kontroly obce (organizační záležitosti a jednotlivé případy: kontroly obecního majetku, kontroly rozpočtového hospodaření apod.)*		
série			Organizace činnosti obecní samosprávy			
série				Jednání orgánů obce		
série					Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva vč. pozvánek a příloh [řazeno chronologicky]	
série					Zápisy ze schůzí obecní rady vč. pozvánek a příloh [řazeno chronologicky]	
série					Zápisy ze schůzí obecních komisí vč. pozvánek a příloh [řazeno chronologicky]	

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
jedn.						Zápisy ze schůzí finanční komise*
jedn.						Zápisy ze schůzí stavební komise*
jedn.						Zápisy ze schůzí sociální komise*
jedn.						Zápisy ze schůzí lesní komise*
jedn.						Zápisy ze schůzí letopisecké komise*
série					Zápisy ze schůzí správní komise vč. pozvánek a příloh [řazeno chronologicky]	
série					Pomocné zápisy starostů, tajemníků	
série					Indexy k protokolům obecního zastupitelstva a obecní rady	
série				Interní normy, oběžníky obce [pokud nemá formu místních vyhlášek, nebo nebude rozděleno tematicky do jiných skupin]		
série				Správní změny (organizační záležitosti a jednotlivé případy: podněty, vyjadřování, dopady na činnost)		
série				Členství a zastoupení obce v korporacích, spoluúčast na akcích (organizační záležitosti a jednotlivé případy) [pokud nelze zařadit do jiného archivního souboru]		
série				Najímání služeb pro obec (organizační záležitosti a jednotlivé případy)		
série			Soudní a jiné spory obce, stížnosti			

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy		
série			Smírčí a dražební pravomoc			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, seznamy, smírčí řízení, dobrovolné dražby majetku, dlužní úpisy obyvatel [pokud nelze zařadit do jiného archivního souboru]		
série			Spisová služba a archivnictví			
série				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, seznamy a soupisy dokumentů kromě pamětních knih, zápůjčky, ztráty apod.		
série				Podací protokoly (knihy došlých a odeslaných dopisů) [pokud nelze zařadit ke konkrétním agendám]		
série				Indexy, pomocné knihy spisové evidence [pokud nelze zařadit ke konkrétním agendám]		
série				Registraturní pomůcky smíšeného charakteru [pokud nelze zařadit ke konkrétní agendě nebo jednotce popisu]		
série				Typáře a razítka		
série			Pamětní knihy a další dokumentace života obce – viz též Obecní funkcionáři a zaměstnanci			
série				Organizační záležitosti dokumentace života obce a jednotlivé případy		

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
složky (množ. EJ)					Výkazy, seznamy a soupisy, materiálně technické zajištění, zápůjčky, ztráty kronik apod.	
série				Pamětní knihy vč. příloh a podkladů [řazeno chronologicky]		
série				Přílohy a podklady pamětních knih [pokud nelze přiřadit ke konkrétnímu ročníku či svazku]		
složky (množ. EJ)					Přílohy, zprávy pro kronikáře, koncepty zápisů	
série				Tisky vydávané obcí		
série				Styk obce s korporacemi a osobnostmi		
složky (množ. EJ)					Zprávy o různých aspektech života obce, životopisy, vzpomínky, korespondence, tisky věnované obci, zdravotní, blahopřání, kondolence) [pokud nelze zařadit do příslušných archivních souborů]	
série				Fotografická a filmová dokumentace [pokud není součástí spisů]		
série	Správa obecního majetku					
série		Registraturní pomůcky [pokud lze zařadit k této agendě, ale ne ke konkrétní podřízené jednotce popisu]				
série		Evidence a ochrana obecního majetku				

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
série			Evidence			
složky (množ. EJ)				Evidence obecního majetku* kromě inventářů, které jsou součástí účetních knih (inventáře obecního jmění – nemovitostí, veřejného statku, movitého majetku)		
složky (množ. EJ)				Evidence obecních dražeb a nájmu*		
složky (množ. EJ)				Evidence honiteb*		
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy*: zavedení a zrušení nucené správy, zápisy v pozemkových knihách apod.		
složky (množ. EJ)				Lesní hospodářské plány* (knihy lesního hospodářství, taxační lesní manuály)		
série			Ochrana			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: pojištění a jiná ochrana, poškození, zničení a krádeže		
série		Jednotlivé části obecního majetku				
série			Obecní pozemky (sady, honitby, pole, louky, pastviny, zahrady) a vody			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy (nájemců, úrody apod.), provozní záležitosti, prodeje, koupě, pronájmy, pachtý, dražby, vyvlastňování, směny, zábory a priorání obecních pozemků		

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
série			Obecní budovy a byty (dále viz Stavební záležitosti)			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy (nájemců apod.), provozní záležitosti, prodeje, koupě, pronájmy, dražby		
série			Obecní ústavy a fondy (hřbitovní, chudých ad.)			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy (provozní záležitosti, pokud nebudou zařazeny do jiných příslušných skupin)		
série			Obecní výdělečné podniky (elektrárny, hostince, lomy, štěrkovny, pískovny, cihelny, hlinišť, palírny, obecní dvory, vodovody, lázně, obecní váhy, jatky plovárny, zastavárny ad.) [struktura se opakuje pro každý jednotlivý podnik, pro něžž se zakládá série]			
série				podnik X		
složky (množ. EJ)					Organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy (podniků, nájemců, produkce apod.), provozní záležitosti, prodeje, koupě, pronájmy, dražby	

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
jedn.					Hlavní knihy [pokud nelze přiřadit k jednotlivým agendám a rozdělit na jednotlivá účetní období; řazeno chronologicky]	
jedn.					Pokladní deníky [pokud nelze přiřadit k jednotlivým agendám a rozdělit na jednotlivá účetní období; řazeno chronologicky]	
jedn. nebo složky (množ. EJ)					Rozpočty, účty, účetní závěrky, účetní knihy a deníky, účetní spisy, účetní přílohy a závěrky obce [pokud lze přiřadit jednotlivým účetním obdobím; řazeno chronologicky]	
jedn. nebo složky (množ. EJ)					Inventáře majetku	
jedn.					Hlavní knihy spotřeby elektřiny	
série			Obecní lesy			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy (nájemců, těžby apod.), provozní záležitosti, prodeje, koupě, pronájmy, dražby		
série			Obecní movitý majetek			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy (nájemců, produkce apod.), provozní záležitosti, prodeje, koupě, pronájmy, dražby		

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
série			Cenné papíry v majetku obce			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: obligace, cizí dluhopisy, akcie, prodeje, koupě, dividendy		
série			Účty obce u peněžních ústavů			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: vedení účtů, vkladní knížky		
série		Rozpočtové hospodaření obce – viz též Evidence a ochrana obecního majetku, Obecní ústavy a fondy, Rozpočtové hospodaření obce, Obecní výdělečné podniky, Péče o chudé, chudinské ústavy, Zřizování a provoz škol, Církevní záležitosti, Obecní knihovny / muzea				
série			Rozpočty a rozpočtové hospodaření			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Celkové sumáře obecních účtů*		

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
jedn.				Účetní knihy smíšeného charakteru* [Pokud nelze přiřadit k jednotlivým agendám a rozdělit na jednotlivá účetní období. Jedná se o knihy, do nichž byly zapisovány účty dvou samostatně účtujícími systémů, např. účty obce a účty samostatně účtujícího chudinského fondu. Nelze je proto jednoznačně zařadit do kontextu jednoho účetního systému. Řazeno chronologicky]		
jedn.				Hlavní knihy účetní* (hlavní knihy obce, knihy obecních rozpočtů) [pokud nelze přiřadit k jednotlivým agendám a rozdělit na jednotlivá účetní období; řazeno chronologicky]		
jedn.				Účetní deníky* (pokladní deníky obce, likvidační deník – strazza, knihy došlých peněžních zásilek, deníky cestovních výloh) [pokud nelze přiřadit k jednotlivým agendám a rozdělit na jednotlivá účetní období; řazeno chronologicky]		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Rozpočty* (příjmů a vydání), 2 účetní knihy a deníky, účetní spisy, účetní přílohy a závěrky obce [pokud lze přiřadit jednotlivým účetním obdobím; řazeno chronologicky]		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Rozpočty, účty a účetní závěrky obecních staveb*		
série			Obecní zápůjčky a příspěvky			

² Účty jiných korporací (např. rozpočty okresu, vyúčtování kontribučních fondů) nepatří do fondu obce, maximálně jako příloha účtů, pokud se nějak vztahují k účetnictví obce (např. se pokud se týkají finanční subvence od okresu obci).

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: zápůjčky obce jiným korporacím a jejich vymáhání, příspěvky obce jiným korporacím		
série			Obecní výpůjčky a dluhy			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výpůjčky obce od jiných subjektů a jejich vymáhání		
série	Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek					
série		Registraturní pomůcky [pokud lze zařadit k této agendě, ale ne ke konkrétní podřízené jednotce popisu]				
série		Bezpečnost osob a majetku				
série			Evidence pobytu, dohled nad potulnými osobami			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence narozených a zemřelých obyvatel*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence příslušníků cizích obcí (knihy cizinců, knihy zápisů cizích příslušníků, knihy přihlašovací, knihy hlášení pobytu osob, seznamy rekreatantů, dílčí seznamy apod.)*		

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
jedn. (kartoték a) nebo složky (množ. EJ)				Policejní přihlášky*		
složky (množ. EJ)				Pobyt v obci (organizační záležitosti a jednotlivé případy: pátrání po osobách apod.)*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidenze pocestných a potulných osob (knihy příchozích, evidence podomních obchodníků)*		
složky (množ. EJ)				Potulné osoby (organizační záležitosti a jednotlivé případy: pátrání po potulných osobách apod.)*		
série			Ochrana veřejného pořádku			
složky (množ. EJ)				Místní (obecní) policie (organizační záležitosti a jednotlivé případy: provozní záležitosti obecní policie, evidence četnických služeb, policejní prohlídky a akce, policejní řády, pokud nebudou zařazeny do Vyhlašování zákonů a nařízení apod.)*		
složky (množ. EJ)				Politické akce (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, povolování apod.)*		
složky (množ. EJ)				Rušení veřejného pořádku, veřejné nepokoje, policejní protokoly (organizační záležitosti a jednotlivé případy)*		
série			Ochrana bezpečnosti života			

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: násilné trestné činy, zbraně vč. vyjadřování k udělování zbrojních pasů, dopravní nehody, opatření proti vstupu na nebezpečná místa*		
složky (množ. EJ)				Živelní pohromy (kromě požárů) – organizační záležitosti a jednotlivé případy (výkazy a seznamy, prevence, škody, pomoc postiženým)*		
série			Opatření proti pořímu, lesnímu a vodnímu pychu			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy		
série		Bezpečnost silnic a cest, doprava a spoje				
série			Veřejné cesty a silnice – viz též stavební záležitosti			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, ochranná pásma, silniční policie, dohled nad silničním provozem apod.		
série			Veřejná doprava a spoje			
složky (množ. EJ)				Hromadná doprava osob a nákladů (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, závady, železnice, autobusy, přívozy, lanovky)*		
složky (množ. EJ)				Poštovníctví (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, závady, zřizování úřadoven apod.)*		
složky (množ. EJ)				Telekomunikace (organizační záležitosti a jednotlivé případy: zřizování telefonních hovorů, telegrafních stanic, místního rozhlasu apod.)*		

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
série			Obecní mýta			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence obecního mýta		
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, organizační zajištění, dražby, návrhy na zrušení, tarify mýtného, vymáhání apod.		
série		Trhy a zásobování				
série			Dohled nad trhy, mírami a váhami			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Trhy (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, tržní sazby, ceníky, pronájem jarmarků, výkazy trhů, dražební protokoly, termíny a povolení trhů, porušování norem, pokuty apod.)		
složky (množ. EJ)				Míry a váhy (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, cejchování vah, porušování norem, pokuty apod.)		
série			Zásobování (kromě válečného)			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, seznamy, zajištění, nedostatky apod.		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Zásobovací katastry		
série		Zdravotní a veterinární záležitosti				
série			Léčebná péče – viz též Péče o děti, nemocné a postižené			

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy péče, výlohy za ošetření osob, prevence, opatření, závady, okresní lékaři vyjadřování ke zřizování nemocnic apod.		
série			Hygienické poměry v obci, pohřebnictví			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, opatření, závady, zřizování a provoz hřbitovů a mární (kromě stavebních záležitostí), úmrtní záležitosti, (nálezy a ohledání mrtvol, výlohy za pohřby, úmrtní listy [pokud je nelze zařadit do jiných archivních souborů]) apod.		
série			Opatření proti nakažlivým nemocem			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, očkování, zdravotní prohlídky a další opatření, závady, epidemie apod.		
složky (množ. EJ)				Záznamy o ohledání zemřelých		
série			Veterinární záležitosti			
				Evidence porážek dobytka		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, prohlídky a porážky dobytka, opatření, závady, epidemie, dobytčí pasy apod.		
série		Čelední a pracovní záležitosti – viz dále Živnostenské záležitosti				

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence čeledních a pracovních knížek		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy (např. zaměstnanců), vyplácení mezd, pracovněprávní spory, stávky, nucené nasazení a přidělení na práci, jednotlivé pracovní a čelední knížky [pokud je nelze zařadit do příslušného archivního souboru]		
série		Záležitosti dohledu nad veřejnou mravností				
série			Dohled nad veřejnou mravností			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence vydaných povolení k veřejným produkcím		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence vydaných vysvědčení zachovalosti		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Trestní rejstříky (knihy trestů)		
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy např. veřejné zábavy, nedělní a sváteční klid, hazardní hry, prodej lihovin, veřejná mravnost		

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
série			Vydávání vysvědčení mravů a zachovalosti			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy [pokud je nelze zařadit do jiných archivních souborů] apod.		
série		Stavební a požární záležitosti				
série			Stavební záležitosti			
složky (množ. EJ)				Regulace území obce a organizace výstavby* (organizační záležitosti a jednotlivé případy vč. regulačních plánů)		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence domů a staveb* (organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy, přečíslování, přidělování čísel apod.)		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence stavebních povolení*		
složky (množ. EJ)				Stavební protokoly* [stavební deníky jsou součástí stavební dokumentace]		
složky (množ. EJ)				Obytné stavby* (jednotlivé případy vč. plánů)		
složky (množ. EJ)				Dopravní stavby a zařízení* (jednotlivé případy vč. plánů: stavby, přeložení, úpravy a údržba silnic, cest, železnic, lanovek, mostů)		
složky (množ. EJ)				Veřejné stavby* (jednotlivé případy vč. plánů: školy, hasičské zbrojnice, úřadovny, hřbitovy, plovárny, mostní váhy)		

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
složky (množ. EJ)				Vodohospodářské stavby* (jednotlivé případy vč. plánů: úpravy vodních toků, vodní nádrže, meliorace, vodovody, kašny, studně, kanalizace)		
složky (množ. EJ)				Církevní stavby* (jednotlivé případy vč. plánů)		
složky (množ. EJ)				Podnikové, živnostenské, energetické, telekomunikační a hospodářské stavby* (jednotlivé případy vč. plánů)		
série			Požární záležitosti			
série				Požární prevence		
složky (množ. EJ)					Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, organizace pojištění proti požáru, požární řady, požární hlídky a další prevence	
série				Sbory dobrovolných hasičů (podíl obce na organizaci sborů)		
složky (množ. EJ)					Organizační záležitosti a jednotlivé případy*	
složky (množ. EJ)					Rozpočty, účty a účetní závěrky [pokud nelze zařadit do příslušného fondu]*	
složky (množ. EJ)					Inventáře sboru dobrovolných hasičů [pouze exempláře účtů náležející obci jako zřizovateli]*	
série				Požáry		
složky (množ. EJ)					Výkazy, jednotlivé případy	

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
série			Elektrifikace – viz dále Obecní výtěžné podniky, Stavební záležitosti			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, nabídky, žádosti apod.		
série	Působení obce ve veřejném zájmu					
série		Registraturní pomůcky [pokud lze zařadit k této agendě, ale ne ke konkrétní podřízené jednotce popisu]				
série		Chudinství a sociální péče				
série			Péče o chudé, chudinské ústavy			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence obecního pořádku a almužen*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence chudých obyvatel*		

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Chudinské ústavy, obecní chudobince (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy péče, spoluúčast obce na organizaci, provozní záležitosti, stravovací akce, starobní podpory, vysvědčení chudoby – seznamy vydaných vysvědčení, vydaná vysvědčení [pokud nelze zařadit do jiného archivního souboru] apod.)*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Nadace a veřejné sbírky (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, seznamy, spoluúčast obce na vyhlašování, organizaci sbírek a obdarování apod.)*		
jedn.				Hlavní knihy pokladny chudých (hlavní knihy ústavu chudých) / chudobince*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Pokladní deníky ústavu chudých (deníky pokladny chudých, evidence žebračenek) / chudobince*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Rozpočty, účty a účetní závěrky ústavu chudých / chudobince*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Inventáře majetku ústavu chudých / chudobince*		
série			Péče o děti, nemocné a postižené – viz též Léčebná péče			

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence ošetřovanců		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Péče o děti (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy péče, seznamy dětí, spoluúčast obce na organizaci, placení porodného, vymáhání výživného, umístování dětí do sirotčinců, nalezinců, dětských domovů a rodin)		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Péče o nemocné a postižené (organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy nemocných, invalidů a válečných poškozených, spoluúčast obce na organizaci, zřizování nemocnic)		
série			Bytové hospodářství			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy bytů a nájemníků v obci, řešení bytové nouze, přidělování bytů		
série		Školství				
série			Školní rady [pokud nelze zařadit do příslušného fondu]			
složky (množ. EJ)				Zřizování a provoz školních rad (organizační záležitosti a jednotlivé případy: volby do školních rad, personální záležitosti, provozní záležitosti, stížnosti apod.)*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Rozpočty, účty a účetní závěrky školního újezdu, školní obce [pokud nelze zařadit do příslušného fondu]*		

Příloha č. 2 Umělé pořadací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
série			Školy [pokud nelze zařadit do příslušného fondu]			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Zřizování a provoz škol – organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy a výkazy (učitelů, dětí školou povinných, zanedbávání školní docházky vč. pokut atd.), zřizování škol (žádosti, vyjadřování k žádostem jiných obcí, změny školních obvodů, rušení škol), provozní záležitosti (materiálně technické zabezpečení, personální záležitosti, stížnosti apod.)*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Rozpočty, účty a účetní závěrky školy [pokud nelze zařadit do příslušného fondu]*		
série		Církevní záležitosti – viz též Soudní záležitosti				
složky (množ. EJ)			Organizační záležitosti a jednotlivé případy: řešení patronátů, příspěvky obce církvím apod.			
jedn. nebo složky (množ. EJ)			Účty záduší a účetní knihy kostelních přírážek [pouze exempláře účtů náležející obci jako patronovi]			
série		Záležitosti spolkové, kulturní, tělovýchovné a sportovní				
série			Spolky			

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy spolků, vyjadřování ke stanovám, spolupráce obce se spolky		
série			Obecní knihovny / muzea [pokud nelze zařadit do příslušného fondu]			
složky (množ. EJ)				Zřizování a provoz knihoven a muzeí – organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy činnosti, provozní záležitosti (materiálně technické zabezpečení, subvence, personální záležitosti, stížnosti apod.)*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Hlavní knihy obecní knihovny / muzea [pokud nelze zařadit do příslušného fondu]*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Pokladní deníky obecní knihovny / muzea [pokud nelze zařadit do příslušného fondu]*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Rozpočty, účty a účetní závěrky obecní knihovny / muzea [pokud nelze zařadit do příslušného fondu]*		
série			Osvětová a zájmová činnost			

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy činnosti, seznamy akcí, seznamy funkcionářů, spolupráce obce, kulturní a osvětové akce vč. povolování (divadelní představení, koncerty, posvícení, plesy, taneční zábavy, biografy, oslavy, výstavy, přednášky, sázení památných stromů, pamětní desky a pomníky atd.)		
série			Tělovýchova a sport			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy činnosti, seznamy akcí, seznamy funkcionářů, spolupráce obce, tělovýchovné a sportovní akce vč. povolování		
série	Spolupůsobení ve státních, všeobecně správních a bezpečnostních záležitostech					
série		Registraturní pomůcky [pokud lze zařadit k této agendě, ale ne ke konkrétní podřízené jednotce popisu]				
série		Všeobecně správní a bezpečnostní záležitosti				
série			Sčítání lidu [řazeno chronologicky] – náleží do agendy přenesené působnosti			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a výsledky sčítání		

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
série			Matriční záležitosti (viz též Soudní záležitosti) – náleží do agendy přenesené působnosti			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: civilní ohlášky a sňatky, křestní listy [pokud je nelze zařadit do jiných archivních souborů] ad.		
série			Hnanecké záležitosti			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy (seznamy hnanců apod.)		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Protokoly hnanců		
série		Vojenské záležitosti				
série			Vojenské záležitosti			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence osob odvodem povinných (branců)		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence osob povinných vojenskou taxou		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence neaktivního mužstva		

Příloha č. 2 Umělé pořadací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence zeměbrany (ohlašovací knihy zeměbrany)		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence domobranců		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence dovolenců (ohlašovací knihy dovolenců)		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence záložníků (ohlašovací knihy záložníků, ohlašovací knihy o pobytu mužstva v záloze)		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence přípreží		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence ubytování vojska		
složky (množ. EJ)				Záležitosti vojenské služby (organizační záležitosti a jednotlivé případy: organizace odvodů, kontrolní shromáždění, cvičení, osvobození od služby, propuštění ze služby, pátrání po vojenských osobách, vyznamenání a odměny, vojenský výcvik mládeže apod.)		

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
série			Válečná opatření – viz též Váleční uprchlíci			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Vojenské osoby (pátrání po zběžích, ranění, padlí a nezvěstní, vlastní i cizí váleční zajatci, špionáž apod.)*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Mobilizace (organizační záležitosti a jednotlivé případy)*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Válečné hospodářství (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, zásobovací agenda, přidělové hospodářství, evidence konzumentů, lichva, černý obchod, válečné půjčky, rekvizice a sbírky surovin, majetku vč. zvonů, zákopové práce)*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Civilní a protiletectká obrana*		
série			Válečné škody			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Výkazy, odstraňování, sbírky na poškozené apod.		
série			Materiální zabezpečení vojska			

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, opatření a zajištění (vojenské příprave, ubytování vojska, vojenské dodávky a rekvizice, klasifikace, přípouštění a odvody koní)		
série		Záležitosti daňové a katastrální				
série			Daňové záležitosti			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: seznamy daňových poplatníků a dlužníků, výkazy cen nemovitostí, pachtovného, daňové exekuce apod.		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Pozemková daň		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Obecní přirážky, školní přirážky a jiné obecní dávky		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Předpisy přímých daní		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Výměry poplatkového ekvivalentu		
série			Katastrální záležitosti			

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Obvody a hranice katastrů (popisy a změny, katastrální mapy, situační nástiny apod.)*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence nemovitostí (parcelní protokoly, knihy změn v parcelních protokolech)*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Jednotlivé případy (katastrální výtahy jednotlivých usedlostí, pozemnostní archy, převody a vyvlastňování nemovitostí, rozhodnutí a smlouvy o služebnosti)*		
série			Pozemková reforma			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, žádosti o přiděly, zaknihování drobných přidělů		
série		Soudní záležitosti [pokud nelze zařadit do příslušných archivních souborů]				
série			Soudní záležitosti			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence projednání pozůstalostí, sirotčí knihy*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Trestní protokoly (protokoly z trestní agendy samotné obce)*		

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence pokut*		
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: soudní spory (kromě sporů s obcí), povolení k sňatku, svatební smlouvy, legitimování dětí, poručnictví, prohlášení zletilosti, pozůstalostní záležitosti, prohlášení za mrtva, zbavení svéprávnosti, nucená správa majetku, soudní vystěhovávání, sepisování protokolů, pozůstalostí apod., spolupráce při vyšetřování, doručování zásilek*		
série			Trestní pravomoc			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy, seznamy, obecní trestní senát, udělení pokut (pokud nebude zařazeno do jiných tematických skupin), trestní listy apod.		
série		Živnostenské záležitosti – viz též Čelední a pracovní záležitosti				
série			Výroba, obchod a služby, cechy, živnostenská společenstva a živnosti [pokud je nelze zařadit do jiných archivních souborů]			

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, organizační a provozní záležitosti, řešení hospodářské krize, povolování, pronájmy, zákazy, živnosti provozované bez povolení, živnostenská společenstva, prodej losů, bezpečnost a ochrana práce, znečišťování prostředí		
série			Peněžní a pojišťovací ústavy, výdělečná společenstva a družstva, kontribučenské a obilní fondy			
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, organizační a provozní záležitosti, bezpečnost a ochrana práce, znečišťování prostředí		
série		Zemědělství, lesnictví, myslivost, rybolov, vodní hospodářství				
série			Zemědělství			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy (zemědělské statistiky, sčítání ploch kultur a osevu, půdní rozbory zemědělské závodové dotazníky a štitky, soupisy hospodářských zvířat, strojů, škody na úrodě – pokud nebudou zařazeno do Živelních pohrom), strojní družstva, hubení škůdců, rozvrhy dobytčí soli		
série			Lesnictví, myslivost – viz též Evidence a ochrana obecního majetku			

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Lesnictví (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, lesní hospodářství, lesní mapy, lesní družstva, škody – pokud nebudou zařazeno do Živelních pohrom, hubení škůdců)*		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Myslivost (organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, právo myslivosti, honební záležitosti, honební výbory)*		
série			Rybolov			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, právo rybolovu		
série			Vodní hospodářství – dále viz Stavební záležitosti			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy vodních práv a děl, vodní mapy, vodní a meliorační družstva, provozní záležitosti, vodoprávní povolení		
série		Záležitosti státní sociální péče				
série			Státní sociální péče			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy a seznamy, místní dohled v záležitostech sociálního a starobního pojištění, péči o válečné poškozence		
série			Péče o nezaměstnané			

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence nezaměstnaných		
složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy péče, spoluúčast obce na organizaci, nouzové práce, podpory v nezaměstnanosti, stravovací akce pro nezaměstnané apod.		
série			Váleční uprchlíci			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Evidence válečných uprchlíků		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Organizační záležitosti a jednotlivé případy: výkazy péče, spoluúčast obce na organizaci, podpory, umístování, příspěvky národním hostům (1945)		
série	Spisy tematicky nezařaditelné					
série		Agenda, zápisy a evidence tematicky nezařaditelné [pokud nelze zařadit ke konkrétní agendě nebo jednotce popisu]				
série		Registraturní pomůcky [pokud lze zařadit k této skupině, ale ne ke konkrétní podřízené jednotce popisu]				

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
série		Ročníková manipulace [pokud nelze rozdělit tematicky]				
složky (množ. EJ)			Ročník XXXX			
série		Spisy obecního úřadu tematicky nezařaditelné [pokud nelze rozdělit tematicky]				
složky (množ. EJ)			Korespondence s ... (například okresním zastupitelstvem) [pokud nelze rozdělit tematicky]			
složky (množ. EJ)			Koncepty obecních podání [pokud nelze rozdělit tematicky]			
série	Osady					
série		Osada a její správa				
série			Zápisy ze schůzí osadních orgánů			
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Zápisy ze schůzí osadního zastupitelstva		
série			Osadní funkcionáři a zaměstnanci			
série			Volby osadního zastupitelstva			
série			Osadní majetek a rozpočet			

Příloha č. 2 Umělé pořádací schéma fondu Archiv obce podle Základních pravidel pro zpracování archiválií z roku 2015 a funkcí původce

Úroveň						
složky (množ. EJ)				Zavedení a zrušení správy osadního majetku		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Hlavní knihy osady		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Pokladní deníky osady		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Rozpočty, účty a účetní závěrky		
jedn. nebo složky (množ. EJ)				Inventáře osadního jmění		

Poznámky:

1. V archivní pomůcce se používají hypertextové odkazy na záznamy o entitě v databázi INTERPI, resp. na Národním archivním portálu (viz například Základní pravidla pro zpracování archiválií z roku 2015, s. 241). V případě, že v archivní pomůcce nelze provést odkaz, použije se strukturovaná verze odkazu jako v tomto příkladu.
2. Šíře údajů o původci (zejména dějiny původce) se adekvátně přizpůsobuje množství dostupných informací.

Identifikátor entity v databázi INTERPI: ko3002898986.

Preferovaná forma jména: Lhota (obec³ : Pelhřimov, Česko⁴ : 1809-1850).

Typ preferované formy jména: jméno, pod nímž je entita nejvíce známá.

Datace použití jména od-do: 1809-1850.

Variantská forma jména/paralelní forma jména a její typ:

Rychtářský úřad Lhota (Pelhřimov, Česko)⁵, uměle vytvořené úřední jméno.

Úřad rychtáře Lhota (Pelhřimov, Česko), uměle vytvořené úřední jméno.

Rychta Lhota (Pelhřimov, Česko), uměle vytvořené úřední jméno.

Rychtář lhotecký (Pelhřimov, Česko), uměle vytvořené úřední jméno.

[v relevantních případech se dále přidávají cizojazyčné varianty – viz například přílohu č. 4]

Vznik:

a) datum vzniku: [není znám, proto se neuvádí]

b) typ vzniku: rozšíření kompetencí původního úřadu místního konšela.

c) předchůdce: Starý Pelhřimov (obec : 1700-1850), identifikátor INTERPI: ko3302229119.

d) poznámka: -

Zánik:

a) datum zániku: 1850.

b) typ zániku: ze zákona.

c) nástupce: Obecní úřad Lhota (Pelhřimov, Česko),⁶ identifikátor INTERPI: ko3302229120.

d) poznámka: zánik v důsledku vydání prozatímního obecního zřízení ze dne 17. března 1849.

Datace působnosti korporace: 1809-1850.

Přeřazení (změna nadřízené nebo podřízené korporace): -

Změna vlastnictví: -

Členství v korporacích: -

Sídlo korporace: Lhota (Pelhřimov, Česko), identifikátor INTERPI: n000842083.

Geografická působnost: Lhota (Pelhřimov, Česko), identifikátor INTERPI: n000842083.

³ Obecný doplněk „obec“ se v tomto případě používá, neboť jde o popis a jméno původce a je třeba jej odlišit od geografického doplňku.

⁴ Geografický doplněk se používá pro odlišení od ostatních Lhot.

⁵ Obecný doplněk „obec“ se v tomto případě nepoužívá, neboť z názvu je jasné, že jde o úřad správy obce.

⁶ Geografický doplněk se používá pro odlišení od ostatních obecních úřadů sídlících v obci s názvem Lhota.

Kódované údaje: -

Dějiny původce:

Rozvinutý systém správy poddaných v podobě sítě vesnických rychet existoval na červenořečickém panství pražských arcibiskupů již ve druhé polovině 14. století. Ves Lhota náležela od poloviny 16. století prokazatelně k plevnické rychtě (původně nazývané také chvojnovská). Tato rychta byla ovšem mnohem starší, neboť existovala již v roce 1379, kdy ji držel rychtář Přibík, který k ní užíval půl svobodného lánu pole. Po rozdělení původního arcibiskupského panství v roce 1454 se Lhota stala součástí samostatného pelhřimovského dílu, jehož vlastníky byli nejprve Trčkové z Lípy a od roku 1550 Říčanští z Říčan. V letech 1572-1577 se majitelem panství stalo královské město Pelhřimov, které pak zůstalo vrchností jeho obyvatel až do roku 1850. Rychty jako součást vrchnostenské správy poddaných souvisely s organizací panství a jejich rozmístění a počet se proto časem měnily podle potřeb vrchnosti. Do obvodu rychet náleželo na pelhřimovském panství zpravidla několik sousedních vsí. Součástí plevnické rychty zůstala Lhota až do poloviny 18. století, kdy byla ves připojena k rychtě staropelhřimovské (nazývané také krasíkovická). Ve vsích, kdy rychtáři nesídlili, je zastupovali místní konšelé, kteří také vykonávali různé pomocné úkony. Lhota patřila co do počtu hospodářů k nejmenším vsím na panství a proto zde ještě v roce 1760 nebyl samostatný konšel ustanoven. První známá zpráva o funkci lhoteckého konšela pochází až z roku 1793, kdy jím byl Tomáš Talich. Je možné, že se tak stalo v důsledku růstu počtu obyvatel vsi, k němuž došlo během druhé poloviny 18. století. V této době se agenda místní správy natolik rozrůstala, že se na pelhřimovském panství konšelé postupně stali samostatnými místními rychtáři, zatímco rychtáři v původních sídlech rychty se nyní nazývali vrchní rychtáři. Tento proces je možné sledovat mimo jiné i na vývoji titulatury představitele lhotecké místní správy, který ještě na počátku 19. století nesl označení konšel, v letech 1809-1816 byl označován střídavě jako konšel i jako rychtář a v dalších letech pak již výhradně jako rychtář. Po řadu let tento úřad rychtáře ve Lhotě zastával Jan Talich. Dochované písemnosti ukazují, že v běžné správní agendě úloha vrchních rychtářů postupně klesala a místním rychtářům byly nyní přímo adresovány nejružnější příkazy a pokyny z hospodářské kanceláře města, které dnes tvoří podstatnou část dochované registratury. Místního rychtáře lze proto od této doby pokládat za jednoho z původců archivního fondu.

Lhota byla původně malou vsí, v letech 1654-1748 zde byly pouze čtyři rolnické usedlosti a jedna zahradnická. Do obvodu obce náležel také vrchnostenský dvůr Poříč, díky jehož parcelaci v rámci raabizace se počet domů zvýšil na 16 (kolem roku 1787). Kolem roku 1830 bylo ve vsi 17 domů a žilo zde 132 obyvatel. Do správy lhoteckého rychtáře náležel obecní majetek, který v polovině 18. století obnášel osm strychů pozemků (lad) a výtažní rybník na ¾ kopy násady.

Funkce původce:

1. Působení v zájmu vrchnosti při prosazování jejich práv a při správě poddanských záležitostí:
 - zprostředkování komunikace mezi vrchností a poddanými,
 - vybírání vrchnostenských platů a dávek,
 - organizace robotní práce,
 - pomoc při řízení dvorového, rybničního a lesního hospodářství,
 - evidence poddaných, dohled nad hospodařením na gruntech.

Příloha č. 3 Popis původce rychtářský úřad

2. Působení v zájmu vrchnosti při výkonu přenesené vrchnostenské působnosti vůči poddaným

- vyhlásování příkazů panovníka a vrchnosti,
- dohled nad všeobecnou bezpečností a pořádkem (bezpečnost cest, pocestní, žebráci, stavební a požární předpisy, hygienické předpisy, dodržování mravnosti a svátků apod.),
- spolupůsobení při pořizování podkladů pro stanovení berní, výběr berní, spolupůsobení při berních exekucích a vyšetřování škod, zastupování obce u kontribučenského obilního fondu,
- spolupráce při výběru a vymáhání nepřímých daní,
- spolupůsobení při konskripci a odvodech rekrutů, organizace přípravy, ubytování a zásobování vojska, pátrání po vojenských zbězích,
- spolupůsobení při výběru a vymáhání církevních a školních platů.

3. Péče o obecní majetek a jiné obecní záležitosti

- opatrování obecní truhly s obecními dokumenty a penězi,
- evidence obecního majetku, jeho ochrana a pronájem,
- správa obecních financí.

4. Vystupování při jednáních jako důvěryhodné a přísedné osoby

- spolupůsobení při výkonu sporného a trestního soudnictví – rozhodování drobných pří a sporů o náhradu škody, spolupůsobení při vyšetřování přestupků a trestných činů,
- spolupůsobení při výkonu nesporného soudnictví – účast při jednání výročních soudů a odvádění gruntovních peněz,
- plnění úkolů důvěryhodných osob, svědků a prostředníků smírů a vyrovnání, zastupování poddaných při úředním řízení
- účast při uzavírání smluv a vkladech do pozemkových knih,
- účast při pořizování testamentů a odhadech majetku z pozůstalostí,
- dohled nad sirotky a ochranou sirotčího jmění.

Normy – konstitutivní:

- vrchnostenské instrukce pro rychtáře pelhřimovského panství nejsou známy,
- od 18. století řada panovnických nařízení upravujících mimo jiné i povinnosti rychtářů, například:
 - robotní patenty z 20. dubna 1738 a 13. srpna 1775,
 - systemální patent z 6. září 1748,
 - dvorský dekret ze 14. prosince 1789 o placení nákladů na obecní rychtáře a nákladů na obecní potřeby,
 - guberniální nařízení pro Čechy č. 6 519 z 20. března 1828, o správě obecního majetku,
 - guberniální nařízení pro Čechy č. 22951 ze 17. června 1830, o policejním řádu,
 - přehled řady dalších dílčích předpisů viz např. Obentraut, Maxmilian: Příruční kniha pro vesní rychtáře k seznání důležitosti své služby a k poučení o povinnostech jim příslušejících, Praha 1847 (též německá verze: Handbuch für die Dorfrichter zur Erkennung ihres Dienstpostens und zur Belehrung über ihre auf demselben ihnen obliegenden Pflichten. Praha 1847).

Normy – působnost původce: nejsou známy.

Vnitřní struktury původce:

Úřad rychtáře, který byl především výkonným orgánem a své pravomoci odvozoval od pozemkové vrchnosti, měl vždy výrazně osobní charakter. Na pelhřimovském panství neexistovaly dědičné rychty a vykonáváním rychtářského úřadu mohla vrchnost pověřit

Příloha č. 3 Popis původce rychtářský úřad

kteréhokoli z hospodářů bydlících v obvodu rychty (díky tomu se také názvy rychet někdy měnily podle bydliště rychtáře). V rámci rychty řídil rychtář původně činnost podřízených konšelů ve vsích mimo svého bydliště, případně svých pomocníků, tzv. podrychtářů. V případě rychtářů, kteří byli na pelhřimovském panství původně konšely, byl tento personální ráz jejich pozice ještě výraznější. Tito rychtáři neměli žádné jiné podřízené osoby kromě případných obecních zřízenců (nejčastěji obecního sluhy či pastýře). Osobní podíl lhoteckého rychtáře na vedení písemné agendy je z dochovaných dokumentů jednoznačně patrný.

Další vztahy a události:

Pelhřimov (Česko : panství : 14. st.-1850), identifikátor INTERPI ko14588000214, datace vztahu 1572-1850, typ vztahu nadřízená korporace, zdroj informace: Josef Dobiáš, Dějiny královského města Pelhřimova a jeho okolí, díl III/1, Pelhřimov 1950, s. 81-113.

...

Autor záznamu:

Jan Novák, PhDr.

Informační prameny:

Státní okresní archiv Pelhřimov, fond Archiv obce Lhota, kart. č. 1 a 2.

Státní okresní archiv Pelhřimov, fond Archiv města Pelhřimov, knihy č. 22, 179-192, 226, 1033.

Státní okresní archiv Pelhřimov, fond Archiv města Pelhřimov, pův. sign. V/1, Správa poddaných.

Josef Dobiáš, Dějiny královského města Pelhřimova a jeho okolí, díl III/1, Pelhřimov 1950, s. 81-113.

Lenka Martínková, Pelhřimov v pozdním středověku. Část 2: Město a panství. Postavení města v rámci organizace řečického panství na konci 14. století. Venkovské zázemí Pelhřimova. Vlastivědný sborník Pelhřimovska 16, 2005, s. 13-54.

Poznámky:

1. V archivní pomůcce se používají hypertextové odkazy na záznamy o entitě v databázi INTERPI, resp. na Národním archivním portálu (viz například Základní pravidla pro zpracování archiválií z roku 2015, s. 241). V případě, že v archivní pomůcce nelze provést odkaz, použije se strukturovaná verze odkazu jako v tomto příkladu.
2. Šíře údajů o původci (zejména dějiny původce) se adekvátně přizpůsobuje množství dostupných informací.

Identifikátor INTERPI: ko3302229120.

Preferovaná forma jména: Obecní úřad Lhota (Pelhřimov, Česko).

Typ preferované formy jména: jméno, pod nímž je entita nejvíce známá.

Datace použití jména od-do: 1945-1980.

Variantní forma jména/paralelní forma jména a její typ:

OÚ Lhota (Pelhřimov, Česko), zkratková podoba jména, pod nímž je entita nejvíce známá.
Obecní úřad ve Lhotě (Pelhřimov, Česko), české úřední jméno.

OÚ ve Lhotě (Pelhřimov, Česko), zkratková podoba českého úředního jména.

OÚ Deutsch Lhota (Pelhřimov, Česko), zkratková podoba cizojazyčného úředního jména.

Gemeindeamt Deutsch Lhota (Pelhřimov, Česko), cizojazyčné úřední jméno.

Gemeinde Deutsch Lhota (Pelhřimov, Česko), cizojazyčná varianta jména.

Vznik:

a) **datum vzniku:** 1850-09-27.

b) **typ vzniku:** vznik na základě zákona.

c) **předchůdce:** Lhota (obec : Pelhřimov, Česko : 1809-1850), ko3002898986.

d) **poznámka:** -

Zánik:

a) **datum zániku:** 1945-05-05.

b) **typ zániku:** nahrazení novým typem úřadu.

c) **nástupce:** Místní národní výbor Lhota (Pelhřimov, Česko), ko3302229121.

d) **poznámka:** -

Datace působnosti původce: [neuvádí se, neboť je známa doba existence]

Přeřazení (změna nadřízené nebo podřízené korporace): -

Změna vlastnictví: -

Členství v korporacích: -

Sídlo korporace: Lhota (Pelhřimov, Česko), identifikátor INTERPI: n000842083;
poznámka: adresa Lhota čp. 17.

Geografická působnost: Lhota (Pelhřimov, Česko), identifikátor INTERPI: n000842083.

Kódované údaje: -

Dějiny původce:
[Stručná verze:]

Příloha č. 4 Popis původce obecní úřad

Obec Lhota patřila v letech 1850 až 1949 do soudního, resp. politického okresu Kostelec. Územní kompetence OÚ Lhota se vztahovaly na katastry Lhota, Bezděkov a Bořice. Do roku 1862 patřila Lhota pod Krajský úřad v Kostelci. Při reorganizaci správy v roce 1855 byla sloučena politická a soudní správa a vznikl smíšený okresní úřad Kostelec, pod nějž spadala i Lhota. K definitivnímu rozdělení politické a soudní správy došlo v roce 1868, kdy bylo znovu obnoveno Okresní hejtmanství v Kostelci. Po připojení okresu Kostelec k německé „Třetí říši“ spravoval obec Landrát v Kostelci.

Až do roku 1947 nesla obec pouze původní německý název Deutsch Lhota, ačkoliv už v březnu 1946 byla podána žádost o změnu názvu, tehdy na Lhota. Ve smyslu vyhlášky ministerstva vnitra č. 7/1948 Sb., o změnách úředních názvů měst, obcí, osad a částí osad, povolených v roce 1947, došlo k přejmenování na Lhota.

Obecní úřad Lhota (dále též OÚ) vykonával správu obce od roku 1850 do 5. května 1945. Obec Lhota patřila do roku 1949 do soudního, resp. politického okresu Kostelec. První volby obecního zastupitelstva se zde konaly 25. a 26. září 1850. Lhota v té době tvořila jednu obec společně s Bezděkovem a Bořicemi.

Činnost obecních úřadů zanikla v roce 1945, kdy byly nahrazeny soustavou národních výborů (v pohraničí navazovaly na obecní úřady místní správní komise jmenované postupně v letech 1945 – 1946).

Ve Lhotě byl Revoluční národní výbor veřejně prohlášen 5. května 1945, kdy přešla do jeho rukou správa obce. Etapa místní správní komise tedy ve Lhotě nenastala. Následným zřízením místního národního výboru končí i období obecního úřadu.

[Rozšířená verze:]

Obec Lhota patřila v letech 1850 až 1949 do soudního, resp. politického okresu Kostelec. Územní kompetence OÚ Lhota se vztahovaly na katastry Lhota, Bezděkov a Bořice. Do roku 1862 patřila Lhota pod Krajský úřad v Kostelci. Při reorganizaci správy v roce 1855 byla sloučena politická a soudní správa a vznikl smíšený okresní úřad Kostelec, pod nějž spadala i Lhota. K definitivnímu rozdělení politické a soudní správy došlo v roce 1868, kdy bylo znovu obnoveno Okresní hejtmanství v Kostelci. Po připojení okresu Kostelec k německé „Třetí říši“ spravoval obec Landrát v Kostelci.

Až do roku 1947 nesla obec pouze původní německý název Deutsch Lhota, ačkoliv už v březnu 1946 byla podána žádost o změnu názvu, tehdy na Lhota. Ve smyslu vyhlášky ministerstva vnitra č. 7/1948 Sb., o změnách úředních názvů měst, obcí, osad a částí osad, povolených v roce 1947, došlo k přejmenování na Lhota.

Obecní úřad Lhota (dále též OÚ) vykonával správu obce od roku 1850 do 5. května 1945. Obec Lhota patřila do roku 1949 do soudního, resp. politického okresu Kostelec. První volby obecního zastupitelstva se zde konaly 25. a 26. září 1850. Lhota v té době tvořila jednu obec společně s Bezděkovem a Bořicemi.

Činnost obecních úřadů zanikla v roce 1945, kdy byly nahrazeny soustavou národních výborů (v pohraničí navazovaly na obecní úřady místní správní komise jmenované postupně v letech 1945 – 1946).

Příloha č. 4 Popis původce obecní úřad

Ve Lhotě byl Revoluční národní výbor veřejně prohlášen 5. května 1945, kdy přešla do jeho rukou správa obce. Etapa místní správní komise tedy ve Lhotě nenastala. Následným zřízením místního národního výboru končí i období obecního úřadu.

Organizaci místní samosprávy, převedením pravomocí do rukou obcí, předcházelo zrušení roboty a poddanství v roce 1848. Následoval zákon o provizorním zřízení obecním č. 170/1849 Ř. z. ze dne 17. března, který zrušil dosavadní pravomoc panských vrchnostenských úřadů ve správě venkovských obcí, kde vrchnost doposud zastupovali venkovští rychtáři a konšelé, pověřeni vykonáváním částečné a obecné samosprávy. Stále ještě omezené obecní pravomoci zaručily obcím alespoň základní práva, mezi něž patřila práva: svobodné volby zástupců, domovské, samostatně vyřizovat vlastní agendu, uveřejnit veřejně výsledky obecního hospodaření a zveřejnění jednání obecních zástupců. Jednalo se o zlomový počín, vyvolaný zejména tlakem na politickou situaci ve státě. Zprvu udílená samostatnost zemská přenesla se na úroveň krajskou, okresní a obecní. Přestože by se tak mohlo zdát, že majitelé dosavadních panství tím přišli o řadu výhod, opak je skutečností. Mohli snáze uplatnit svůj vliv především tam, kde jej potřebovali využít nejvíce. Postupně mohli získat kontrolu nad obcemi a později nad celými okresy.

Shora uváděná zákonná úprava, takzvané Stadionovo prozatímní obecní zřízení, vycházela z uvozovacího patentu a v něm uvedeného hesla, že základem svobodného státu je svobodná obec. Zákon jej zachovával tak, že hovořil o obcích místních, okresních a krajských. Skutečně platnými se však staly pouze předpisy o obcích místních.

Obce se staly nejnižším článkem místní samosprávy. Obvod těchto obcí se shodoval s katastrálním územím. Novým prvkem se stalo zavedení pravidla, že každé sídliště se muselo stát obcí či součástí obce nazývané osadou. Dřívější rozdíly mezi sídlišti různých stupňů byly zachovány pouze v názvoslovích těchto obcí, jako města, městyse čili městečka a vesnice či vsi. Každá obec náležela do určitého soudního a politického okresu a každá osoba musela patřit do evidence některé obce. Pokud některé z obcí nesplnily zákonné požadavky, mělo se přistoupit k jejich sloučení s jinou obcí, přestože by s tím dotčená obec nesouhlasila.

Stadionovo zřízení rozlišovalo dvojí působnost obce. Obec se měla starat především o svoje vlastní záležitosti, obecní zřízení tehdy hovořilo o přirozené působnosti obce. Ve své působnosti nemohla být obec omezována mimo zákonem uváděné případy. Jakýmsi protipólem přirozené působnosti obce se stala působnost přenesená. Tato působnost zahrnovala obstarávání určitých veřejných věcí, které obci nařizovala státní správa.

V každé obci se povinně zřídily dva orgány, obecní výbor a představenstvo. Obecní výbor volený na tři roky představoval kolegiální orgán a rozhodoval většinou hlasů. Disponoval však pouze usnášecí a dozorčí mocí, bez možnosti použít moc výkonnou. Užším orgánem, voleným právě z členů obecního výboru, se stalo obecní představenstvo. Skládalo se ze starosty a alespoň dvou radních. Nepředstavovalo ovšem kolegium, radní vytvářeli jen pomocný a zastupující orgán v době starostovy nepřítomnosti v úřadu, samotný starosta se stával výkonným orgánem, který prováděl usnesení obecního výboru.

Nad samosprávnými orgány se zavedla instituce dozoru a starosta mohl využívat práva prozatímního odložení výkonu rozhodnutí obecního výboru, pokud to odporovalo zákonům nebo mohla být způsobena škoda obci samotné. V roce 1850 došlo k rozšíření dozorčí moci a místním obcím přibyla policie. Nadřízený okresní úřad měl dohlížet na práci starosty v oboru místní policie patřící do přirozené působnosti obce. V nutných případech pak uváděl věci do

Příloha č. 4 Popis původce obecní úřad

pořádku. Vláda mohla obci kdykoliv výkon místní policie odejmout a zabezpečit její činnost za pomoci vlastních orgánů.

Vlastní činnost obecní samosprávy začala v roce 1850, kdy byly aktivovány nově zřízené státní politické úřady. Došlo k územní reformě obcí a obecní samospráva se posléze stala skutečností.

K vydání dalšího obecního zřízení došlo v roce 1859, v platnost vstoupilo pouze ustanovení o domovském právu a navíc nastalo odstranění veřejnosti jednání orgánů obecní samosprávy. Po vydání Říjnového diplomu docházelo k postupnému odstranění zásahů do samosprávy. V roce 1861, po volbách do obecních orgánů, v nichž zvítězili ve většině měst v Čechách čeští zástupci, byla veřejnost jednání zavedena opět. Rok poté vstoupil v platnost rámcový říšský obecní zákoník jako výsledek jednání mezi vládou, snažící se dostat obce pod větší kontrolu, a mezi parlamentem. V roce 1863 bylo vydáno obecní zřízení a řád volební pro Slezsko, o rok později také pro Moravu a Čechy č. 7/1864 z. z. Tato zřízení se vztahovala na všechny obce příslušné země s výjimkou statutárních měst. Každá nemovitost musela náležet do svazku některé obce. Samosprávné obce se mohly slučovat a rozlučovat a za určitých okolností měnit svoje hranice, o čemž však s konečnou platností rozhodovaly zemské sněmy.

Obecní zřízení rozlišovala dva druhy občanů do obce náležejících. Jednalo se o skupinu osob spojenou s obcí na základě jakéhosi hmotného svazku či o skupinu osob přespolečných. Je zřejmé, že prvně uváděná skupina disponovala všemi výhodami, které jí ze zákona příslušely, avšak nejdůležitějším právem bylo právo volební.

Voliči oprávnění k volbě volili na tříleté funkční období obecní výbor. Počet členů výboru se odvíjel podle zalidněnosti obce a v Čechách se pohyboval mezi osmi a 36 členy, na Moravě od sedmi do 30 členů. Obecní výbor volil ze svého středu obecní představenstvo, které se skládalo z obecního starosty a obecního radního. Počet členů obecního představenstva nesměl přesahovat třetinu členů obecního výboru, počet radních však nemohl klesnout pod dva. Obecnímu výboru se v této době občas říkalo obecní zastupitelstvo. Každý volitelný a řádně volený občan byl povinen volbu přijmout, výjimky z tohoto pravidla byly přesně stanoveny.

Obec, její činnost a veškerý život v ní tak v podstatě existoval v nezměněné podobě téměř do roku 1918, kdy se po vzniku nového, samostatného státu přijala zcela odlišná opatření pro obecní samosprávu.

Základním pravidlem pro chod obce po roce 1918 zůstal nadále předpoklad, že o obecních záležitostech může rozhodovat pouze osoba, která přispívá na udržování obecního hospodářství, avšak vyvstala potřeba řešit situaci s volebními řády. Na počátku roku 1919 tak vstoupila v platnost dvě zákonná nařízení, zákon č. 75/1919 Sb. o řádu volení v obcích a zákon č. 76/1919 Sb. o novele k obecnímu zřízení.

Volební řád představoval výsledek dohody občanských stran se sociální demokracií a přinášel značnou demokratizaci. Přiznával totiž všeobecné, rovné, tajné a přímé hlasovací právo při volbách do obcí všem osobám, které měly v obci alespoň tříměsíční trvalé bydliště, a které nebyly určitým způsobem diskvalifikovány a dosáhly věku 21 let. Pasivní volební právo se přiznalo osobám ve věku od 26 let a volený musel alespoň jeden rok v obci bydlet. Volilo se na základě kandidátních listin a podle zásad poměrného zastoupení. Volební období se prodloužilo na čtyři roky, v roce 1933 na šest let, aby se sjednotila délka volebních období s ostatními samosprávami. Vznikly obecní finanční komise, v nichž jednu polovinu představovali zástupci zvolení obecním zastupitelstvem a druhou zástupci jmenovaní

Příloha č. 4 Popis původce obecní úřad

okresním úřadem. Jednalo se tak především o kontrolu ze strany státu, který si v obcích nepřál převahu socialistické většiny, která by mohla volně nakládat s obecními prostředky. Komise mohly kontrolovat veškeré obecní hospodaření a odvolávat se proti všem usnesením obecního zastupitelstva finanční povahy.

Zákonná novela obecních zřízení rozeznávala tyto řádné orgány obcí: obecní zastupitelstvo, obecní radu, starostu, případně jeho náměstky a komise.

Obecní zastupitelstvo nahradilo dřívější obecní výbor. Jeho zvolení se účastnili všichni voliči oprávnění k volbě a skládalo se z devíti až 60 členů podle počtu obyvatel v obci.

Ze svého středu volilo obecní zastupitelstvo obecní radu, která nastupovala na místo dřívějšího obecního představenstva. Skládala se ze starosty, jeho náměstka či náměstků a členů rady, radních. Počet všech těchto členů činil znovu jednu třetinu obecního zastupitelstva, proto se stanovil počet jeho členů na devět, aby rada byla nejméně tříčlenná. Plnila totiž také funkci obecního trestního senátu, a tento musel být nejméně tříčlenný, tvořil jej starosta a dva radní.

Došlo k jasnému vymezení významu obecní rady, totiž že obecní rada tvoří sbor, který se za předsednictví starosty usnáší na všech věcech, jež podle zákona nebo podle zákonných nařízení nejsou vyhrazeny obecnímu zastupitelstvu. Toto ustanovení utvářelo z rady primární orgán obce.

Obecní zastupitelstvo volilo ze svého středu rovněž starostu a jeho náměstka, v obcích s počtem převyšujícím 24 členů zastupitelstva se volili náměstci dva. Volba starosty nemusela být potvrzena státem, zákon č. 122/1933 Sb. o změnách řádu voleb v obcích však stanovil, že volbu starosty schvaluje státní úřad. Pokud státní úřad volbu starosty a jeho náměstků nepotvrdil, pozbývala tato volba platnost a obecní zastupitelstvo bylo povinno uskutečnit volbu novou. Kdyby se však zastupitelstvo zdráhalo provést novou volbu, pozbývala by platnosti také volba členů obecního zastupitelstva. Politický úřad jmenoval do čela obce správní komisi a v příhodné době vypisoval novou volbu obecního zastupitelstva. Podle shora psaného je jasně viditelné, že těmito ustanoveními byla obecní samospráva značně okleštěná. Státní úřady nezavazoval žádný termín k vypsání nových voleb obecního zastupitelstva. Právem obcí bylo zřizovat si poradní a přípravné sbory ve formě komisí.

Nejdůležitějším orgánem, v jehož rukách spočívala rozhodující moc, byla obecní rada. Její zasedání byla neveřejná a konala se poměrně často. Obecnímu zastupitelstvu byly vyhrazeny pouze některé věci, schvalovalo zejména obecní rozpočet, jeho schůze se měly konat alespoň jednou za dva měsíce a byly veřejné. K určitým funkcím starosty patřilo svolávání schůzí obecní rady a obecního zastupitelstva, zastupování obce navenek apod.

Mezi mimořádné orgány obce patřil vládní komisař nebo správní komise. Pokud zemský úřad rozpustil zastupitelstvo, bylo povinností příslušného okresního úřadu stanovit pro obec přechodný orgán (komisař, správní komise). Tento mimořádný orgán vedl správu obce do řádné volby a dosazení nově zvoleného zastupitelstva. Pravomoc přechodných orgánů zůstala omezena na běžné záležitosti a kromě toho směl provádět pouze neodkladné akty, jejichž prodlením by mohla obci vzniknout škoda.

V období německé okupace pohraničí v letech 1938 – 1945 se charakter veřejné správy výrazně odlišoval od předešlého. V odtržených pohraničních částech republiky vstoupil v platnost říšskoněmecký systém a došlo k odstranění volitelnosti orgánů územní samosprávy. Na protektorátním území vznikly správní orgány řídicí se poněkud upravenou verzí týchž zákonů. V pohraničí převzala dočasně, do 20. října 1938, veškerou výkonnou moc armáda. Z jejího pověření vedli armádní zástupci veškeré existující správní orgány.

Nejdůležitějším obdobím ve vývoji sudetské správní organizace byla krátká doba od 21. října 1938 do 30. dubna 1939. Došlo k přijetí významných zákonných opatření a vybudování celé správní sítě. Vznikla tzv. Říšská župa sudetská (Reichsgau Sudetenland) a celé území se rozdělilo na venkovské a městské okresy (Landkreise a Stadtkreise). Ve venkovských okresech byly utvořeny úřady landrátů (Der Landrat) navazující na prvorepublikové okresní úřady. Došlo k faktické likvidaci územní samosprávy. Ve správě obcí se zavedl tzv. vůdcovský princip a správu obce tak zastával pouze starosta. Stálými zástupci starostů se stali přidělenci (Beigeordnete). První přidělenec byl podle zákona prvním a stálým zástupcem starosty, zbývající přidělenci byli stálými zástupci pouze ve svých pracovních oborech (sociální péče, policie, zdravotnictví, školství apod.), starosta však mohl vztáhnout každou z těchto záležitostí na sebe. Další obecní orgán představovali obecní radové obstarávající trvalý kontakt mezi obecní správou a ostatními obyvateli. Jednalo se o nejméně 12 a nejvíce 36 členů a zákon stanovil, ve kterých záležitostech se musí starosta s obecní radou poradit. Kromě obecních radů existovali ještě poradci, kteří vykonávali poradní činnost pro starostu a přidělence v určitém správním oboru nebo jiné speciální otázce. K obecním orgánům patřila také porada obecních radů a poradců. Starosta je zval v přiměřené lhůtě k poradě a oznámil jim její důvod.

O zajištění vzájemné symbiózy mezi obecní správou a nacistickou stranou se staral zmocněnec NSDAP. Ze zákona požíval značného vlivu na správu obce, aby dohlédl na správnou interpretaci nacistických zájmů ve svěřené obci. Starosta a přidělenci z povolání vykonávali svůj úřad 12 roků, pokud se jednalo o úřad čestný, krátily se doba na 6 roků.

Činnost obecních úřadů zanikla v roce 1945, kdy byly nahrazeny soustavou národních výborů. V pohraničí navazovaly na obecní úřady místní správní komise jmenované postupně v letech 1945 – 1946.

Funkce původce:

A) Samostatná působnost

1. Vlastní správa obce

- stanovení názvů ulic a prostranství, rozhodování o změně názvu obce, označení obcí místními tabulkami, provádění číslování domů,
- evidence obecních příslušníků, společníků a přespolních, vystavování domovských listů,
- organizace voleb obecního zastupitelstva, sestavování voličských seznamů,
- jmenování, odvolávání a odměňování zaměstnanců obce,
- povinnost informovat obyvatele o důležitých otázkách a rozhodnutích zastupitelstva a starosty obce,
- vedení zápisů ze zasedání obecních orgánů a dalších dokladů organizační povahy,
- spolupráce s finančními ústavy,
- právo obcí konat smírčí narovnání stran prostřednictvím volených důvěrníků,
- dobrovolné dražby movitých věcí,
- vedení pamětní knihy.

2. Správa obecního majetku a finanční hospodaření obcí

- nabývání, pozbývání, pronájem, evidence a údržba obecního majetku movitého i nemovitého,
- sestavování rozpočtu, hospodaření podle rozpočtových pravidel, sledování výsledků rozpočtového hospodaření,
- vedení účetní agendy,

Příloha č. 4 Popis původce obecní úřad

- zakládání a správa obecních podniků a ústavů, které sloužily k plnění veřejných úkolů obce, podpora jiných podniků a zařízení sloužících zájmu obce.

3. Péče o pořádek, bezpečnost a veřejné potřeby obyvatel (místní policie)

- dohled nad vnitřním pořádkem a bezpečností,
- spolupráce při konání policejních prohlídek,
- dohled nad pobytem cizích osob, potulnými osobami, osobami připadajícími na obtíž veřejnosti nebo těmi, kteří vedli neřádný život,
- evidence cizinců,
- vydávání zákazu vstupu na nebezpečná místa,
- zákazy zacházení s nebezpečnými látkami nebo zákazy nebezpečných veřejných produkcí,
- opatření k zabránění živelním pohromám, péče o oběti živelních pohrom,
- opatření proti rušení držby majetku, polní a lesní policie,
- stavba a údržba obecních komunikací,
- vybírání silničního a mostního mýta,
- dohled nad silničním provozem,
- podíl na budování veřejné infrastruktury.
- dohled na užívání platných měr a vah, zřizování veřejných vah,
- zásobování potravinami, dodržování tax a cen,
- dohled nad prodejem potravin,
- spolupůsobení v zásobovací agendě především v systému přidělového hospodářství a v době hospodářských krizí,
- dohled nad evidencí zásob a zveřejňováním ceníků,
- vedení evidence konzumentů, samozásobitelů a potřebných osob,
- distribuce přidělových lístků,
- dozor nad lichvou a černým obchodem,
- povolování a evidence domácích porážek,
- svépomocné zásobovací akce,
- podíl na organizaci mimořádných dodávek a výkupu zemědělských produktů,
- potravní policie,
- působení komisí pro zkoumání půdy,
- působení zemědělské komise,
- cejchování měr a vah,
- boj proti epidemiím,
- hlášení výskytu nakažlivých nemocí,
- realizace protiepidemických opatření,
- spolupráce při organizaci očkování,
- dohled nad postiženými osobami,
- organizace vlastní léčebné péče,
- péče o úpravu hygienických poměrů,
- dohled nad čistotou veřejných prostranství a budov a odklizením odpadků,
- budování kanalizace,
- dohled nad hřbitovy a zřizování nekonfesijních hřbitovů,
- péče o zdravé bydlení,
- zajištění zdrojů pitné vody,
- dohled na dodržování hygienických předpisů ve stavebnictví,
- úřední prohlídky dobytka a masa,
- boj proti zvířecím nákazám, budování obecních mrchovišť,
- dohled nad čeledními a zaměstnaneckými poměry,
- dohled nad veřejnými produkcemi, dodržováním nedělního a svátečního klidu,

Příloha č. 4 Popis původce obecní úřad

- dohled nad zákazem hazardních her,
- dohled nad prodejem lihovin,
- dodržování veřejné mravnosti,
- osvědčování mravů a zachovalosti,
- dohled nad týráním zvířat,
- dohled nad bezpečností staveb a dodržováním stavebních předpisů,
- schvalování polohopisných a parcelačních plánů obcí,
- preventivní opatření proti vzniku požárů,
- zajištění vodních zdrojů a hasičského náradí a pomoc při likvidaci požárů a jejich následků,
- zpracování požárních řádů,
- povinnosti při zřizování hasičských sborů,
- plnění úkolů v rámci protiletické ochrany obyvatelstva.

4. Péče o veřejné ústavy a zařízení

- péče o chudé, potlačení žebroty,
- zakládání a správa obecních ústavů (sociální a humanitní ústavy),
- vybírání školného, delegování zástupců do školních rad, příspěvky do rozpočtu školních rad,
- péče o zajištění škol,
- podpora zřizování průmyslových škol pokračovacích a lidových škol hospodářských,
- podíl na nákladech na udržování církevních objektů,
- vybírání příspěvků pro potřeby církví,
- spolupráce se spolky,
- zřízení a správa obecní knihovny, muzea, ustavení místní osvětové komise.

B) Přenesená působnost

5. Spolupůsobení ve státních, všeobecně správních a bezpečnostních záležitostech

- podíl na publikaci všeobecně platných norem,
- pomoc při organizaci místních šetření sčítání lidu, sestavování voličských seznamů pro volby do vyšších orgánů,
- spolupráce při evidenci osob bez vyznání,
- provádění ohlášek civilních sňatků,
- sledování cizinců,
- konání policejních hlídek,
- spolupůsobení při organizaci hnanectví,
- pomoc při stíhání zločinců a dezertérů,
- spolupůsobení při provádění dalších bezpečnostních opatření,
- vojenská konskripce,
- podíl na vybírání vojenské taxy,
- organizace povolávání branců a záložníků na cvičení a mobilizaci,
- spolupůsobení při ubytování vojska a organizaci vojenských přípravek,
- spolupráce při místních šetřeních a shromažďování údajů pro pozemkový katastr,
- šetření o důsledcích živelních pohrom,
- vymáhání nedoplatků včetně exekučního řízení,
- podíl na vybírání daně pozemkové, domovní, živnostenské i daně z příjmu a přírážek,
- poskytování informací a spolupůsobení při vymáhání nedoplatků,
- pomoc při soudních úkonech sepisování úmrtních protokolů a pozůstalostí a dohledu nad sirotky,
- oznamování narození nemanželských dětí a mladistvých provinilců,
- vyšetřování zločinů a přečinů,
- provádění soudních odhadů a dražeb,

Příloha č. 4 Popis původce obecní úřad

- sestavování seznamů pro volby soudních porotců,
- předávání poručnických a opatrovnických dekretů,
- přijímání slibů a doručování soudních zásilek,
- činnost obecního trestního senátu,
- vyjádření k žádostem o povolení živností,
- účast na kolaudaci živnostenských provozoven,
- možnost požádat o zákaz podomního obchodu,
- účast na akcích k ochraně rostlin proti škůdcům, chorobám a plevelům,
- boj proti nákazám hospodářského zvířectva,
- vydávání dobytčích pasů,
- provádění soupisů hospodářských zvířat,
- spolupůsobení při zkvalitňování stavu hospodářského zvířectva,
- ochrana lesů před lesním pychem,
- dohled nad dodržováním pravidel rybolovu,
- spolupůsobení při organizaci honebních společenstev,
- organizace pronájmu honiteb,
- povinnost sledovat sociální poměry dětí v pěstounské péči, nemocných a invalidních osob a válečných poškozců,
- poskytování darů z prostředků obce a zřizování stravoven, ohříváren a útulen,
- úkoly v péči o nezaměstnané,
- organizace veřejných prací,
- spolupůsobení při státní stravovací akci,
- vyplácení podpor a evidenci nezaměstnaných a válečných poškozců,
- spolupůsobení v záležitostech státních starobních podpor, nemocenského a úrazového pojištění,
- spolupůsobení v zásobovací agendě především v systému přidělového hospodářství a v době hospodářských krizí (viz též bod 3.).

Normy – konstitutivní:

- Stadionovo prozatímní obecní zřízení ze dne 17. března 1849 (publikováno v příloze císařského patentu ze dne 17. března 1849, č. 170/1849 ř. z.),
- výnos ministerstva vnitra ze dne 2. dubna 1849 (publikován v Čechách guberniálním dekretem č. 86/1849 z. z. č.),
- výnos ministerstva vnitra č. 440/1849 ř. z.,
- výnos ministerstva vnitra ze dne 12. února 1850 (publikován vyhláškou místodržitele č. 51/1850 z. z. č.),
- nařízení ministra vnitra ze dne 7. března 1850, č. 116/1850 ř. z., výklad obecního zákona,
- instrukce č. 152/1850 ř. z. po vydání volební instrukce ze dne 8. dubna 1850 (min. nař. č. 7050),
- instrukce pro představené ve věcech jednání v soudních záležitostech (nařízení ministerstva spravedlnosti č. 256/1850 ř. z.),
- nařízení ministra vnitra ze dne 24. dubna 1850, č. 2 132, o dohledu okresních úřadů nad obcemi (publikováno v Čechách vyhláškou místodržitele č. 92/1850 z. z. č.),
- nařízení ministra vnitra o dohledu politických úřadů nad obcemi v policejních záležitostech č. 496/1850 ř. z.,
- nejvyšší kabinetní přípis č. 4/1852 ř. z.,
- nařízení ministerstva vnitra č. 17/1852 ř. z., zastavení veřejných jednání obecních,
- nařízení ministerstva vnitra č. 67/1852 ř. z., potvrzování voleb obecních představenstev,
- nařízení ministra vnitra č. 46/1854 ř. z., trvání obecních zastupitelstev do vydání nového obecního zákona,

Příloha č. 4 Popis původce obecní úřad

- obecní zřízení (vydáno v příloze císařského patentu č. 58/1859 ř. z., nevešlo s výjimkou ustanovení o domovském právu v platnost),
- nařízení státního ministerstva č. 261/1860 ř. z., provedení nových voleb obecních zastupitelstev,
- nařízení státního ministerstva č. 38/1861 ř. z., obnovení veřejnosti obecních jednání,
- nový říšský obecní zákon ze dne 5. března 1862, č. 18/1862 ř. z.,
- obecní zřízení a volební řády pro jednotlivé země: ze dne 15. listopadu 1863 pro Slezsko (č. 17/1863 z. z. s.), ze dne 15. března 1864 pro Moravu (č. 4/1864 z. z. m.) a ze dne 16. dubna 1864 pro Čechy (č. 7/1864 z. z. č.),
- novely obecního zřízení pro Čechy: zemské zákony č. 21/1864, 16/1866, 31/1868, 44/1869, 45/1869, 87/1874, 74/1880, 28/1889, 59/1893, 40/1897, 97/1899, 12/1901 z. z. č.,
- novely obecního zřízení pro Moravu zemskými zákony: č. 19/1868, 1/1882, 23/1883, 2/1890, 26/1890, 11/1891, 48/1895, 49/1895, 45/1898, 54/1898, 24/1912, 43/1912 z. z. m.,
- novely obecního zřízení pro Slezsko zemskými zákony č. 15/1868, 16/1868, 19/1868, 27/1868, 35/1868, 36/1868, 29/1888, 11/1890, 35/1898, 52/1908, 1/1909 z. z. s.,
- zákon č. 76/1919 Sb., změna a doplnění obecních zřízení a městských statutů,
- zákon č. 75/1919 Sb., řád volební v obcích republiky čsl.,
- zákon č. 163/1920 Sb., novela řádu volení v obcích,
- zákon č. 122/1933 Sb., o změnách řádu volení v obcích,
- zákon č. 329/1921 Sb., o přechodné úpravě finančního hospodaření obcí a měst,
- zákon č. 77/1927 Sb., o nové úpravě finančního hospodaření svazků územní samosprávy,
- zákon č. 169/1930 Sb., novela zákona o finančním hospodaření svazků územní samosprávy,
- zákon č. 69/1935 Sb., o finančních opatřeních v oboru územní samosprávy,
- Německý obecní řád (Deutsche Gemeindeordnung) a zákon ze dne 14. dubna 1939 pro obce připojené od 1. října 1938 k Německu podle nařízení z 10. listopadu 1938.

Normy – působnost původce:

- řád hašení ohně ze dne 15. srpna 1857.
- obecní vyhláška ze dne 8. března 1894 o stavebních úpravách domů a stavbách nových domů.

Vnitřní struktury původce:

V čele obce stál starosta. Dalšími orgány obce byly obecní výbor, obecní představenstvo (též obecní zastupitelstvo).

K roku 1919 je doložena komise sociální, finanční a stavební, v letech 1930 až 1938 fungovala komise finanční a komise stavební.

V místní části Bořice působil v letech 1919 až 1938 osadní výbor.

Zjištění starostové obce:

- Josef Novák (doložen k rokům 1864-1866),
- Jan Šura (1867),
- Josef Šura (1882-1886),
- Josef Novák (1888-1893),
- Čeněk Šura (1894-1941),
- Adolf Šura (1942-1945).

Členové obecního výboru a zastupitelstva obce Lhota: [nepovinný údaj]

Předsedové komisí OÚ Lhota: [nepovinný údaj]

Další vztahy a události:

Okresní hejtmánství Kostelec, identifikátor INTERPI ko14588000351, datace vztahu 1850-1855, typ vztahu nadřízená korporace, zdroj informace: Státní okresní archiv Kostelec, fond Okresní úřad Kostelec I, inv. č. 1230, seznam obcí okresu Kostelec.

...

Zdroje informací:

Státní okresní archiv Kostelec, fond Okresní úřad Kostelec I, inv. č. 203, sign. I/20g, kart. č. 30, Seznamy starostů 1850-1945.

Státní okresní archiv Kostelec, fond Okresní úřad Kostelec I, inv. č. 323, sign. I/20b, kart. č. 27, Správa obcí 1850-1945, A-L.

Státní okresní archiv Kostelec, fond Okresní úřad Kostelec I, inv. č. 487, sign. 603, kart. č. 513, Obecní volby 1880-1945.

Státní okresní archiv Kostelec, fond Okresní úřad Kostelec I, sign. 604/1, Slučování obcí a změny hranic obcí 1852-1945.

Seznam matričních obvodů v českých krajích. Praha : Ministerstvo vnitra, 1950.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích : od počátků státu po současnost.* Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-709-1.

SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy.* Ostrava : KEY Publishing s.r.o., 2008. ISBN 978-80-87071-92-2.

Příloha č. 5 Popis původce místní národní výbor

Poznámky:

1. V archivní pomůcce se používají hypertextové odkazy na záznamy o entitě v databázi INTERPI, resp. na Národním archivním portálu (viz například Základní pravidla pro zpracování archiválií z roku 2015, s. 241). V případě, že v archivní pomůcce nelze provést odkaz, použije se strukturovaná verze odkazu jako v tomto příkladu.
2. Šíře údajů o původci (zejména dějiny původce) se adekvátně přizpůsobuje množství dostupných informací.

Identifikátor INTERPI: ko3302229121.

Preferovaná forma jména: Místní národní výbor Lhota (Pelhřimov, Česko).

Typ preferované formy jména: jméno, pod nímž je entita nejvíce známá.

Datace použití jména od-do: 1945-1980.

Variantní forma jména/paralelní forma jména a její typ:

MNV Lhota (Pelhřimov, Česko), zkratková podoba jména, pod nímž je entita nejvíce známá.

Místní národní výbor ve Lhotě (Pelhřimov, Česko), úřední jméno.

MNV ve Lhotě (Pelhřimov, Česko), zkratková podoba úředního jména.

Vznik:

Datum vzniku: 1945-06-20.

Typ vzniku: vznik na základě zákona.

Poznámka ke vzniku: den začátku úřadování.

Předchůdce: Obecní úřad Lhota (Pelhřimov, Česko), identifikátor INTERPI ko3302229120.

Zánik:

Datum zániku: 1980-07-01.

Typ zániku: sloučení.

Poznámka k zániku: schválilo 19. plenární zasedání ONV v Kostelci 27. června 1980.

Nástupce: Městský národní výbor Kostelec (Pelhřimov, Česko), ko3302229123.

Datace působnosti korporace: [neuvádí se, neboť je známa doba existence]

Přerazení (změna nadřízené nebo podřízené korporace): -

Změna vlastnictví: -

Členství v korporacích: -

Sídlo původce: 1945-1980 Lhota (Česko); identifikátor INTERPI: ge20101217675;
poznámka: adresa Lhota čp. 17.

Geografická působnost: Lhota (Česko); identifikátor INTERPI: ge20101217675.

Kódované údaje: -

Dějiny původce:
[Stručná verze:]

Příloha č. 5 Popis původce místní národní výbor

Národní výbory (dále též NV) byly zřízeny po druhé světové válce jako správní orgány obcí a vyšších územně správních celků (okresy, země, od roku 1949 kraje). Nahradily tak od roku 1850 fungující obecní úřady, resp. úřady vyšších územně správních celků. Místní národní výbor (dále též MNV) Lhota vykonával správu obce od 5. května roku 1945 do konce června roku 1980.

Obec Lhota patřila v letech 1850 až 1949 do soudního, resp. politického okresu Kostelec. Na základě reformy provedené zákonem č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení se Lhota stala od 1. ledna 1949 součástí nově vymezeného kraje Kosteleckého. Zároveň byla vládním nařízením č. 3/1949 Sb., o územní organizaci okresů v českých zemích, provedena územní reorganizace okresů. Od 1. února 1949 pak byla obec součástí nově vymezeného okresu Kostelec.

V souvislosti s realizací zákona č. 268/1949 Sb., o matrikách byla v jednotlivých okresech Kosteleckého kraje určena sídla matričních obvodů a stanoven jejich územní rozsah. Lhota byla od 1. ledna 1950 natrvalo zahrnuta do matričního obvodu Kostelec.

Vládním nařízením č. 119/1951 Sb., o tajemnicích místních národních výborů, byla upravena působnost tajemníků MNV jako jejich plně uvolněných funkcionářů. Ustanovit a odvolat je mohlo plenum na návrh ONV. Tajemník byl výkonným orgánem MNV a za svou činnost odpovídal jeho předsedovi a radě, řídil se jejich pokyny a současně byl odpovědný radě, předsedovi a tajemníkovi nadřízeného ONV, kteří rovněž usměrňovali jeho práci.

S účinností od 1. července 1960 došlo na základě zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, k reorganizaci okresů. Lhota byla zařazena do nově ustaveného okresu Kostelec-sever. Zároveň došlo k reorganizaci krajů a sloučením Kosteleckého a Hradeckého kraje vznikl kraj Kostecký.

Na základě požadavku obyvatel obce Lhota vycházejícího z hospodářských poměrů (sloučení JZD Lhota s JZD Sytno, Sulislav, Svinná a Vranov) došlo s platností od 1. července 1961 k vydělení obce Lhota z území okresu Kostelec-sever a jejímu začlenění do okresu Kostelec.

V rámci dalších územních změn obcí v okrese Kostelec se na konci roku 1979 začala projednávat mj. i otázka sloučení obce Lhota s městskou obcí Kostelec. Integrace byla schválena usnesením 19. plenárního zasedání ONV v Kostelci ze dne 27. června 1980. Od 1. července 1980 byla Lhota sloučena s obcí Kostelec, pro kterou byl stanoven název Kostelec. Lhota se stala částí obce Kostelec a její zájmy od té doby hájil občanský výbor, případně ze vsi zvolení poslanci.

Období národních výborů bylo uzavřeno v roce 1990, kdy došlo ke znovuoobnovení obecních úřadů, resp. zřízení dalších úřadů pro správu vyšších územně správních celků.

Toto územněsprávní uspořádání trvalo do konce roku 1991. Dne 1. ledna 1992 byla ve Lhotě obnovena obecní samospráva, která trvá doposud, a obec byla k 1. lednu 1992 přiřčleněna k okresu Pelhřimov.

[Rozšířená verze:]

Místní národní výbor (dále též MNV) Lhota vykonával správu obce od roku 1945 do konce června roku 1980. Obec Lhota patřila do roku 1949 do soudního, resp. politického okresu Kostelec.

Příloha č. 5 Popis původce místní národní výbor

Národní výbory (dále též NV) byly zřízeny po druhé světové válce jako správní orgány obcí a vyšších územně správních celků (okresy, země, od roku 1949 kraje). Nahradily tak od roku 1850 fungující obecní úřady, resp. úřady vyšších územně správních celků. Právní základ jejich existence byl položen ústavním dekretem presidenta republiky ze dne 4. prosince 1944 o národních výborech a prozatímním Národním shromáždění, na něž navazovalo vládní nařízení č. 4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů. Poté následovaly stovky dalších norem, které určovaly podmínky a pravidla pro fungování národních výborů, jejich složek, zřizovaných organizací atd. Éra národních výborů byla uzavřena v roce 1990, kdy došlo ke znovuoobnovení obecních úřadů, resp. zřízení dalších úřadů pro správu vyšších územně správních celků.

Shora uvedené vládní nařízení č. 4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů, částečně pozměněné vládním nařízením č. 44/1945 Sb., o rozsahu působnosti národních výborů, určovalo, že se v každé obci měl ustavit místní národní výbor. Vnitřní složení, pravomoci, hospodaření, vedení a podepisování některých druhů dokumentů určovala Směrnice ministerstva vnitra č. 6 ze dne 19. května 1945 uveřejněná v Úředním listu republiky Československé a navazující Prozatímní organizační řád místních národních výborů z roku 1947. Tyto dokumenty rozlišovaly národní výbory na volený sbor složený z členů národního výboru, jeho složky (rada, předseda, referenti, komise) a úřad národního výboru. Národní výbory byly definovány jako orgány zastupitelské a orgány veřejné správy, které v obvodu své působnosti spravují všechny veřejné záležitosti, pokud nejsou spravovány jiným veřejným orgánem. Ve věcech státní správy byly národní výbory podřízeny vládě a zároveň byla uplatněna podřízenost národního výboru nižšího stupně národnímu výboru vyššího stupně. Stanovení vnitřní organizace a způsobu, jakým mají národní výbory vykonávat svou působnost, byly v pravomoci ministra vnitra. Dnem ustavení místní správní komise, resp. místního národního výboru zaniklo obecní zastupitelstvo, obecní úřad se stal úřadem místního národního výboru a prováděl veškerá jeho rozhodnutí a opatření.

Z „Protokolní knihy N. V: v Lhotě“, tj. zápisů ze schůzí vedených od 20. června 1945, vyplývá, že samosprávný orgán rovnou fungoval v podobě národního výboru. Pracoval v desetičlenném složení a jako předseda se podepisoval Antonín Míšek, jako místopředseda Jan Herian. K 5. lednu 1946 jsou doloženy komise bezpečnostní, bytová, finanční, kulturní, rolnická a školská. Datum zřízení stavební komise se nepodařilo zjistit. Složení místních národních výborů bylo upraveno na základě výsledků voleb do Ústavodárného národního shromáždění podle § 1 a § 11, odst. 2 vládního nařízení č. 120/1946 Sb., o obnovení národních výborů na podkladě výsledků voleb do Ústavodárného národního shromáždění, ze dne 27. května 1946.

V roce 1946 bylo v Lhotě usídleno 119 osob s volebním právem, tj. počtem dostatečným k ustavení národního výboru. K tomu oficiálně došlo 7. července 1946, kdy byl jako předseda MNV ve funkci potvrzen dosavadní předseda Antonín Míšek, místopředsedou se stal Josef Černý. Národní výbor byl dvanáctičlenný a skládal se z pěti členů strany lidové, pěti komunistů a dvou sociálních demokratů. Při MNV byly ustaveny komise: rolnická, bytová, finanční, osvětová, mimořádná vyživovací, stavební, bezpečnostní a sociální.

Při schůzi MNV konané dne 24. dubna 1947 byl na základě dopisu Okresního národního výboru (dále též ONV) Kostelec zproštěn funkce předseda Antonín Míšek a vedení obce se dočasně ujal Josef Suda.

Až do vydání ústavního zákona č. 150/1948 Sb., z 9. května 1948, jímž byla schválena ústava Československé republiky, měly dosavadní právní normy týkající se národních výborů prozatímní charakter. V Ústavě 9. května byly NV definovány jako „nositelé a vykonavatelé

Příloha č. 5 Popis původce místní národní výbor

státní moci v obcích, okresích a krajích“ a jejich existence byla právně zakotvena jako nedílná součást státního zřízení ČSR. Zcela novým prvkem bylo zavedení principu volitelnosti NV (od roku 1954); do té doby byli jejich členové jmenováni příslušným ONV na návrh Národní fronty.

V Lhotě proběhla po zásahu Místního akčního výboru Národní fronty nová volba a MNV od 12. května 1948 pracoval v částečně obnoveném složení. Předsedou se stal Jaroslav Černý, místopředsdou Jan Michalec, zčásti byly obměněny i komise a byla nově ustavena vyživovací komise.

Na základě reformy provedené zákonem č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení se Lhota stala od 1. ledna 1949 součástí nově vymezeného kraje Kosteleckého. Zároveň byla vládním nařízením č. 3/1949 Sb., o územní organizaci okresů v českých zemích, provedena územní reorganizace okresů. Od 1. února 1949 pak byla obec součástí nově vymezeného okresu Kostelec.

V souvislosti s realizací zákona č. 268/1949 Sb., o matrikách byla v jednotlivých okresech Kosteleckého kraje určena sídla matričních obvodů a stanoven jejich územní rozsah. Lhota byla od 1. ledna 1950 natrvalo zahrnuta do matričního obvodu Kostelec.

Podle návrhu MAV NF došlo na základě § 27 odst. 1, vládního nařízení č. 14/1950 Sb., o organizaci místních národních výborů, k reorganizaci MNV. Z dochovaného jmenování členů z 1. července 1950 vysvítá, že na návrh akčního výboru se členy MNV stalo 14 kandidátů. Dosavadní předseda Jaroslav Černý z důvodu odchodu na jiné působiště rezignoval na práci v MNV a místo něj nastoupil do čela MNV Jan Michalec st. Funkci místopředsedy zaujal Václav Flajšman. Ze zápisu ze schůze rady konané 16. dubna 1951 vyplývá, že předseda MNV současně zastával funkci referenta pro vnitřní věci a bezpečnost, místopředseda byl současně zemědělským referentem a MNV měl i referenty: zásobovacího-vyživovacího, kulturního a sociálního a finančního. Zápisy dokládají existenci dvou komisí: trestní a zemědělské.

Vládním nařízením č. 119/1951 Sb., o tajemnicích místních národních výborů, byla upravena působnost tajemníků MNV jako jejich plně uvolněných funkcionářů. Ustanovit a odvolat je mohlo plénum na návrh ONV. Tajemník byl výkonným orgánem MNV a za svou činnost odpovídal jeho předsedovi a radě, řídil se jejich pokyny a současně byl odpovědný radě, předsedovi a tajemníkovi nadřízeného ONV, kteří rovněž usměrňovali jeho práci. Zúčastňoval se všech schůzí pléna a rady a působil také jako politický a odborný poradce i pomocník MNV, a to zejména v oboru zemědělské výroby; podrobnější popis jeho působnosti je uveden v ustanoveních písm. a) – f) odst. 1 § 3 výše uvedeného vládního nařízení. U MNV Lhota není známo, kdo vykonával funkci tajemníka jako první. Nelze vyloučit, že jím byl F. (?) Loukota, uváděný jako „místní tajemník“ od 3. března 1952.

Od zápisu z jednání rady MNV konaného 2. ledna 1952 vystupoval jako předseda MNV Martin Štěrba.

Do existence národních výborů významně zasáhl ústavní zákon č. 12/1954 Sb., o národních výborech a na něj navazující zákony a vládní nařízení č. 13/1954 Sb., o národních výborech, č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů, č. 16/1954 Sb., o změnách územních obvodů některých národních výborů a č. 23/1954 Sb., o organizaci výkonných orgánů národních výborů. Dosavadní struktura národních výborů zůstala těmito normami v podstatě nedotčena, pouze v sídlech krajských národních výborů vznikly městské národní výbory. Poměrně

Příloha č. 5 Popis původce místní národní výbor

zásadně však byla změněna vnitřní organizace větších národních výborů (obce nad 6000 obyvatel) zrušením referentského systému, jehož místo zaujaly jednotlivé odbory národních výborů, v jejichž čele již nestáli členové rady, nýbrž úředníci.

Podle § 3, odst. 5 zákona č. 13/1954 Sb., o národních výborech, se volil do místních národních výborů jeden člen nejméně na 100 obyvatel a nejvýše na 200 obyvatel podle velikosti obce. V obcích do 900 obyvatel se volilo devět členů. Místní národní výbory se měly scházet ke svým zasedáním nejméně jedenkrát za měsíc (§10). Rada národního výboru se skládala z předsedy NV, jeho náměstka, popř. náměstků, tajemníka a ostatních členů rady. Všichni členové rady byli voleni národním výborem na jeho prvním zasedání. Národní výbor mohl svou radu i její jednotlivé členy kdykoli odvolat.

Podle zákona č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů, byly 16. května 1954 uskutečněny první volby členů národních výborů všemi občany, majícími volební právo. Volební období bylo stanoveno na tři roky.

Předsedou MNV Lhota byl při ustavujícím plenárním zasedání konaném 25. května 1954 z devíti poslanců zvolen Josef Hyněš. Ten se však kvůli pracovním povinnostem až v Litvínově nemohl naplno věnovat výkonu funkce, proto došlo na jeho odvolání a na místo předsedy byl 16. prosince 1954 zvolen Jan Michálek. Funkci tajemníka vykonával Jaroslav Jirmář. Při MNV fungovaly komise finanční, školská a zemědělská.

Následující volby se konaly dne 19. května 1957 v souladu se zákonem č. 11/1957 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o volbách do národních výborů. Tímto zákonem byl pozměněn a doplněn zák. č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů, jehož úplné znění bylo vyhlášeno ministrem spravedlnosti dne 16. března 1957 vyhláškou č. 12/1957 Sb., o úplném znění zákona o volbách do národních výborů.

Ve Lhotě byli při ustavujícím plenárním zasedání konaném dne 31. května 1957 v rámci desetičlenného MNV zvoleni: předseda Jan Michálek, tajemník Rudolf Hruška a členové rady Jakub Herian a Václav Štěpánek. Na ustavení komisí došlo v následujících dnech. Byly zřízeny komise finanční, bytová a pro výstavbu, školská a osvětová, trestní a zemědělská.

S účinností od 1. července 1960 došlo na základě zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, k reorganizaci okresů. Lhota byla zařazena do nově ustaveného okresu Kostelec-sever. Zároveň došlo k reorganizaci krajů a sloučením Kosteleckého a Hradeckého kraje vznikl kraj Kostelecký.

Další volby do MNV (zároveň též do Národního shromáždění, krajského národního výboru, ONV a MěstNV) se konaly na území celého státu dne 12. června 1960 podle nového územního uspořádání. V souladu se zákonem č. 39/1960 Sb., o volbách do národních výborů, se do národních výborů poprvé volili poslanci (dříve členové). Působnost MNV byla upravena zákonem č. 65/1960 Sb., o národních výborech, ze dne 25. května 1960. Zároveň bylo Ústavou Československé socialistické republiky volební období prodlouženo z původních tří na čtyři roky (ústava byla publikována pod č. 100/1960 Sb., prodloužení volebního období se týká čl. 86, odst. 3).

Do MNV Lhota bylo navrženo a zvoleno devět kandidátů na místa poslanců. Z nich byli při ustavujícím plenárním zasedání 25. června 1960 zvoleni: jako staronový předseda Jan Michálek a jako tajemník Miloslav Michálec. Na jaře 1961 se však předseda MNV Jan Michálek stal předsedou sloučených JZD a pro pracovní zaneprázdnění a přetížení požádal o uvolnění z funkce předsedy MNV. Místo něj byl do uvedené funkce k 1. dubnu 1961 zvolen dosavadní člen rady Rudolf Hruška. Při MNV fungovaly komise bezpečnostní, finanční plánovací, pro výstavbu a bytová, školská a kulturní, trestní a zemědělská.

Příloha č. 5 Popis původce místní národní výbor

Na základě požadavku obyvatel obce Lhota vycházejícího z hospodářských poměrů (sloučení JZD Lhota s JZD Sytno, Sulislav, Svinná a Vranov) došlo s platností od 1. července 1961 k vydělení obce Lhota z území okresu Kostelec-sever a jejímu začlenění do okresu Kostelec.

V roce 1962 pak proběhly doplňovací volby a po ustavujícím plenárním zasedání konaném dne 28. 4. 1962 předsedal MNV Miroslav Hájek. Ve zcela změněném obsazení fungovaly i komise bezpečnostní, finanční, výstavby, společná školská, kulturní a sociálního zabezpečení a zemědělská.

Z voleb uskutečněných v červnu 1964 vzešel z voleb třináctičlenný MNV a od veřejného plenárního zasedání uskutečněného 9. července 1964 zahájil činnost pod vedením staronového předsedy Miroslava Hájka a tajemníka Miloslava Michalce. Při MNV byly následně ustaveny čtyři komise: pro veřejný pořádek, pro rozvoj služeb a společenské potřeby, finanční a zemědělská.

V roce 1968 došlo ústavním zákonem č. 83/1968 Sb., o skončení volebního období národních výborů, Národního shromáždění a Slovenské národní rady ke kodifikaci změny v tom smyslu, že volby budou provedeny nejpozději do konce roku 1969.

Ústavní zákon č. 117/1969 Sb., o prodloužení volebního období národních výborů, národních rad a Federálního shromáždění, Nejvyššího soudu, krajských, okresních a vojenských soudů pak prodloužil stávající volební období do 31. prosince 1971. Ústavním zákonem č. 43/1971, kterým se mění čl. 86 Ústavy a čl. 30 a 103 ústavního zákona o československé federaci pak bylo volební období trvale stanoveno na pět let.

Z podzimních voleb realizovaných ve dnech 26. a 27. listopadu 1971 bylo do MNV zvoleno jedenáct poslanců. Ustavující plenární zasedání MNV pak proběhlo 15. prosince 1971 a z řad nových poslanců byl opětovně zvolen staronový předseda Miroslav Hájek. Tajemníkem se znovu stal Miloslav Michalec. Jedinou ustavenou komisí se stala KOVP.

Po volbách uskutečněných v říjnu 1976 zasedal od ustavující schůze konané dne 12. listopadu 1976 ve dvanáctičlenném MNV jako předseda dosavadní tajemník Miloslav Michalec. Místopředsedou byl zvolen Rudolf Hruška a tajemníkem Svatoslav Kracík. Ustaveny byly dvě komise: KOVP a pro výstavbu a služby.

V rámci dalších územních změn obcí v okrese Kostelec se na konci roku 1979 začala projednávat mj. i otázka sloučení obce Lhota s městskou obcí Kostelec. Integrace byla schválena usnesením 19. plenárního zasedání ONV v Kostelci ze dne 27. června 1980. Od 1. července 1980 byla Lhota sloučena s obcí Kostelec, pro kterou byl stanoven název Kostelec. Lhota se stala částí obce Kostelec a její zájmy od té doby hájil občanský výbor, případně ze vsí zvolení poslanci. Toto územněsprávní uspořádání trvalo do konce roku 1991.

Dne 1. ledna 1992 byla ve Lhotě obnovena obecní samospráva, která trvá doposud, a obec byla k 1. lednu 1992 přičleněna k okresu Pelhřimov.

Funkce původce:

- dozor na stavební výrobu, která je podřízena NV, a výrobu některých stavebních hmot,
- zajištění bytové a občanské výstavby,
- péče o údržbu bytového fondu, jeho plné využití a přidělování bytů,
- řízení výstavby obce a zlepšování jejího vzhledu,

Příloha č. 5 Popis původce místní národní výbor

- průmyslová výroba místního významu, služby, opravy a údržba pro obyvatelstvo,
- dozor na zásobování obyvatelstva,
- rozvoj zásobování vodou,
- rozvoj veřejné osobní i nákladní silniční dopravy a její účelné uspořádání,
- správa silniční sítě,
- rozvoj veřejného stravování,
- rozvoj školství, kultury a vzdělání,
- spolupráce s dobrovolnými společenskými organizacemi,
- preventivní a léčebná zdravotní péče o obyvatelstvo a sociálního zabezpečení pracujících,
- spolupráce s jednotnými zemědělskými družstvy,
- péče o životní prostředí a ochranu půdy, lesů, ovzduší a vodních toků,
- zabezpečení práva na práci,
- vytváření podmínek pro rozvoj tělesné výchovy a sportu,
- přispívání k upevňování obranyschopnosti země,
- konfiskace majetku Němců a kolaborantů podle dekretu prezidenta republiky č.108/1945 Sb.,
- konfiskace zemědělského majetku podle dekretu č.12/1945 Sb.,
- trestní provinění proti národní cti, dekret 138/1945 Sb.,
- řešení válečných škod,
- odsun německého obyvatelstva,
- ustanovování národních správ,
- evidence a náhrada válečných škod.

Normy – konstitutivní:

- ústavní dekret presidenta republiky č. 18/1944 Úř. věst. čsl., o národních výborech a prozatímním Národním shromáždění,
- vládní nařízení č. 4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů,
- vládní nařízení č. 44/1945 Sb., o rozsahu působnosti národních výborů,
- směrnice Ministerstva vnitra č. 6/1945 Ú. l., pro národní výbory místní a okresní ze dne 19. května 1945,
- vyhláška Ministerstva vnitra č. 966/1947 Sb., kterou se vydává prozatímní organizační řád místních národních výborů,
- vládní nařízení č. 14/1950 Sb., o organizaci místních národních výborů,
- vládní nařízení č. 119/1951 Sb., o tajemnicích místních národních výborů,
- zákon č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů,
- zákon č. 11/1957 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o volbách do národních výborů,
- zákon č. 39/1960 Sb., o volbách do národních výborů,
- zákon č. 65/1960 Sb., o národních výborech,
- usnesení 19. plenárního zasedání ONV v Kostelci ze dne 27. června 1980.

Normy – působnost původce: -

Další vztahy a události:

Okresní národní výbor Kostelec, identifikátor INTERPI ko14588000352, datace vztahu 1945-1960, typ vztahu nadřízená korporace, zdroj informace: Státní okresní archiv Kostelec, fond Okresní národní výbor Kostelec, sign. 604/1, Slučování obcí a změny hranic obcí 1952-1989.

...

Vnitřní struktury původce:

V čele MNV stál předseda, do roku 1954 volený, následně jmenovaný.

Příloha č. 5 Popis původce místní národní výbor

Od roku 1951 byl podle vl. nař. 119/1951 ustanoven tajemník, který byl výkonným orgánem MNV a za svou činnost odpovídal jeho předsedovi a radě MNV, řídil se jejich pokyny a současně byl odpovědný radě, předsedovi a tajemníkovi nadřízeného ONV, kteří rovněž usměrňovali jeho práci.

Při MNV působily komise:

- v roce 1946 rolnická, bytová, finanční, osvětová, mimořádná vyživovací, stavební, bezpečnostní a sociální,
- v roce 1954 komise finanční, školská a zemědělská,
- v roce 1957 komise finanční, bytová a pro výstavbu, školská a osvětová, trestní a zemědělská,
- v roce 1961 komise bezpečnostní, finanční plánovací, pro výstavbu a bytová, školská a kulturní, trestní a zemědělská,
- v roce 1976 komise pro ochranu veřejného pořádku a komise pro výstavbu a služby.

Předsedové MNV Lhota v letech 1945-1980:

Antonín Míšek 10. 5. 1945 – 24. 4. 1947
Josef Suda (pověřený) 25. 4. 1947 – 11. 5. 1948
Jaroslav Černý 12. 5. 1948 – 12. 7. 1950
Jan Michalec st. 13. 7. 1950 – 2. 1. 1952
Martin Štěrba 2. 1. 1952 – 24. 5. 1954
Josef Hyneš 25. 5. 1954 – 15. 12. 1954
Jan Michálek 16. 12. 1954 – 31. 3. 1961
Rudolf Hruška 1. 4. 1961 – 27. 4. 1962
Miroslav Hájek 28. 4. 1962 – 11. 11. 1976
Miloslav Michalec 12. 11. 1976 – 30. 6. 1980

Členové rady a pléna MNV Lhota: [nepovinný údaj]

Předsedové komisí MNV Lhota: [nepovinný údaj]

Zdroje informací:

Státní okresní archiv Kostelec, fond Okresní národní výbor Kostelec, inv. č. 203, sign. I/20g, kart. č. 30, Seznamy členů MNV 1945-1949.
Státní okresní archiv Kostelec, fond Okresní národní výbor Kostelec, inv. č. 323, sign. I/20b, kart. č. 27, Členové MNV 1945-1949, R-Z.
Státní okresní archiv Kostelec, fond Okresní národní výbor Kostelec, inv. č. 543, sign. 603, kart. č. 706, Přehled o sloučení obcí.
Státní okresní archiv Kostelec, fond Okresní národní výbor Kostelec, inv. č. 328, sign. I/20g, kart. č. 32, Evidence členů MNV 1946-1953, obce N-Z.
Státní okresní archiv Kostelec, fond Okresní národní výbor Kostelec, inv. č. 425, sign. 54, kart. č. 287, Reorganizace MNV 1950-1952, R-Z.
Státní okresní archiv Kostelec, fond Okresní národní výbor Kostelec, inv. č. 487, sign. 603, kart. č. 513, Volby – zápisy o hlasování jednotlivých MNV 1954.
Státní okresní archiv Kostelec, fond Okresní národní výbor Kostelec, inv. č. 487, sign. 603, kart. č. 519, Volby – zápisy o sčítání hlasů 1954-1957.
Státní okresní archiv Kostelec, fond Okresní národní výbor Kostelec-sever, sign. 603, Volby, 1960.

Příloha č. 5 Popis původce místní národní výbor

Státní okresní archiv Kostelec, fond Okresní národní výbor Kostelec, sign. 604/1, Slučování obcí a změny hranic obcí 1952-1989.

Seznam matričních obvodů v českých krajích. Praha : Ministerstvo vnitra, 1950.

Volby do ústavodárného Národního shromáždění dne 26. května 1946, část II. Volební výsledky podle obcí, sešit 2. Volební kraj V-VII Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, in: Zprávy Státního úřadu statistického, řada B, číslo 4–6, ročník XXVII. (1946) číslo 26–28.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích : od počátků státu po současnost.* Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-709-1.

SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy.* Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2008. ISBN 978-80-87071-92-2.

Příloha č. 6 Popis původce osada obce

Poznámky:

1. V archivní pomůcce se používají hypertextové odkazy na záznamy o entitě v databázi INTERPI, resp. na Národním archivním portálu (viz například Základní pravidla pro zpracování archiválií z roku 2015, s. 241). V případě, že v archivní pomůcce nelze provést odkaz, použije se strukturovaná verze odkazu jako v tomto příkladu.
2. Šíře údajů o původci (zejména dějiny původce) se adekvátně přizpůsobuje množství dostupných informací.

Identifikátor INTERPI: ko3002898999.

Preferovaná forma jména: Bořice (osada obce : Pelhřimov, Česko).

Typ preferované formy jména: jméno, pod nímž je entita nejvíce známá, úřední jméno.

Datace použití jména od-do: 1919-1938.

Variantní forma jména/paralelní forma jména a její typ:

Osada Bořice (osada obce : Pelhřimov, Česko), varianta jména.

Osadní zastupitelstvo Bořice (Pelhřimov, Česko), varianta jména.

Osadní výbor Bořice (Pelhřimov, Česko), varianta jména.

[v relevantních případech se dále přidávají cizojazyčné varianty – viz například přílohu č. 4]

Vznik:

a) **datum vzniku:** [není znám, proto se neuvádí]

b) **typ vzniku:** vznik na základě zákona.

c) **předchůdce:** -

d) **poznámka:** -

Zánik:

a) **datum zániku:** [není znám, proto se neuvádí]

b) **typ zániku:** neznámý.

c) **nástupce:** -

d) **poznámka:** -

Datace působnosti korporace: 1919-1938

Přerazení (změna nadřízené nebo podřízené korporace): -

Změna vlastnictví: -

Členství v korporacích: -

Sídlo korporace: Bořice (Pelhřimov, Česko), identifikátor INTERPI: ge20101217684.

Geografická působnost: Bořice (Pelhřimov, Česko), identifikátor INTERPI: ge20101217684.

Kódované údaje: -

Dějiny původce:

Kromě místa, které bylo sídlem obecního zastupitelstva, zahrnovalo území obce často také další lokality se statutem osad, které byly podřízené moci zastupitelstva. Pokud měly osady vlastní jmění a jeho správu nepřenesly na obec, tvořily územní korporaci a právnickou osobu

Příloha č. 6 Popis původce osada obce

a měly právo samostatně své jmění i místní ústavy spravovat, měly vlastní rozpočet a vedly samostatné účetnictví. K tomu účelu volily osadní zastupitelstvo v čele s osadním starostou a někdy též další orgány včetně finanční komise. Ostatní agendy (např. domovského práva, chudinství) vykonávala ale pouze obec. Jako útvary územní samosprávy byly osady zrušeny v roce 1941 a jejich jmění splynulo s majetkem příslušných obcí. Ve všech dalších oblastech správy včetně vypisování přírážek podléhaly osady zastupitelstvu obce.

Bořice tvořily od roku 1850 místní část obce Lhota. Existence osadního výboru je dokumentována velmi torzovitě, a to zápisy ze schůzí z let 1919 až 1922 a 1935 až 1938 a účetními doklady z období 1920 až 1934. Osada měla vlastní jmění, jehož správu nepřenesla na obec Lhota. Činnost výboru nepřekročila obvyklý rámec.

Funkce původce:

- správa jmění osady včetně vedení samostatného účetnictví,
- správa místních ústavů.

Normy – konstitutivní:

- zákon č. 7/1864 z. z. č., § 107 – 114,
- vládní nařízení č. 265/1941 Sb.

Normy – působnost původce: -

Vnitřní struktury původce:

V čele osady stál osadní starosta. Dalším orgánem osady bylo osadní zastupitelstvo.

Zjištění předsedové osadního výboru Bořice:

Antonín Míšek 1919 – 1922

Josef Suda 1935– 1938

Zdroje informací:

Státní okresní archiv Kostelec, fond Archiv obce Lhota, inv. č. 503, sign. 6, kart. č. 30, Zápisy ze schůzí osady Bořice.

Státní okresní archiv Kostelec, fond Archiv obce Lhota, inv. č. 504, sign. 6, kart. č. 30,

Účetnictví osady Bořice.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích : od počátků státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-709-1.

KNEDLHANS, Jaromír. *Osady a jejich poměr k obci*. Roudnice nad Labem 1914.

SHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava : KEY Publishing s.r.o., 2008. ISBN 978-80-87071-92-2.

UHLÍŘ, Josef. Osada. In: *Slovník veřejného práva československého*, sv. IV, Brno 1938, s. 48-53.

ŽALUD, Josef. *Místní obec a její úkoly, osada a obecní statek* : Samosprávný obzor 25, 1906, s. 257-275.

Zrušovací ustanovení

Ve svém obsahu nahrazuje tento metodický pokyn doposud platný Metodický pokyn na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce (č. j. AS/1-284/00) z 31. ledna roku 2000, a to včetně přílohy č. 2 - studie Zdeňka Martínka Archiv obce: příspěvek k vymezení a

Příloha č. 6 Popis původce osada obce

charakteristice archivního fondu, Zvláštní příloha Archivního časopisu, 49, 1999, ISSN 0004-0393, který zároveň ruší:

Účinnost

Metodický návod nabývá účinnosti dnem 1. dubna 2017.

PhDr. Jiří Úlovec

ředitel odboru archivní správy MV

V Praze 16. března 2017